Gift of
BERN DIBNER

1740

Physica

I.

Physica.

I.

23. — 26

2742
1723
—
1019

1712.5
1723.26
—
1019.7

An Finca Regalis

Ad Finca hoc est ad ea Philosophiae partes venient, quae
amplissima et nobilissima est, nulli quidem in hac acie
curiositas et forma deliberatio nihil omittendi curae et di
ligentiae quae ad ipsam illustrandam quadiendam conferat
modo tanto operi, tam arduo parvis sine ingenij viris quas
exiguas esse sentio et infirmas maxime.

Ex duobus vero praesertim fontibus principium verum notitia auri
entis peto, id est ex rationibus et experimentis, quam praetermi
tum negligenter aut plane ignorarent Aristoteles, alij, et ve
terum familia philosophi, et nunquam extra scholae cancellos ad na
turae patris investiganda, machina, et experimenta prodirent
plura, quae notis temporibus aut falsa aut minus probati
lia comperta sunt, potius tradiderunt. Nec tamen parum
nos ad experimentum, nec ut nihil de rationando, et licet
timui, sed sepe et uno experimento multas praeparationes
veritatis, quae nos prorsus latebant, et evadit in lucem, et minus
accidit et admirabile, quae praedita est una et alio expri
mendi vi adhibeat pro cuiusque ipsi objecti ratione ac varietate

Accurate illud observandum, cum in omni sermone, sed in hac
disciplina potissimum ne loquere, effective et incaute, indue
hominibus, verba vendicare, id est, pro veris rationibus cau
sis, videamus, quod ego in more potius bene intelligo, qui cetera
communis tractatus, qualitates nomen in promptu habent, et ad
omnia explicanda intemperatissime molantur, et out
et se a difficultatibus facile expediant. Hoc circa

virtus ingenuus virum quodlibet. Virum vero cuius est res perit
sententia in primis delectat
Interius mihi se vehementer gratulor ad eas me facultatem
tradenda aggredi quod felicitate dignitate atque adeo utilita-
te plurimam aliam longe antecellit felicitate ingratam: est enim
ait Cicero (accidit. 12) animum ingeniorum naturale quoddam quam
patulus consideratio contemplatioque naturae. Quamobrem illi exqui-
sitae dapes daporum suavitatem palatum afficiunt felicitudinem:
ita membrum modum praeulcet animosaeque generationis vultus quod
aphinici peracant. Dignitatem vero amplexumque. Idemque facit
latius metiri qui vult ob oculos sibi ponat necesse est quod quid
eorum ceteris continet. tantum enim hoc scientia patet quantum ipsa
natura. Unde etiam nascitur eiusdem facultatis utilitas: animum
quippe et res hanc contemplatione in caelestia erigit. et cum
deinde ad celestibus refertur ad humana. Cicero de Oratore. excel-
lens magnificentiusque. et dicet et sentiet. Et de legibus cum ani-
mus ceteris eorum maxima omnium rerum naturalium persequitur eorum
de generata quod decessant quando quomodo obituam quod in eis
mortale et caducum quod divinum eternumque sit vident. in hac ille
magnificentia rerum atque in hoc corpore et contemplatione cognitio-
ne naturae. Dij immortales! quod ipse se nascit. quod despiciet
quod pro nihilo putabit ea quod vulgo dicunt. amplissima!
Quid cum in omnes artes tum in medicas plurimum manare utilita-
tis a plurima. De circo ab ipsis fieri multis primordiis tantum seu-
dum. et multum operam in ea ponunt putant omnes fieri
gentium homines ad velum monumenta testant. Nec hominum
valis vultum primus finis auctus est habitus quod ipsa
auctus novis illustrationibus observationibus illustravit
ut esse apud partem. Licet. Socraticum. Breve cuiuslibet fieri dictum
philosophi de quibus in logica facta mentio est. alia plurimum cele-
brant et scriptis edictis potentia mandantur. Summa litterarum
eminent. Aristoteles cuius divina quidam fuit in primis et id quod

seruetandis rebus solentia. Tanta vero plurimae accensio facta est
à iunioribus induitque experientia observationibusque Galilei
Cassini Cassendi aliorumque eruditissimorum virorum studio et
cylindris summa dignitate fasciuntur ut ita dicam evecta
videantur: spero tamen affulget fore ac non remaneat a posteris
res ipsa agat incrementa summa in dies

Quod quia verum est supradiximus plurima loca sunt quibus celum
et terra finibus circumscriptis non tamen in eis etiam versatis per
vacant corpore esse enim scientia naturae duxerat corpore con-
templatrix: scientia inquam non multa habet in dubia ac videtur
multum. Nullominus facit res naturales adeo involutas esse tan-
tisque thesauris circumfusas ut eas plurimum ab intelligentia nos-
tra penitus dominum videantur.

Atque potest intelligi quid sit Plurima subiecta materia: quod quia
enim non una esse ac de re sententia philosophorum quippe qui
pugna et concertationibus delectantur; tamen dubitari vix potest
quin sint res naturales seu naturale corpus cum in eius con-
sideratione plurima tota sit et ad quod referat universum quod
indicare vel facultatis nomen: quoniam modo Plurima modo phen-
ologia dicitur id esse naturalis scientia aut ratio contemplativa
Naturae.

In plurimum est naturae significatio: vel enim huius nomini natura-
les causas subiunguntur: ut in eo axiomate: Deus et natura subie-
ctusque mundi aut corporis omnium compages ut cum Ius
auctor naturae dicitur: vel id quod primum est precipue dicitur
et vi aut essentiae nomine effertur: ut cum à natura profusum
dicitur: rei cuiusque effectusque et proprietates. Natura

quocumque ut si modo spectat ad theoriam per se presentem tamen
non est subiecta materia propter corporis omnium compositionem
corpus naturale universe significat
Quod vero dicunt esse alia disciplinae et artes medicas et chiri-
urgicas in corpore naturali versantes facile solvi potest: nam ars
medica corpus naturale spectat ut efficiendum sanitate. Chiri-
urgia ut resolvendum in sua principia vi ignis ac theorica in eo versat
ut naturale est sui tale quale ab auctore naturae conditum
est: Non igitur nescimus hae quae cunctis tantis aliaque fieri dis-
putari a quibusdam philosophis sed in vana representatione
incumbunt apud sapientes qui in huiusmodi rebus diu immo-
rantes non putant edificare se in utilioribus magisque neces-
sariis operibus malle contrahere. Hoc certe conditum nostri proba-
tur plurimum
Superest ut de phisica partitione rursus tractandum ordine pau-
cadicamus. Itaque totum opus quatuor in partes tribuetur. Pri-
ma corpus naturale generatum eius affectiones et principia
inquirat. Altera in mundi descriptione versabitur. Tertia de
terra corporibus elementis natura de seret. Quarta denique
quae ad corpora viventia pertinet investigabit. cuius phisica alia
historica sit quae neglectis causis rerum naturalium historiam texat
alia theologia quae causas rationis declarat quae certigui-
da effectus signi solent ultra se. huius quatuor partibus con-
suetum est pro viribus quod et Aristoteles pro ea qua praeditus
erat mentis acie ingenij magnitudine in phisica lion tam
ta laude efficit ut nemo ante ipsum maiori copia diligentia
verum naturae vitae secretis: nam parte phisicae historicae capi-
tulis quatuor deinde de partibus animalibus quibus de generati-
one animalium et deinde de historia partium animalium ut alia
omittit de plantis de admirabilibus de appellatione ventorum qui
etiam a quibusdam Aristotelis tribuntur attamen esse auc-
toris viis in primis sapientes arbitrantur

In hac philosophica parte multa prae Aristotelis philosophi opera studium
contulerunt. ut et Grece Theophrastus et inter Latinos Seneca
Junior. His tamen longe praestant ceteri nostri in planioribus
quippe qui conati sunt accuratius intimas naturas rerum percipere
Parte altera plurimae multaeque Aristotelis libri comprehensae sunt quoniam
alii Socratici seu Auscultatorii dicti: quod ea re eorum obcur-
rit et subtilitas ut preceptorum voce subacta intelligi vix possit. Hi
sunt qui fore in scholis explicari solent ad libros cononematicos qui
sunt obscuriora loca illustrant. Socratici libri sunt octo plures
compositi duo de ortu et interitu quatuor de Celo et mundo quatuor
de meteorologicis sex de animo. Nil minus si definitiones quae
his libris occurrunt tanta interitus obscuritate involvantur. ut ad
eas bene intelligendas interveniat ut qui Democriti opera implorant
Hoc tamen plerumque non Aristoteli sed eius interpretibus vitio tribu-
endum puto

Alii Aristotelis libri vocantur Socratici seu populares quod ad po-
puli et vulgi caput recte magis accommodati et animi cogitatione
facilius accipere non possunt. Alii modum sunt libri de somno et somni-
tibus de memoria et reminiscencia de somno et vigiliis de insom-
niis de incensu animalium de vita morte respiratione alijs. Alii
universae Aristotelis methodus et lecturae quod ad philosophiam specant
series; quae propterea descripsi quod philosophiae auditoribus minus
dignum sit a tanto philosopho qui sapienter pariter est appellatus
conscribere libros ignorari. Ceterum non ut dixi alio in loco res vestra
resque juvenum sententia ista addidisse duntaxat ut quod iuste libere
et nosse mentis erigi possumus. Vnde autem eum non licet
viri similiter sequi pro virili parte ubique, tamen illud
certum quod vero delectentur. vnde de quibus disputandum est

vanitas et multitudo ea decernemus omnia quae utilitatem
nostri incunditatem habere videantur.

Philosophia pars prima
De corpore naturali universi
Capitulum 1.

De natura corporis Philippi

Corpus tripliciter dicitur, scilicet, mechanicum et mathematicum et spirituale. Si vero dicitur esse quod multum conueniat partibus id est, minutis et sub sensibus non cadunt inter se coniunctis virtutibus et condimentis ut per eadem mercedem proportionem omnium corporum affectionis ratio potest offerri. Magnitudo corporis Philippi namque quod partes neque habere nunt sentibus atque secus ipse ita colligantur ut si seculum non eundem amplius effectum signant.

Corpus mechanicum consistit partibus quae ob magnitudinem suam sub sensibus cadunt coniunctis inter se aut fore augere aut minuire possunt figuram et situm eorum corporum quibus admoventur. Huiusmodi sunt analogia quodammodo indicant et mouentur ea latenter coniunctis quae sunt partes et calido artificio elaborata sunt et colligantur, ut eo nobiliores ordine et uicibus uolantur corpus et motus et uoluntate tempore.

Locum huius generis extensio, certa quantitas figuram conformata, et circumscripta corporis mathematica nomen obiectum et triangula cuiusmodi extensio coacta et pectata secundum lineas totidem angulorum plurimum natura uicissitudinis. Hoc loco.

Et quod grauissima est hae controversia et celeberrima dimidio ad mentionem philosophorum et ut dicam quod sentio plane difficultate. Ante quam quidam textum inspicendum inuestigant.

partes penitus esse corpus. Hinc ab eis. Dixerunt sunt omnia
sine quibus esse aut cogitari potest. ~~Immo~~ ergo durities
mollities, natura liquida aut fluida aut opaca calor frigus
levitas gravitas sapor odor sonus lumen color que ~~scilicet~~ intelligi
mus de natura corporis non continere cum corpus id destitutum
permaneat adhuc et quidem ~~propter~~ extensionem partibus figuram et
natura quada impenetrabili. Nec vero sunt eius generis ut sciamus
ab eis non dicantur posse: nam sublata idea extensionis nulla reli
qua est idea corporis ut tribus angulis sublati tollit. Idea de
notio trianguli: tamen via nulla superest. Idea notione cor
poris et materia promiscue usurpata. Remota partibus: quan
tulacumque. enim exest materia portans superficiem concis
sit illa una cui parte contingere alia non potest. Quis etiam
omne prout a corpore quicquid minimis figuris abstractis. figura
vel appello extensionem corporis partium dispositiones. Accedit impe
netrabilis natura que a se invicem impedit corpori conflictum
videt. intus coniungi. Itaque quatuor hae que enumerabimus
sunt materiae ~~reales~~ corporis proprietates sunt quae ad eius na
tura ~~et~~ sunt necesse est ut quia ~~ex~~ huiusmodi essentia seu
id quod primum et ultimum est in materia et a quo omni videtur
liquere reliqua. id dicendum in tanta ~~et~~ ~~extrema~~ extensione
operis esse laboris maxime.

Demonstratur Episcopus. Hic agitur de triplici dimensione seu
extensione corporis natura esse portans volunt: dicuntur enim
ut ait. ~~dictum~~ ~~temperamentum~~ ~~propter~~ ~~hinc~~ ~~et~~ ~~scilicet~~ ~~corpus~~ ~~esse~~
quod tria habet dimensionem scilicet longitudinem
latitudinem ac profunditatem. Hoc docet ~~illud~~ ~~in~~ ~~terminis~~ ~~corpus~~
esse id aut quod ~~est~~ ~~divisibile~~ ~~est~~ ~~longitudine~~ ~~latitudine~~
et latitudine ~~et~~ ~~apertum~~ ~~videtur~~ ~~esse~~ ~~hinc~~ ~~figuratum~~ ~~cum~~ ~~de~~ ~~quoniam~~
et ~~et~~ ~~canonem~~ ~~n. 6.~~ ~~prout~~ ~~abstractum~~ ~~quero~~ ~~inquit~~ ~~est~~ ~~corpus~~ ~~ulla~~
potest esse quod non pro modo suo habeat aliquam longitudinem et
latitudinem, et altitudinem. si hoc dicitur exponitur quanta mea

opinio est neg. solum ponunt neg. omnino corpora esse recte existi-

ram

Atque sententia maxime placuit Cartesio ab eo. acriter defensa esse
ut esset a quibus multis vituperata vehementer repressa. Hec
igit. vir iste docuit in primis et evidenter. Idea extensionis
quidquid reliquum est adijcere in ea. tantum corporis naturam
constituenda censet. et hoc fore argumentum quod ipse firmum
nunc videt. confirmat sententiam suam. in eo natura continet
quod minus precipuum. esse in re ipsa, et unde alia naturam
et facit. Quod vero de se habet extensio in corpore: nam etiam si
omnia subtraheretur ut duntaxat gravitatem, motum aliquidque ge-
neris si reliqua sit extensio. esset adhuc corpus. extensione vero
sublata, corpus intente quare illi veluti fundamento recti et
ab eo quamvis fletu corruptum est quidquid inest in corpore
quod efficit. in extensione portabere naturam corporis: prae-
ter si probet. Quod principium quidquid fletu et in idea clara dis-
tinguitur. rei id de re ipsa et sine erroris periculo affirmare licet.
splendens autem in idea corporis extensio in quippe sublata iam ipse
nec est nec corpus; nec quidquid esset in extensione acciperet
quod tunc clare appareret in corpore

Atque tibi gratulatur Cartesius quod tunc facile tunc opera discernen-
te mentis a corpore ratio suppetat si extensione corporis natura
continetur: nam idea extensionis ab idea contractionis longe
distantia sit et altera cum altera non consentiat oportet
corpus cuius natura in extensione consistit a mente quae
substantia est captae seorsum ac distinctae plurimum
Itaque idea corporis esse ab idea extensionis seu maiori spatio

si audiat Cartesius: quare ubi spatium est ibi deest adesse
corpus: cum enim extensione contineat: vis et natura corporis
ubi est spatium est et contentio ibi est corpus. Ad circo quoniam
ad spatium ponitur utrumque velut sine materia aut corpore tale enim
potest quod si quoniam: sed esse materia sine materia ponitur
sane videtur esse et repugnare

Viā Cartesius XIX. c. m. an sit aliquid divinitus spatium possit
esse aliquod materia vacuum plane omni quod inane dicitur
se vacuum velut respondent modesti sed non esse divinitus potentis
vires sentantur esse sine constituti: letent si paulo immuta
operatione potest quod est arbitror fore ubi deus omni aere
hoc in ~~spatio~~ circulo in nihilum habere iubet duntaxat morte
concipere pictum ut aliorum pariter debeat ad aliorum: si quod
enim restat spatium restat illud corpus: cum corpus ab exten
sione spatium non differat si vero nullum corpus existit in
extensio: pariter se motus contingant necesse est: quando
quod ea continua sunt exten- que nihil esse videtur. Vnde nobis
si deus omni aere tolleret aliorum pariter accideret
ad aliorum non mediis interrupti et in lacuna quam ducit
minime obumbrarentur

legit de Cartesius c. 2. q. 2. per hoc idem materiam eandem esse contin
dae cum illa extensionis concludit ibi necessario corpus am
substantiam fore ubi necessario extensione conajuntur seu
spatium: quod ob id cum ubi cum mundi contextuantur sine
amplius semper animo concipere extensione licet et hoc est
ei putat Cartesius differentia corporis indefinita esse
sive mundus patere ut ipse loquitur. indefinita

Obsecrans principii cum quibus deflectere a recto transit semel
ceperit quo progreditur: longius eo turpius aberrat et cernit
in via redire a qua discesserat. Adhuc in ore auditur deus
Cartesio viri de quo quoniam enuditionis peritumque venit

quoniam cano. sententia ut equid puto falsa de corpore vi et mu-
tura acriter tuta: a qua nunc alia plura quam dicere quod for-
tasse a veritate longe absunt necesse ratione philosophandi. sed
enim commune est corpore id quod idea simpliciter aere nuda exten-
sionis. non ne essentia simpliciter aere nuda esse potest ubi nullus
plane sit corpore. Credo sane tolli a Deo non posse omnem aere
qui hoc cubiculo continet. aut inter celum terram. interiacet
quod est celum ne terram aut alter paries contingat alterum.
cumque temporis momento in nihilum redigere aere plane omni
deus potest quomodoque nullo aut celum ad terram aut alter
paries ad alterum aere et si longe distarent. Deinde
nihil est a presentia Deo parietes continere non posse ne
coniangant. aut celum collum ne repente labat. in terram.
Divinus omnipotentis nullis constituitur finis. Cartesius philosophus
aut tamen vix a Deo id effici posse patuit. quod ipse per exper-
tere exploratum est. profecto non intelligo quid ob rem ad con-
mence concepi extensio vacua non possit hoc est ex corpore
cum ab aliis ea facile concepiat: nimirum ipse philosophus expe-
riunt. post aliorum omnium animis adhibere. de facili per judi-
cium hoc a me nunquam extorquuntur. Nos minime fugan-
tia loqui cum affirmamus utam saltem posse divinitus exten-
sione quanda inane. adeo perspicuum est ut argumentum quod con-
tra offendi possunt non veritatem demonstrandi sed potius
fallendi gratia excogitanda videntur.

Et quid Cartesius ut spatium inane tollit funditus eamque elidit
affirmate quod petitionis principii revent logica primum est
principii loco id quod ignotum est maxime et in controversi pos-
tum. ac enim. est spatium est corpore igitur consequens confirmat
ea ignota propositione et a nobis impugnat vehementer. corpore
in spatio seu extensione consistit. adde vero at qui est

Neque enim potest mundus dici indefinitus neque in definitum quod
quod est in rebus natura potest quod finibus continetur. Neque
indefinitum est: quod nullus finibus continetur. Neque est
indefinitum finibus: et indefinitum nihil est definitum et id quod indefini-
tum non est definitum sit oportet et vicinimum. Nihil enim
nisi quod finibus aliquid dicitur indefinitum non quod
in se sed propter indefinitum finibus. Neque enim
indefinitum finibus presentem et in se finibus

Quid sit fortasse aliquis qui easque sunt cur de corporis natura dis-
serens Cartesius talia loquitur ut nunc quod genus sit a natura
cessante. Nomenque inde ut fuit per se habet autem quod geometria
attribuitur mathematici et tamen corporis naturae est. Sed si natura
ita unaqueque extensionis animi capere, et tamen etiam exten-
sio vacua potest. Nam spatium quod vocant inane et extensio
sola. Quod potius si quicquid corpus nominet non dicitur inane
fieri. Sed etiam corpus mathematicum est. Nomenque est una
natura. Propterea quod corpus finitum agendi est et patitur principium
mathematicum vero non est. Sed igitur etiam commune rebus
corpori latius patet quam corpus. Mathematicum etiam dicitur quod
in ea constituta non est natura corporis finiti.
Nunc nos vade movet illud Cartesii argumentum. Corpus sine extensione
non potest concipi ergo natura corporis est extensio. Sed hoc arguere
non potest corpus omni plane extensione. Ergo, extensione. Tamen
corpus ex parte corporis etiam sine figura non concipitur substantia. Ergo
natura vel illi homini non dat Cartesius figuram ad substantiam corpo-
ris ut naturam generare. Sed enim sine essentia concipitur non
potest, non tamen id omne sine quo concipi res non potest. Et
ita est. Sed et videmus essentia rei est quod est et concipit.
primum et principium rei, et unde alia fluere intelligunt. Exten-
sio vero simplex et nuda quo sunt principia sibi locum videtur in cor-
poris et origo sit omnium quae sunt in corpore aut satis scilicet
sanandum alia via rationis. Et explicando naturam corporis
igitur in substantia impeneetrabili potest esse censet. Non enim
sed est solitudo illa quod vocant impeneetrabile et univocum et
solius materiam esse et quae omniaque proprietates fluunt nihil
venit quod sit in concipiat aut sit in corpore. Aliquid est illi
corporis et rationis et non invidere videtur dicitur omnia

noni partes extrinsecas in ordine ad vocantur effectus quare
primariis formali quia a quantitate diuelli non possunt ubi est
forma ibi dicitur necesse est effectus formali primariis sciens

Copunt. huiusmodi sunt; quoniam non possunt esse albedines q. quoniam
hinc efficiat alba; ad res alba efficiere sit effectus formalis privationis
albedinis. hinc partes extra partes in ordine ad locum nunciant et
fecit formale quantitatis secundum suam extensionem quoniam propter
non tam arcti copulationis quantitatis et ab ea requiritur sece
ad distanti

Hic ita connectitur sententia huius. Sententia de corporis huius natura
in medium ostendunt et libere seae sine confusione ab iis arguuntur
quibus alij philosophi qui aliter sentiunt tenent arbitrantur. Corpore si
sententia habenda est fides in ea constitui debet quod sit substantia
et quod partes habeat seu extensione non quidem ipsa ad virtutem et
virtutem suam oportet loqui substantia quod necesse est et nota
rationem partes extensionis postulat. etiam ad naturam ut sit et quod
primus coniecit in re omni actu in corpore. Minus partes extensionis
coniecit et ante extensionem et partes quod actus et re ipsa sunt
coniecit debet exigentia si enim extensionis et partes facti
amur necesse est ut quod exigentia extensionis et partes vel in
extensione radican seu in substantia quod necesse est et natura sua
partes et extensionis postulat naturam et vi. Minus corporis continet

Si
Sicut ita est natura corporis seu substantia corporis si ita est
ad videt sententia omnia re ipsa ex parte partes omni extensionis
tione modo necessario partes exigit et extensionem actus quod idem
est partes habeat virtualiter ut ipsi vocant fabricantes verba pro
libris et radicalis extensionis ad infinitam stabilitate
Cuius animus sententia optime casu sententia quod de quibusdam mi
raculis et proinde de. Recursus nobis dicitur traditum est
haec corpora cum necessario extensionis actu et re ipsa non habeant
punctum in se possunt neg. tamen inveniunt quod ob res partes
corporis Christi in Eucharistia ea mutuo penetrant ut sub qualitate
panis panis esse vini specie quod quod minima Christi intiger
presens adit. concedunt tamen in eodem corpore esse et

et quantitate rediuntur quod tunc partes constitutivas ultra partem
dicendum locum non occupant
Insuper cum alij dicant quod de natura corporis sibi circumferunt
multas gravitates difficultatesque obnoxie per se non
quod non est gladius sibi et tunc est in parte videtur in eis non dantur
in hoc ita esse naturam corporis quod sit substantia actu donata
partibus extensa et indivisibili; reliqua est ut placeat: corpus
esse substantiam habentem partes extensionis et rationis
Hic fore sibi et tunc quibus amittuntur plonij; deinde bene hanc ratio-
nem non gerant clarum; corpus sibi deinde in parte affligitur sed
obscure potius ab eis et fortasse falsa putant alij et in profecto
iniquis in iniquis et doctrina predicta neque enim corpus placet di-
stinctum et distinctis ut de dictis aut de ratione corporis sibi in eis multa
membris sibi et tunc extensa; mirum corpus inminuit
discipulis sibi et tunc ut in punctis distinctis sibi et tunc quod
fuit inter quantitates et partes ut aiunt seu corpora substan-
tia ad id discrepare ut quantitas accidat corpori et eorum se parare re-
ipso ac distinctis parte si ita est ad id et eorum in eis extensio-
nem distinctam deus quod fieri parte concedunt sibi et tunc quod
tunc fore arbitramur: contra et de deo inquirunt corpora substan-
tia et puncta individua sibi punctis et partes et tamen
necessario et rursus natura partium sibi habent quasi remota et
distincta sibi et tunc quod ratione tacta corpora multis ac rursus
tunc tota regna et producit tota montes flumina maria in punctis
unus colligant et contrahant: hoc vero punctum sibi et tunc sibi et tunc
est in Mathematicis sibi et tunc quod in collisione cor-
porum consistat: si sibi et tunc partes necesse est
Ad id substantiam formae verum: si ita est ut voluit sibi et tunc
omnes non fore substantia remota omnium quod sibi et tunc et quod
tunc orem possunt quod quod concedant tunc: tamen
rationi minime consentiant: aliter converse quod tunc sibi et tunc
pro conservant maxime et accidentibus quod vocant se parum

haberent substantiam aut fore nihil. Et carderet credo Elefantem
si formica eadem sibi inesset substantia iactantem quod inest
in Elefante

Neg. illud probant quod tamen corporum inter se sequit. innumerabilia
ae pene infinita corpora. Sed in hoc pene consistere sub speculo oc-
cupare quantitatem extensam non corpus: sed corpus est per se
extensum. Sicut etiam ad spiritum naturam accedit, ut in plantis spi-
ritus est corpus. Locum occupat substantia quantitativa in parte habet
at quod vero ut agens substantia corpora vel ad partem vel ad totum
contracta partes extensionis. Sed potest et per se inextensum quod
quantitativum ad corpus. Unde naturam spectat. Nihil est in parte lo-
quifacit esse exigentia constant corpus spiritus.

Minus ab effectu vis argumenti quo contendebant in corpore ante
substantiam et totum a nobis substantia. Sed quod extensionem
non potest si ens corpus spiritus. Sed ut videtur in omni genere
non quasi partes potest et extensionem. Sed ut videtur in omni
partibus et extensionem concipiuntur necesse est.

Tandem pluribus ardua vis est, et difficili intellectu quantitati
interius ab exteriori scriptio, et quasi descriptione, quod partes quan-
titati interius opera partes extra partes colligunt. ut tamen
diversum non differant et secretum locum. Unde vero quantitate
quod interius vocant et id quod ut ea sunt. tamen nunquam potest
At nimis multas in sumptuose opera videmus in colligendis de corpore
spiritus sententiam. Philosophorum. Sicut et quod unum simile sit in
tanto opinionum varietate dicat. Quia propter meum esse vult
nullum esse Philosophum qui cum ad corpus spiritus contemplationem
animi referre extensionem idea plane abiciat. Nive enim re ipsa
sive virtute corpus et extensum est simpliciter dimensionem per se
consequuntur omni. Unde vero diximus in extensione simpliciter
et nota est. in substantia extensionem potest quod et
nulla re ipsa habeat corpus spiritus. Unde vero natura non potest.

consistere quoniam paulo ante Cartesij sententia in animi rationibus
iniquata est ut magis ex parte labefacta. hinc conuenit
dicat: Quis etiam sententiam non iuxta argumenta facta per
mente fluctant et de sensu iure flagitant. Deinde reliquum est
opinionem gloriandam naturam corporis contineri
Et quidem mihi de corpore. Merito cogitanti non extensio vacua non su-
stantia quae extensio. Beatus postulat omni plenam ac plenam
quidam solidam. occurrit extensio qua nihil prius nihil potius in
corpore inesse satis intelligo, nec dubito quin hanc extensio
nec consequantur. Omnia quae cum corpore sunt conueniunt quodam modo
sive illa accidentia si proprietates nomine effrunt. Ab extensione
plena solidam. videtur figura calor et aer gravitas natura opaca ac
pellucida, et cetera genera alia quae cetera à simplici extensione aut
radicem inueniuntur. huius non proficiuntur.
Ab hac opinione quae iam nostris conuenientia videtur non dissentit
et. Augustinus quae alij quos citat huiusmodi nominati senten-
tiae enim extensio solida ac plena corporis ut naturam. contin-
et quod et demonstrat probat. nam de loca ag. 6. ac dimensionem
omne quicquid corporis et incorporeo commune, illud solus corpus
quod dimensionem habeat corpoream. solidam nempe et materialis
Alia licet probabilia videntur. nihil hominum verentur. malum ab eis
quae de S. Lucaristia divinitus edocti sumus paulo dissensionem
At recentiorum non vident quae facto Augustinus haec religionis nostrae
dogma labefactant aliquam ex parte possit si corporis natura exten-
sione continetur. alia est enim extensio quae accedit cor-
pori alia quae ad ipsam naturam pertinet. Corporis humani extensio
et quantitas certa qualem habet homo in iuventute. necessaria non
est sed ab eo divelli potest salva et inedum natura corporis. ac
extensione et quantitate reblata plane omni videtur illud non
posse consistere. Itaque. id est homo in nativitate et cum adfir-
mior et auctus fuerit non eadem quantitas et extensio

Aut propterea Christi Corpus vel subminima panis ac vini species
integritate potius habet: ea quantitate et extensione habet
quod satis est ad constituendam naturam corporis non certam quidem in loco
obtinere
Neg. vero in loc. Ind. aut huiusmodi alibi definitur est Christi corpus in
Eucharistia omni plane extensione, extensione, quantitate, et
esse Christi Dominus in altari sacramenti dicitur esse factum
et non quomodo sit. In principio dicitur ^{no} panis (sec. 13. c. 1. et c. 2. et c. 3.)
ac simpliciter proficit in alio. Lucas: huiusmodi: pro post pa-
nem et vini consecrationem venit dominus noster Iesus Christum
venit deus atq. omnes vere realiter ac substantialiter et per se
celum venit sensibiliter contineri: nec enim hic inter se separant
ut ipse salvator noster semper ad dexteram patris in celi aedem sit
et modo exendi materialiter, et ita multis modis in minoribus aliis in locis
sacramentaliter prout sua substantia nobis adit et accendit
ratione quod et in verbis exprimere vix possumus. Possibilem
tamen esse deo, cogitationem, et deus subleat. Quod vult assequi
possumus et constanter in ordine debemus. Apud huius
concilii modum quo Christus est in Eucharistia an per se sit ex-
tensio et quantitas et cetera non definitur et satis con-
stat est

Capitulum 11
De apta ad dividendum materia

Absolute divisione non questione ad alia celebranda forte et abrenu-
tione aggredimur. In certis prout, an res sit alla a sequenda
venit quod probabiliter sit decommendi. Quoniam in quibus partes
dividi potest materia: ut enim materia prefertur extensa sit parti-
culariter conset in quibus dividi potest necesse est, quod partes
nuncupate extensae in minoribus aliis videntur secabiles saltem
diviniter

Maiores partem dividi infiniti non daretur. In partibus infinitis
vero Cartesianis. Quare non potest dici agere materia seu con-
tinuum quippea dicitur ad id in finem continuo dicere
quod extremum sunt unum et continua non extremis partibus
sunt simul sine dividendi ac distrachendi in omnes numeri
non cum extremis et in partibus coniunctis inter se si in
tota est omnia. In partibus quibus contraria secerne potest. Quod
pars mota non ne est continua. Contrahit ergo partibus
minimis. Denique cum pars quilibet etiam minima talis concisa ex
dat quodammodo, non dividendi aliquid potest. Efficit ergo mate-
ria corpus, sive continuum dividendi infiniti potest. aut enim aliud
pars illa extrema in quo corpus dividit extensionem, est ex quo
aut scilicet. si pars illa sicut et partes reliquae ex quibus corpus con-
factum est, sunt extensionis ex quo nihil aliud in extensione
circum unum extensionis habent, profecto figura aliqua partem
habentem. Dividi possunt. Haec ita multis rationibus explicari
solent et confirmari ut nullus fore adversarius evadendi locus
relinquatur videat. Haec ita sunt rationes mathematicas
argumentis. Sed tot in quibus se habet continuum volunt esse
quod in eo sunt puncta. Puncta vero in continuo infinita aut inde-
finita esse conficiuntur. ut alij plures libetque melius ordinem
Sphaerae de demonstratione Geometriae quod ego eundem aucto-
ri verbi propono. Ducantur duae lineae A. B. C. D. inter se parallelae
indefinitae. unicus uncia inter se distantia hoc generis linea E. F.
ad perpendicularia directa quibus extrema illae sunt ductae uncia
est. Decide sumpti in linea A. B. ad lineas lineae E. F. ab eorum
liberent uncia una distante puncto A. sumantur in linea C. D. ad
distancia eundem lineae E. F. sicut liberent puncta quolibet intervallo
inter se distantia G. H. ad quod a puncto A. ducantur totidem
rectae lineae

est diametri ac lateris mensura communis. si autem lateris
et radii utriusque constet nec videri recalcitribus licet ea nume-
ram, et proportionem servata non difficile erit scire quod ita per
eius utriusque diametri ac proinde primae linguae per puncta multoties
repleta longior alia linea diametri utriusque ex aequo est
linguae erit lateris linguae mensura communis quod a geometria
demonstratione distincte plerumque

Nunc deinde exponimus quibus materiis infusis ream formam conferimus
nam utrumque cum cubica in lamella tenuissima et quadrata con-
tinetur per quod ducentis mille ex quibus tenuissima argentis
cylindris circumvoluta quae deinde in lamina ex duabus perforata
angustate aliam formam exhibeat. ducatur in filum tenuissimum
huc effici filum potest de auro vel undique. Deinde septem
decies nulla pars cuius tota superficies quatuor contineatur in la-
mina et auro tamen contexta appareat. hoc quod in parte divi-
di cum tenuissima perit secum quod nunc. Certe cum gram-
ma ex quibus componitur ad longum et latum 50000 par-
tes eius ^{invisibilis} septemdecies nullae repetitur sit. quod
non facile est praestare. Sed si hominibus innotuerit
et adeo rudia adhibere hoc potest efficere.

Quod quod ut praemonstramus. Boyle lib. de subtilitate effluorum
et ait seminum ab optimis eleonigranum salis ammoniaci spiritus
essentia colore cinereo ²⁵⁶ mille aquae particulas per unum
granum aequalis infusa. si vero granum in parte directa distinetur
ut dicimus ponatur in lamina ab illo non flammis prodit cinereo
colore ²⁵⁶ aquae senioris patet quod argumentum est quod
et tempore aquae particulas ab ore haurire necesse.
Aliud praeterea videtur quod a fana observat. ferunt animalculum
semper nunciat ²⁵⁶ quod deprehendi oculis non potest. Microscopio
pro obiecta rebus aequante. Si contra septuaginta centum nullum
viciis visum tritici granum per pedes habens ut quod videtur. 10.
et duodecim minutis secundum. nunc aelomino vix tantum et tenum
conficere quantum patet tritici granum occupare. Linea vero quae
intelliget quantum forent in hoc animalculo partes sanguinis

Inimul si quilibet magnitudo infinitas in parte secan potest in ea
 igitur partes sunt res ipsa infinitas datus comprehendere terminus de
 quibus simile veniunt vel minime mali partes inesse in ipsa in-
 finita vel infinitas aliqua mole certis finibus continetur.
 Quod vero agitur in corpore partes inesse infinitas potestate quibus
 non res ipsa: quotquot erunt partes fiant, semper certus erit de defi-
 nitur eandem numerum nec ad extremum usque. Secum unquam potest in datus
 non leve habere difficultate: si enim datus corpus in partes ligni
 eas posse dividi quibus secretis, dirigitur nulla flatu caven in-
 finitum illud res ipsa partibus coalescat necesse est: nam quomodo
 secum in partes quales quam est expressus: quid vero si de qua omni
 Elementa esse dividere ab aere grano partes coarctat: nonne in finem
 tunc inest res ipsa dividenda necesse partium numerum.
 Secundo loco in parte minimam magnitudinem nullam inter se
 cere est si utriusque infinitas sunt partes.
 Tertio loco res illud incredibile est pone o.g. auri folium tenuiori-
 mus tot in partes discerni quot toti terram orbis in partes
 legendis sufficienter.
 Alia alia hinc et inde offendent quae ne molestia essent auditori
 his omitto. Solum si quis forte sua speciem in se ligatur
 conit. concitationes omnes quae hac de re fieri solent accuratè
 cognoverit. Satis fore ut non in datus in se factus referat in
 his intelligi satis partes in se continetur in mente nostrorum et vel
 in se igitur fieri res esse plurimum supra hominum intelligentiam
 etiam fortis quod ob res facilius ab omni sacra religionis unitate
 de amentem ne. excollet se in solentibus et temerè negando quod
 non satis intelligit. Fateni me pendere animam in datus in se
 sententiam accensum in datus, ad g. materiam et si partes divi-
 di posse datus quod a mente nostra vix fingi queant, fere pen-
 gnetatem sentia propius ut me datus ab ea omni se parte
 amplectenda datus argumenta quae contra offendentur

in iis quibus est maxima
Quapropter si videretur subesse reprobare quod minus cognoscitur co-
gitata dicitur dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
Quod enim est notum est et probatum. Item Leonica. Item minus probat.
angulo, diversa, aut et diversa respondet locis illud partibus et
quod pluribus partibus esse notum. Item Leonica. Item minus probat.
extensio. partibus ergo pluribus connotare necesse est, aut re nunc
facientem extensio et egestia sunt parum et egestia
Deinde illud dicitur Leonica. Item minus probat. Item Leonica. Item minus probat.
et dicitur partibus et dicitur partibus. Item Leonica. Item minus probat.
vero non carent aeternis et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
tione et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
omni compuncta via ad modum. Item Leonica. Item minus probat.
in partibus et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
quod dicitur Leonica. Item minus probat. Item Leonica. Item minus probat.
geometria demonstrationibus confidant. non enim semper scietur
dica et mathematica dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
linea et puncta et figurae geometriae. Item Leonica. Item minus probat.
modum ad naturam scientiam. Item Leonica. Item minus probat.
in dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
notum et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
dicitur et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
certa sunt quae de punctis lineis dicuntur. Item Leonica. Item minus probat.
officia continent puncta plurima et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
quod dicitur Leonica. Item minus probat. Item Leonica. Item minus probat.
Item Leonica. Item minus probat. Item Leonica. Item minus probat.
et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
dicitur et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
fore ut lineae si pluribus partibus uterentur. Item Leonica. Item minus probat.
dicitur et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.
et dicitur. Item Leonica. Item minus probat.

lib. B. C. E. natura quod ignorari necesse est. Quod ubi est, facere vim et
similia est. Necesse est quod quicquid videtur de incrementis omnium et
motu scientia neglecta facit. ubi vero ea colligenda sunt, et in hoc
viro salubri de mathematicis et phil. egregie meritis deinde glori-
am haurienda. Neutronum Porcellum alioq. naturalis scientia quae
fere conservatur, reflonit et est progressus, facit ut pericula in
ad dignitatem maximam videat. Nos igit. ut videntur et utilitas
posuit ea quae ad motum attinent accurati agnoscere conati sumus
et in varia scripta ne quid obscurum sit adt. congruenter de d. d. d. d.
Quo vero haurienti periculis libet ea quaerere an motus sit an nullus
sit libet tantum attingere hoc loco. Proferant argumenta quibus mo-
tus labefactare tentant aut tollere ea omnia deluimus facillime
deambulando quod et facisse fore. Digenes Lynceus ut auctor est
Averrois (lib. 6.) illi enim commendat ut Zenoni aut Philologo quod
Zenoni discipulis nullus esse motum omnino ambulare cepit
atq. ita non verbo sed facto claudit sophisma et adversarius repellit.
Et quod nihil efficit Zenonem ut motus tollat illo utit. Argumento
in motu esse Achillem et tertio ego cum sum; atque enim individuum
temporis momento non nisi unum ex individuis spatiij puncti decurrit
alioquin ex eodem tempore duobus in locis. alioquin etiam quolibet mo-
mento unum conficeret individuum spatiij puncti quo nihil potest
magis. atque Achillem et tertio non ego cum sum, motus igit. est
plane nullus. Nihil igit. efficit Zenonem: nam tota sunt individua aut tem-
poris et spatiij: necesse non est de ea esse paria. nihil ergo impedit quo-
minus eodem tempore Achillem plura ex minimis Epicuriis generat, de-
cimo pauciora.
Alij hinc efficiunt nihil moveri quod est continuum ex punctis coalescentibus
infinite dividitur, transiri nunquam potest: quod enim infinite dividitur
transiri non potest: quandoquidem infinito spatio faciendo opus esset
infinite tempore. Vnde licet continuum infinite decan possit, tam-
en dividere partes non infinite attentionis faciunt et facit.
Serpentis et carecorianis: quod ob id est generandi non opus esse
infinite tempore.

subiecti partem recedant, crescit et augeat non accedant
ratione sit accretio aut incrementum
Quoniam igitur ad motum localem non est aliud de illo dicendum esse hoc loco
et ad re uideat quodammodo proposita ueniendum. Motus autem localis
est migratio de loco in locum huius definitionis non placet pro reliquis
ut facili intellectu sit et explicatione non queat. Nam illud quod
opponatur motui ad motum aut circuitum non tam manifestum est loco uel loco
transfinito aliquando in eadem linea sub circulo uel recta. Nam
et si totus circuitus aut axis locum non mutant, tamen aliquando
cuius partes ueteres locum deserunt et nouum acquirunt. Per enim
primum locum tenebant, inferiorem obtineant.

Motus localis quod uidebimus satis propria est philosophi cuius
in definitionibus obscuras et ambigua faciunt Aristoteli autem
tunc esse actus, sicut in potentia pro ut in potentia quia definitionem
quodammodo plene definiamus non minime uisum patet potestatem quod non
tamen de prioribus explicatione indigeat. De hoc in se magis reprehendendum
Cartesius qui secundo par. prima. 25. definendo motum translationem
unius corporis ex uicina eorum corporum quod illud in media continetur
quod est tangens quodammodo specant. in uicina aliorum. Sed ex
hoc animo pro aliorum et partem discrepantem: quoniam ad motum
efficitur locutionis potest ut supra uideamus, in eorum corporum
potest et tamen non transferunt ex uicina corporum illud in media
tangens in uicina aliorum.

Altera est falsitas est quod ex allata functione efficitur putat Cartesius: ut
est motus per se ad se obiectum ad uicinas aquas uicinas et huius
promouit. Atque neque ad uicinas flumina huiusmodi promoueat
aut diuersimodum aqua partem respondet idem. ex uicina cor
porum partem proximam contingit transferri in uicina aliorum: ut
ut prelatum ait Clavius libro 5. c. 5. sequetur. unde non motus
et alius fluminis non minus quam aqua, quia ex uicina aqua potest
liberum non minus uicinas quam aqua ex uicina coarctant alius et
uicinas partem. In uicinis etiam et saxa quod aqua circumvallat move
rent.

hec omnia non moveri auctor quod aliam sufficit tunc sunt ad hoc cur
virescuntur et dantur in aqua. Hec tamen vera videtur. Et tamen
moveri an non moveri omnino inquirantur. Hec tamen vera videtur. Et tamen
sunt sufficiens. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
non tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
pauca tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
attendant. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen

quod tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
quod tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
in mundo innumera. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
Astronomi putant. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
et puncto orientali puncto occidentali respondet. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
vbi optime pronuntiamus.

De motu tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
de ea dixerunt. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
motus et putant plene. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
quod nullo addito modo aut accidenti quiescit corpus.

Carceris et in motu ita erat in quiete. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
47. quiete et in motu. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
opus sit ut movetur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
non minus actioni et in motu. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
impellenda quod ad eandem aut movetur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
Hec igitur motus et in quiete. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
Deinde corpus movetur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
aliquid.

sed negamus non minus in opus esse ut res quiescat. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
Et quiescit navis si remiges tamen cessent ab opere. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
sed movenda labore in motu opus sit aut impellere. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen
si corberi subito non potest corpus ab moveri cessare. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen vera videtur. Et tamen

in geas eo motu sic aliquid ut non alteretur. id est ut sit
vnde debenda est equalis saltu impetu in multis corporibus
quae moventur.

Aliter illius robore est aliud argumentum, pro quibus non in privatione
sed in eadem ratione. quae aliquid sunt collocantur. quod enim
corpus quiescit obstat motui. Sicut si motus potius resistit
tunc. propterea res se movet. non quod quies resistat. quid quid sed quod
gravitas quocumque eadem explicat modo ut affigat ut et dicitur
civis alius corporibus aut in cerebri aliquo loco inclinet in illud
et quod contra quo moventur corpora semper contra gravitatem. Adhuc
respondet non quiescit quies semper eadem. Sed non quiescit obstat
motui sed gravitati. Insuper maior vis est ad corpus majus et gra-
vius movendum. Nam in eis sunt plures partes materiae in quas omnes
inclinantur ex motu.

Si quis inquirat non aliud quidquam ex his motu privatio, eodem iure
motu est privatio quietis. nam sublata quiete corpus movetur. sicut
sublato motu quiescit.

Venerabili fratri apponit: motu enim non quietis privatio si nullus sit
motus sine actione, sine actione vero neque ullus est neque concipitur. mo-
tus, ac sine actione concipitur quod est. quies est eadem privatio mo-
tus atque ad id nihil, sed motus est aliquid. Siquid cum removeni a ni-
mo quiescit. duplex mihi occurrit vis et potentia; altera quae conser-
vat; altera quae movet. Sed utro quiescentis sit conservatrix vel tantum
quae ipsa conservat. intelligo. Quia propter id quod movet. semper
a virtute aliqua movet. quia sublata cessat motus et corpus quies-
cit.

Aliter aucto est quod quies semper est eadem. id quippe modo quiescit omnia
si motus variis sunt gradibus. alius enim motus tardior est alius velocior
namque corpus in hanc partem modo in illam dirigit. ut igitur moveantur cor-
pora et diversis motibus ferantur in quibus motus ac dirigere opus
est quocumque. tandem illa sit secus nullus erit motus. nulla enim
motus certa determinatio. Sed ut quiescant, satis est si vis illa daret
et nihil molietur.

Capitulum LV

De motu causa effetrice

Ut patet in motu causa effetrice lutea est in re via quod tunc effetrice plurima
 lib. 2. par. 12. c. 12. l. 1. contemplamus corpus quod quoniam nemo dubitat
 in formam globi pulvis proprii vi emittente et communi bellico. Ance
 profecto in hoc globo vix quidam materiat al unde emittat non sicut com
 globi est. Arguamus itaque. si motus originis accenditur contraorem
 Certi vel a globo ipso vel a communi bellico vel a pulvere proprio illi de
 quo querimus motus existat necesse est. cum enim nulla causa agere
 quicquam in re dixerit quod sit supra videmus. Et si tantum
 quod globi proxime contigunt motus causa repetenda est. Nulla
 autem sunt alia corpora si tria illa exceperis quod globi proxime tangant
 Ad vero vi motrix a globo non est. aliter ipse necessario congereret et
 efficeret inde speculo moveri globum quod certi non audiret. Arg. a tot:
 motu bellico appote quiesceret. one. vix illa motrix: corpus enim
 quiescent nullum alij corporibus motus imprimere. Arg. a pulvere
 proprio existat necesse est; non quod speculatus in se deo inflam
 mato. Nam pulvis proprius quod incendat globum non videtur
 Ad vero tandem discrimini intercedit in eis pulvere non inflammari
 et eum qui ignis flammam. emittit quod istius partes quod sub
 se non cadunt movent. et cetera arguit. ceterum dicitur. et a propul
 sione obvia corpora. pulvis vero non incendi partes sunt in motu. Arg.
 vix ergo motrix a materia one. subtilissima. de motu huius in
 fontem ne est vi tam mira movendi sese explicandi huius illius; dicitur
 vix de re atomis sensum. Arguimus. non atque; cum materia
 finis sit et otiosa: si enim vi pelleret movendi se in speculo motuor:
 taret. in speculo ad materiam naturam finiret
 Arguimus igitur. de materia sui corporis vi motus aliunde adveniat et non
 ab alia materia; ergo a pulvere in speculo quali esse arguitur et
 humana mens de effectumini quali esse dicitur et spiritus in

fecto non maneat in corpore. cum ut illa in quibus essentia inconti-
neat: nata quippe humane mentis vel angelice in cogitatione sua
intelligendi ut porta est: ergo motus in eis dicitur a se ipsis for-
mari. ~~ergo~~ ~~motus~~ ~~in eis~~ ~~dicitur~~ ~~a se ipsis~~ ~~formari~~
Quamobrem causa effectus motus. Duplex est illa scilicet motus causa
est quod motus continet talis emendatio quod in quibusdam con-
sistit in genere per se motus atque. Dux tamen in se habet. est quod. Dux
causa effectus motus.

Attens etiam causas secundum iure tribuit: ut motus: prout vero in
tongulata subtilissima agilitate potest per alia cognoscere
ut movet unum motu a se qui omnium causa est profluente
Materia autem subtilis est in igne plurima in lucido corporibus in an-
in aqua aliis generis suis. Et quidem ab aqualiqua est cuius par-
te tenuissime moventes se soli motus subest illis: solvunt
Ea vero non movetur sine omni eius particulis motu carere
Exemplum etiam afferunt huius rei de qua quoniam in orologio in quo
motus indicis notatur: obsequi vult: scilicet omnia vota quod su-
niculo circumvolvit in lamella calybea quod se evolvit recte. Hic
motus in eis caput lamella a subtilissima materia agit: hic ma-
tus. Dux ut videtur quam movet.

Capitulum V

De causa motus continuati
Querenti nunc quid sit ut corpus quod movet aliquandiu moveat
ut sit continuus sentit philosophus quod potius est quod sit per se
cuiusque quod sit ut sit in se recentior ingenia tunc plurimum
et corripit adhuc vota senjattica cholera Aristotele dicit continui
atque motus causa ex veloci subitog. aeris regnum recte. In enim
lopi per manu project. aer qui a latera eiusdem lapidis fluat est
retro se recipit ut ^{transit} ^{complet} ~~locus~~ ^{quam} ~~projectu~~ ~~corpi~~ ~~in~~ ~~et~~ ~~al-~~
tra promovet

Hec autem nulla prorsus est species veritatis: namque aer qui a lapide
est lapidis pellit aut projectus quod quilibet. videtur tamen si pan aer
adversus quod corpus impellit. et promovet. Deinde aer motus potius re-
tardat aer resistit ut experimenta testat: si quis enim equo lani-

Deat qui velocius sonat cursum aere sentit inmensum in facie in car
 nunt et si forte bellis defuit, hinc in anteriori parte, sed
 in dextera fundit: et cetera.

Sed et alia experientia ex eadem digne colligitur: quod quicquid
 per se non sufficiens est ad motum, et quod alia causa concurrens
 et levior illi profecto movetur: quod si ab ipso in ea tardius
 movetur, patet officio: ex quo efficitur: quod non inmovet ab aere: quod
 in dextera aere flectit, et plura quod sunt, in levioribus agit
 et longius ab ipso et quod gravioribus.

Notandum si projecto corpori et typis aut globo corpus facile adriungat
 ut. Quia certe recurrit aere cuius partes in corpus contingunt, et
 tamen illi corpus non donec aere, et fluctuant, quod etiam si
 cubet vobis tenet et quod etiam quod circumagitur: quod propter
 est, et ea vobis agit ab ipso et aere ipse et patet celeritate fluat
 necesse est, et vobis non aere, et si vobis accendit quod aere
 ad movetur, etiam flammam conuicta motu suo accendit, et vobis
 quod aere.

Nulli recurrendum in motu causa projecta voluit aeri
 aere elastica adiungitur aere propter resistentiam et cetera
 quod, et continuo projecto corpori ceteris colligendo illud uigere
 Sed corpora ab ipso elastica sunt nulla causa in machinis pneuma
 tica acausis aere moventur celeriter, cum et pendula vibratione
 sua breviori temporis spatio conficiant: quod: iugis motus causa
 ad elastica esse non potest, preterea in crasmonaere nunc
 in se dextera quod motu et in aqua; in ipso tamen projecta corpo
 ra tardius moventur: et tunc et vobis celeritate sunt tradunt
 in quod globi bombardarum et vacant, ab ipso aere multum recun
 dit.

Ceterum in sonoris dextera ceteris efficiuntur motus causa re
 vobis creatis causa esse occasionalis quod vocantur in dextera

causa dicitur: et colligitur itaqz foreane esse continuari motu
causa maxime cu motu huiusmodi neq. in aeternum incedente neq.
in aeternum regressu aut elatione reformari possit

Capit VI

De causa descensus gravium

Quidam in opinionem itace illius controversia tanta est sententiarum
varietas ut per se succedendum videat. qui neque investigare posse
quid haec causas sit cur gravia deorsum ferant. Thomae qui concordant
gravium motus suu a generante mediant graviter reprehendunt
a se ipso alioq. neq. enim vniu. nefe videt motu proficisci a causa
quod nihil amplius agat et de numero aeris ea causa etiam sentit
de quibus mox dicam in variis representationibus inueniunt
Saxones censet quidam corpora propterea dici gravia et descendere quod
attendant a terra vel feru a frigore: vniu. a infirmitate nefe
damentis: nam gravia rapi nequeunt a terra deorsum nisi ab ipsa
quodammodo fundat. vniu. quidam seo potius emittant. effluia
atomi corpuscula quod plura quasi summa quod ibi incurvant in
corpus aliquid illud a se detrahant illa vero quando se infert egre
gessio: nam particulae aut corpuscula emissa a terra vel trahunt in
terra partem corporis ut flumini et tunc potius id repellunt a terra
non detrahunt vel insilunt in flumini medius et tunc si quiescant
corpus nunquam movebunt: neq. enim motus a quiete corpore effici po
test: si vero incipit iter progrediente repellunt ipsu motu corpus. et
venit navis

Breviter qd si gravia rapiunt deorsum eade causa quod spiritus cuius
haec terra vadit in meatu corporis corpora quo plura habedunt
meatibus erunt graviora quod dicitur de lignis et
si viderentur corpora esse gravia propterea quod ea deorsum terra detra
hit rugendo facile repellit: nam in hoc potius minus aer exilia
corpuscula sunt graviora: cum fluit aer detrahit et leviora

Descendunt celestius quod tanto minus evenire congerit. Quod
cum tunc suorum generum necesse est de par sit in reperiendi per se
a se vel si quando a regimine deinde corpora committit quod vel
si levius sunt habebunt minus graviter, quod omnia quod parum ad
venit simul etiam accedant neminem non videt

Corporum corporum graviter in rubra celestia et subtilia per in elevatio
ne iniquitate refert. Si angustia temporis licet philosophi huius
modi habere corporum. Sed iniquitas, aliterque deinde omnia per se
tio, propter hoc tunc quippe quod est iniquitas et forte etiam in
curia secta sunt tamen ab utilitate et bonitate ut propter divinitatem
plenius. Ex tunc enim Castor et Pollux simul cum aere et subtili ma
teria circuli diuturno motu diu perire quam vortice est cuius per
tro particulae tenuissimas circa fontem inveniunt et inde delabi
tur in centrum illas propellunt interiora quod occurrunt corpora
Hec tamen pars probabilitatis praesens est cum ne per se aere et
superioribus mutationibus motu et vortice neque intelligitur
curantia et majora corpora non longe abeant a centro cum per
ticularum tenuissimas si agerent per vortice. Id quod propter ma
ximas alias difficultates quod Castoriana opinio per se habet etiam
Qua propter tunc nulla occurrat exterior causa a qua deinde corpora
non possit occidere fore a non enim sensu etiam quod graviter esse cen
set aliquid divinitus impressu corporum. Sicut graviter quod veluti in
du. Sed aliquid esse statuimus quod in illa tanto se definire non possu
mus) motus efficit non tamen dirigat corpora in certos fines: neque enim in
ter nos et sensu etiam convenit tunc in. Quod in natura videtur glaciis et
nita appetitum praeferendi in commune quodam punctum quod centrum vocant
etiam fingimus animum cum magnano lapide pendente in sublimi glo
bulo prius quod ille decidat. Sed in potentia virtute per se tunc alio
sanctum quod tunc facit de lapide descendere ad illud punctum in
quo prius erat terre centrum: nequaquam vero quoniam ibi vel nihil existit
aer si nihil quomodo innata propensione eo lapsus tendit. Si aer ergo
potest quod eo per se pendere in aere. Sed ne a terre centrum procul
adductus quod eo fiat huius lapidi tribuat cognitio quod intelligat tunc an
plius non esse ab illa virtute ibi motus alio tunc dirigendus si aer

atque ceteris velit. Hic statigitur et nota. Cuius in nobiliori loco in quo
est. A. vero si quis de loco non movetur, prout in hoc loco
est, quodammodo quod, cum motus in hunc partem potius perducatur in
hoc et fortasse ea nihil est aliud nisi. De acc. prout in hoc loco
est, corpora in certis et definitis locis. Deu. enim motus, cum quodam
prohibetur, prout ne misceantur omnia, et in hunc partem
venerit.

De quo patet intelligi dupliciter esse causa descendendi prout corpora. et
flectere aliter. Hic est motus in hunc partem prout gravitate. aliter dicitur
et hoc est quod. Dicitur illa in hunc partem, prout in hoc loco. Quod
dicitur, quod in hoc loco, prout in hunc partem, prout in hoc loco. et
quod dicitur, prout in hunc partem, prout in hoc loco.

Capitulum VII

De causa motus accelerati

Non modo prout descendunt, sed et motus accelerantur in descensu
non quod e nobiliori delatunt loco, sed quod in hunc partem. Non est
igitur motus in hunc partem, cum non sit eadem gravitas. Et autem ac-
celeratus descendit prout in hunc partem, prout in hunc partem. Et in hunc partem
tanti, et Galileus omnia prout et motus in hunc partem, prout in hunc partem.
variis experimentis demonstravit. Non est in hunc partem, non ad g.
periculum erecto, sed in hunc partem, et tardior est descendit.
Et circa hunc observari prout in hunc partem, prout in hunc partem. Et in hunc partem
intendunt non prout in hunc partem, et omnia quod in hunc partem, prout in hunc partem.
si certo tempore in hunc partem, et in hunc partem, prout in hunc partem.
confecerat aliter in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem.

Quiaque rei causa videtur, ut prout in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem.
Quiaque, hoc est in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem.
hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem.
descendit, prout in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem.
effluunt, sed in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem.
quod descendit prout in hunc partem, prout in hunc partem, prout in hunc partem.

sequuntur propter gradum velocitatis integrum. quare altero momento non
movetur in punctum in statu. Sed etiam si unicus integrum gradum
quanti. Sed propter innotat officio ut mobile nunciat quoniam velut
impetus vero acquisitus ut cubitus quoniam quoniam conficiet
tunc cubitum atque ita deinceps. Facit hoc omnia affirmantur huius sed
demonstrari quod obcurat. Nihilominus multatolunt congerere
quibus considerandi tempus non tunc
Certi nihilominus sunt huiusmodi motus acceleratione pure constricti
ut demonstrare experimenta. Si enim in publico loco in subiecta
aqua demissus. Tunc in una parte metus fore quod in natante
non procedit a superficie. Sed aqua motus latius extendit ad diu
tunc obstat et parum durat. Similiter aer quod corpore ut ita
dica dividit se et comprimere eundem motum extendit. Et quod si sonitor
dixit globus ex eodem ex eodem motu iugo minus finit quod si comi
nus jaciatur. Et quomodo si aer obstat motu tunc corbet quodammodo
de incerta quod accelerat tunc resistit. Difficili explicare
Nihilominus incerta fortasse auct. motus eo quod exigua aeris portio
intra omnia sit obstatendo gravi corpori eppote quod valde in vi pos
sit quod replicat paulatim ut dictum est. Maxime aeris obstatendo vi
res crescunt. Ad quo magis gravia motus accelerant eo plures facit
partes eodem tempore intervallo metuntur quare plures etiam fluidi
partes motu corbet retineat. Quo tunc etiam vires obstatendo aeris
equant in eodem latius eundem velocitatem ita resistunt ut motus fiat equa
bilis. Ita esse equalibus temporibus equalia spatia peragant.
Ceterum omnia corpora si gravitate figura mole sit paria in eodem fluido
pari velocitate decedunt. non ita vero si eundem quod resistendo et
diversa figura una figura ad motum accelerandum vel retardandum con
fore plurimum experimenta testat. quandoquidem libra plumbi vel auri
si in fovea prius celeritatem conformet. velut descendit quod si
dilatat in lamina. cum pauciores fluidi partes scindat diffundit. con
formata in figura sphenica aliaque cum generis quod in lentum

lancella duplicata. Eadem de causa habet aer calidior alij citius
decidunt exantri tardius. longius expletur e bombarda quod vo-
cant globus integer et maior quam multi minuti globuli propter
quod isti plures aeris attenuare fluendi pariter obstant sic nec
construmenta in aqua lentius decidunt tunc nec alia propter ple-
nitudinem per se hanc doctrinam facile explicant.

Capitulum VIII

De causa motus reflexi ubi de corporum elastico
reflexio dicitur. ubi corpus in alio loco relictum et foras egressum
inmittitur determinationi ad corpus motum in alio loco dicitur quod
generare motum non potest. et diffinitio arguitur quod est motus
et determinationis duobus corporibus motu et non motu per se fluendo mi-
grare in alium et quod difficile est autem difficile patet. Motus
reflexus notat duplicem lineam incidentem et reflectentem. Unde
motus hoc est reflexus et reflecti exemplum est. Sicut cum in
parimentis quod generare non potest. Lucis in parietibus et aeris
revertit. hoc est reflexio. Apud si jila quemadmodum et lucis ab
aere debent. in aqua neque. Unde sonitus in plerumque lineam
dicunt refrangere. Sed si ab radiis ab aliqua corpore ut a sono
immerso in aqua inmittuntur in oculum.

Elasticus vero est vis quae partes corporis volentes contrahi et ex-
tendi se statum revertunt. Liqueat. et liqueat. videri videri. Ten-
det aeris et aeris. cum libere potest se statum ubi naturale recipiunt
Quare duo sunt naturae de corporibus. Elasticum et incompressibile
compressum et visibile. Item aliter et in partibus. Tenet se videri.
tunc corpus. Apud duntaxat et visibile neque omni plane
vacabit vi elastica et vis. si quod sit omni liquida et coacta.
figere recipiendos aptus. nam corpus huiusmodi volens in compressum
potest neque compressum revertit quod neque natura tenet.

[illegible]

[illegible]

6.^a sigla in plura alia sibi contigua occurrat omnes notent preterea
aliam quicquid celeritate moribus hanc singula gerunt et
vacant proprio more facile investigabit.

Capit IX

De levitate seu de iis quibus praestantur non dicuntur
 Lave aut Aristoteles (quarto Ethic. c. 12) simpliciter dicit quod semper
 sursum agens est non praestantur. et grave id quod semper deorsum agens
 est firmi: sunt enim aliqua talia et non omnia ponderis habent ut
 quidam putant. si igitur. Est quidam quod sursum omnia emittit ut ignis
 in ipso aere sursum firmi videtur: aere qui seorsum patet hunc ad ignem ac-
 cendere firmi: quare nihil ipse pondus habere potest: sub alio enim cal-
 locaretur: ignis igitur nullum pondus habet. Aristoteles sic verum indicat
 ut compositum esse gravitate non in omnibus corporibus negativis sed
 in quibusdam suae naturae. Aeris et cuiusvis ponderis a seorsum sursum pro-
 inde si nihil obstat in sublimem nitantur. Huius generis eodem ignis
 censet quod accit in concavo non longe quam in propria et naturali sua
 quiescere.

quoscire
 Aristoteli opinio nulli ratione nulli experimento fulcitur
 Rationem enim cedere ignis dant, et ad circumferentiam ducti
 vortices effectus causa non esse, ut vicinorum regulorum
 ut vocantur quia omnes cogat. ascendere ad campum, et si quis non quod
 fit ab aliis corporibus circumferentibus: hec quippe gravitas est, ut
 de cordis gravitate ferat. non igne eorum propelluntur ad peripheriam
 fixa. quia est: superiore loco obtinet, ut quod gravitate vacat
 omni, sed quod alia corpora sunt minus graviora, secundum dantur
 aqua, et vitrum, et alia. Hic innotuit. Quoniam lib. 2.

2057

None buy are set open in the land going redup

Confirmare ebe nulla re posse fieri

Capnia dorsalis Germ. *rusc.* *meane.*

Ne cibis deinde et mes. flammam corpora fructu

nonne enim videri signant. et augmina tumunt
Et nonne videri signant. et augmina tumunt
Londra quantis. et nonne videri signant.
Nec cum videri signant. et augmina tumunt
Et celeris flammae depucent. et augmina tumunt
forte sua facere. et nonne videri signant.
Nonne videri signant. et augmina tumunt
perque flammae. et nonne videri signant.
Dignitas magna. et nonne videri signant.
Tabulae. et nonne videri signant.
Illi. et nonne videri signant.
Nec tam. et nonne videri signant.
Qui. et nonne videri signant.

Quapropter levitas absoluta nulla esse id tantum comparata. illi nimirum
contradictum. levitas. et nonne videri signant.
nonne. et nonne videri signant.
negavit. et nonne videri signant.
Elevemur. et nonne videri signant.
Dati. et nonne videri signant.
da. et nonne videri signant.
dum. et nonne videri signant.

Nonne. et nonne videri signant.
and. et nonne videri signant.
nonne. et nonne videri signant.
academ. et nonne videri signant.
Florent. et nonne videri signant.
Florent. et nonne videri signant.

Nonne. et nonne videri signant.
con. et nonne videri signant.
fing. et nonne videri signant.
fore. et nonne videri signant.
sit. et nonne videri signant.
pot. et nonne videri signant.
princip. et nonne videri signant.

odius amor metu / amor sed quod tunc delectum monstrum est
vacuum quod ad id uideret abhorreat natura. id quod nihil est
quomodo et gravi metu elementa corpora et gravi dolore peccata
alia igitur naturalium effectus causa requiruntur non fictitia huius
excogitata pro libito quae nihil aliud habet praeter uacuum inane et
Affertur ^{num} sed quae in omni uacui uoluntate conveniunt et videmus
natura rationem uere sive ac firmam et cum rationi maxime
consonantem et etiam exponit. Illud quidem celeberrimum est
quod Hieronimus ait de Antiochia in qua ascendit aqua. Antiochia
machina aquae offerendi acta. Antiochia duplex generis promentia
et aspirantia. In Antiochia quae permixta dicitur ab Antiochia seu
vaculo terre et cylindrico in altum tubi parae aqua promit
et sursum jellit. In aspirantibus quae ad se uocant facient. In
boto extrahit aer et aqua tubo subiecta cum nullo incumbente
quodam gravitate ascendere nititur cogit. eo quo motu exponit. modo
de Hieronimo ad tanta inquit altitudinem in Antiochia aspirantia
dum aqua et extrahit aer locus uacui compleat quae natura resistit
et hinc maxime
Ad id namque uicta huius rationis ratio videtur. si cum experimento con
firmo. Item repetito congruere sonat. Tubus qui ingentia
obspediret. Ne hydra aqua ad hanc altitudinem nulla sit
fuerit. Item extrahit et in bota et tamen in summo tubo et uacuo
cum hinc est ^{valle} et ratio ad hunc nullus est. Sigitur si aqua as
cendit propter quod ponderatur natura sui. amant et nexum
ut trahat. vacuum impedit eum non ad quodlibet altitudinem euehit
aliquid ne vacuum nititur sui in uisus naturae aliquid
ordibile quendam omni ductum?

Quod ob id petantur sapienter nihil tale uacuum tribuendum sed ad
tota causa hoc est incumbente aeris gravitate. et Antiochia
tubo aut syringae quilibet extrahit aer et ascendit liquor quod
nulla incumbente aeris et rationis columna premat et pondus
illius qui reliqua sufficit premit attulit. cum columna
aeris et liquoris equalis. et pondus columnae aeris incumbit
et cum non abstrahit attulit.

[illegible]

quodlibet est in columna aeris
3° Loc. si diligenter cubitulum dederis: omni corpore precepto
inensibilis non autem licet enim per se porta corpora adu-
na aeris quod est in cubitulum ad se separare: quod est in se, tam-
quam tonitruum columnam aeris iterum promittit et in iudicio quoniam
sepe dicitur.

4° Loc. si dederis aliquid lignum in aere locumque in cubito
non finitum patet: non secundum legem mechanice eadem est gravitas
aeris in illius obliquum contraxerit quodammodo rubeant
eadem se in ipso de vicinis dicitur quodammodo ut locum quoniam

5° Loc. si dederis aliquid si dimeris dederis in partem dederis in causam
hoc est quod dicitur et vicinibus aer propter pondus in motu
a nullo sublevari aere sublevari dederis patet

6° Loc. si dederis fore ut si dederis aut aliquid lignum in cubito inclinat
effundat omnino, si nullo sit exagitatione aeris qui lignum ad locum
promittit et fulcit ne comitatur in motu pariter ut agerit
et quodammodo dederis in motu dederis in parte dederis
et si nullo sit dederis in agerit et ad locum vulgum
dederis lignum dederis in motu dederis in parte dederis
na dederis in motu dederis in parte dederis in parte dederis
dederis aerem et aerem propter pondus aeris patet

7° Loc. si dederis cubitulum dederis dederis dederis dederis
sublevari dederis in motu dederis in parte dederis in parte dederis
quodlibet et dederis dederis in motu dederis in parte dederis
etiam dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis
et aliquid dederis dederis dederis in cubitulum dederis dederis
referunt in aere qui propter pondus aeris dederis in parte dederis
in motu dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis
venti camus in cubitulum dederis in parte dederis dederis dederis
flammas in parte

Ad hunc quod se expertus est et dederis dederis dederis dederis
dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis
exterioris dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis
interius aer dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis
cuius dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis dederis

illa in hanc partem totidem in oppositam distrahente se invicem
non in causa esse aeris cuius. momentis gravitas
aeris quae dicimus intelligi etiam potest quantum sit aliquod certum
aeris columnae pondus eadem quippe est gravitas aeris columnae
columnae aeris vel aliorum liquorum quae substantiae quae
columnae respondent ad circos nonnulli ita. Verum nullus
lenius habitatione magnetis aeris et gravitatis. Ver
cum prout in libro calculi inveniunt totius aeris crassi
on gravitatem supponebant et definiunt et esse quod com
nit (his. generalis. tra. 3. c. 17)

Item illud exponamus quod fiat ut aeris columna brevissima
aeris Adorandus. marmori alio. Et generis subiecta ad id gravia
corpora substantiae. sed id facile est explicare: nam columna aeris
subiecta tubo alio corpori eandem columnam quae circumstant pon
dere substantiae aeris inquit. eadem ergo vis dicitur in eam
na brevissimam aeris in quae ab extremis aeris in term
asque pergit

Item tamen aeris gravitas quae tanta est, sensum non recipit: cum nulla
in hominibus corporibus aeris animalibus quae nulla sunt. sit
premo: premo quidem sit, sed non tamen non debet, cuius rei
causa egregie explicat. Dorell. de motibus animalium: a gravitate
facti. prop. 32. et consequenter in corpore animalis inquit
continuit: utraque enim parte aeris quidem duntaxat et solidis
et omnia alia molles ut sunt tendunt. hanc membranam et mag
culi alia vero fluit et agitur, et oleaginosae. Sed quid obstat ani
mali discurrere et aliam non possunt nisi pondus incumbens de
una parte tantum comprimatur et contingit in bagulis. Item
comprimuntur. per sphera. sicut et dicitur de Cate
rallio. equaliter. ut inquit. in aqua ut nulla vis parti
cula libera a pressione. sed quod est impossibile in scavo
ut. Cumque de consequentibus. Item quod dicitur eadem non et
mentibus qui licet sint molles tamen in quibus constant ex

filij constrictibus et tenacibus sit et universam com-
pressionem fulcire et rationem universalem et speciem comprime-
re id dicendum est de sanguine et alijs humoribus generali-
bus naturam participantibus et sicut aqua manifesta in detrahe-
re non patitur si circa animalis summi in carnis vasis
constricti in contritione quod patitur ab impulsu et ab
vulgaribus locis peculiaribus et ab universali et circumscripta
compressione minime patitur sui naturam speciem et de-
velli quod est corpus igitur partes solidae et duriores aut carnes aut
umores et scilicet locutione et duritione aut alia qualitate
mutacione non patitur et immobilitate et dolor aut pressio
in animali subest quod a nulla alia causa quam a contritione
pressionem creantur
Sed etiam occidit et doretur ex ista parte momenti
prementis aeris obiciuntur nisi hoc eductum nulla sit in-
terio digestione carnis in corpore animalis nullum esse premen-
tum aut dolorem sonum potest quodammodo animalis in
manu promissum aqua non sonum et si aqua gravi est et omnia
facit et non compressit: ita aer quippe quilibet et
aqua vixit prementis cordis potest quodammodo nullum non sonum
afficit in eam in aliqua corpore parte et in pulmonibus
et si aeris aut alius partem illam alij partibus alijs
incommodis prementis patitur et contrahit aeris aut aqua potest
stare factum est ut referat clarissime doretur ex hanc oculis
curvatur et quodammodo a pelagi in delictum sanguinis curvatur
Cur non modo aer? Ad alia etiam materia in certa quada parte quae
promittit ut aer nulla sentit pressio: ut si tubi in quo subest
danguntur vase extracti foramen obducunt digito leviter admo-
tum et ab aqua pro contritione timenda caute relevo deinde superiore for-
mine gravi digito eorum infligit: non patitur quodammodo
pondus quod patitur a latere digito subest et ab inferi-
ori doretur admodum graviter incompressis aeris compressione
Sed sequitur quod quod ad nonnulla alia instrumenta ut tunc quod
fectus et figura ab aeris gravitate tunc sequitur

[illegible]

[illegible]

78

nihilominus et facile ingreditur ita facile egreditur: quomodo
ergo vixit explet et exhalat? potius ea subtilis materia ver-
sus foretane agitatur minimus aer in vasa de se exantia
eius orationes preces intumescent sed tumor iste ut ita dicam
infonatus illa materia reform non potest: nam nihil ne ora-
tionis sensus in vasa nullo pacto intumescit si nimium sit aer
dionungit: quod admodum etiam nempe: vasa flua non Boylei
materia conclusa praeter Boylei sufficiens constrictio subi-
erectis fuerit aer orationis: hoc quippe videretur ubi et injecta fu-
cit in vasis latera ut sese explicet cum: exterior aer interiori
non repellat ut frangit ab eis: in phlogista non sine strepitu
sed ad id explicet: aer certe flat maxime durior ubi promittitur: necesse
est eandem congregationem pati totum atque digne donan acceperunt:
nec in his anni 1703. et nunc huius terrae concussiones et pul-
siones in diuturna sequuta nulligena sunt aeris gravitas superflua
sit aeris gravitate: quod ob re pectat fore esse autem dandum esse
loci quiescat et aeris gravitonibus emineat
Dicitur paulo prius: esto etor cibis fundat. non in vase qualiter duct
transire aer remouet foretane et fuit matrica quod tenuis.
sua qualis est lux ipsi etur aut aliquid minus ingreditur cum upe:
nimis congruent quod quidem si in somnibus libenter cubat.
dargito infundat. aqua portio aeris et tubus de more invertat
qua supra hydrometri rubra levissime et alligando ostendit
aliquos quodlibet libellum in gloriose et in vacuo accelli
Sed tamen alii qui per partes sub vacuum videtur accipiendum
officio fluunt a oratione profecto aere diffundit quodlibet eius
fit et in propria regione liber vagatur: si enim aqua fluit supponit
drampis quicquid in vase et habet: libi jans aeris et fluy
drayin et non ex aqua hydramini de rubro nit et aqua rima
no injectu ascendit et libris conficit sicut non erat in tubo

aer crassior

Exij quæ supra docuimus aeris gravitate effici compingit et elementa
in propriis locis vix exerceant gravitatem suam subiecta corpora compingit
natura: vix enim gravitate sui avertat aer vel in propria deorsum et
regione et videretur. In propria elementorum sed et voco et quæ elemen-
ta quæ ab invicem non vana ab auctore nature sibi indicata gravitate
sicut aqua super aërem aer super ignem. Si scilicet ostendimus neque aquam
sed et omnem pondus suum aer subiacet sibi aquam compingit. Sed
tota abstrahit via et experimentis quoniam pluviam collata sunt
diximus ostendimus adhuc per hoc ostendimus negant quod grave est in con-
tineri et vocant nubes. et si nubes ita, continetur, inquit unde ostendimus
quod probat naturam quæ multum incertum videtur. aqua in propria
quæ et elementa gravitantur cum levitate probolita et plane nullam
levitatem. quæ centum quod fortasse est punctum levitatis
si tamen ostendimus compingit vero pluviam pondus si quid ostendimus
descurrunt quæ aeris aqua tamen aer aqua ostendunt, aeris compingit
omnes colligit

Atque ostendimus forma superficie terre ad vici copulationem: gravitate corporum
quæ si terra non premunt cur saltum ostendimus quæ videntur le-
ves facile intelligimus. aut cur et loco cedant valedunt
vi opus si pro majori domo male et gravitate: recluso foramine
ne in fundo doli violentius et citius liquorem denique, si doli non
perit: et si in minoribus in parte aut fluxus albus quæ videntur via
quæ in parte quæ prelorentur: et si liquoris partiali referri
omnes in parte quæ gravitate

Atque accedat quæ corpora quæ in specie sua gravitantur aqua
in aqua ostendimus tamen omittunt gravitatem suam, quantitas
aqua gravitate parte habentis molem amplexibus et ad nos in
in qua referunt quæ pondus et gravitatem. Namque verbi gratia
gravitas si quæ quæ est gravitatis quæ si in aqua quæ den-
sit, parte una amittit gravitatem suam, et vero retinet.

Quapropter aqua in portis marmor pulci alij uariis ac subter
subteritur vero non nisi pondus quod ante premebat: nu-
ne pondus retineat dicitur b.c. uenit marmor in aqua
immersum totidem amittit, ce fingimus uncia pondus: ante
igitur premebat: 12. uncia pondus. et non nisi ab aqua premejo-
terea: efficitur: ut ab aqua subiecta qua premi-
Dixi corpora que in specie sua graviora sunt aqua gravitate dno:
trahunt in speciem q. vocant et ab aqua trahuntur speciem
pectat: in corporibus diversis specie in quale magnitudine pondus
Dns corporis speciem gravitatis augere quod non inestile situm
iudicio habere spectat

Aurum	200
Mercurius	71
Stannum	60
Argentum	54
Cyprium	47
Stannum album	45
Ferrum	42
Stannum purum	39
Stannum comm:	38
Magnus	26
Marmor	24
Lapis	24
Chrysallus	12
Aqua	9
Uleus	4

De momento de Republicano en pro de guerra: amb.

In æquilibrio corpora nunquam versantur nisi par habeant gravitatem
momentum vel nisi par in punctum necesse sit de eorum esse quippe im-
buatur et nisi quibus in inferioribus locis officit unumquodque corpus illud
dandæ momentum dicitur quod certe non sentit quale est in quo
est corpus. Ad circo quod inter corpora quale momentum habent
seu quod par non de eorum fuerit. equi ponderantia sunt. quod iniquum
et habere momentum non equi ponderantia est locum. Et quale vel
inequale momentum facile dignoscitur si duo corpora inflexibili-
liter appendant quod substatineat à plerumque quod unum seu corpus quod
minus habet momentum attollatur quod verum minus habet mo-
mentum deprimatur necesse est si vero momentum quale est
utrumque corpus vectus utrumque extremum in æquilibrio erit
Deo fati quod manifestum est illud principium si duo corpora
vectus extremis a se appensa sunt in ratione reciproca distantia
utrumque a puncto flexus linea in ratione reciproca motu deson-
dant et sic æquilibrium necesse est ut optime loquar si quod

quantum unum corpus superat aliud mole seu pondere, tantum ab
altero velocitate seu distans a puncto fixo superat, est sit equilibria
necesse est. Hic si corpus A sit brevius corpori B, et adhuc rectius
promittatur, ita apparet, ut distans corporis B a puncto fixo
sit tripla distans corporis A. Vnde in alterutra parte propendere non po-
test, quin spatium, quod corpus minus percurrit, explet, sicut et ne spa-
tium, quod corpus minus percurrit, ita longius motus in eorundem prout, qualem
munt, quod cum ita sit, ut corpus A, cum quatuordecim motibus gradibus
deorsum inclinetur, corpus B, cum quatuordecim motibus gradibus, elevetur
vicinior, quapropter ea corpora secura sunt equilibria.
Atque principia in mechanica plura adhibentur, machinas quibus quavis
vis corpora facili negotio moveantur. Ex omnibus celeberrimis, sunt
vices, axes, in pontibus, trochlea cochlea, cuneus, Saccus de ringulis,
audire vobis non inveniendum fore arbitror.
Vices, Grece μακροβύλη seu palus oblonga, ex ligno aliave solida
materia consistens, quo, cum quodam altitudine ad horizontum movendu
corpora. In vices, est Hypomochlion, hoc est fulcrum seu punctum, in
quo cum vices inveniuntur, in eas preterea spectat pondus, et potentia
matrix.
Sunt tria genera vices, primum cum Hypomochlion medium est
inter potentiam et pondus, sicut quavis est scilicet Homana, quae
satis debet, metiendi, corporis gravitatem. Hoc vero, scilicet, ita sit
iuxta partem, cuius brevior, quae a fulcrum ad terminum, quae cuncta
est uniusmodi, equalis, ne pondere, cuius parte longiore, necesse est
ut si id observari debet in latere, scilicet, de fulcrum non in latere
nisi fere duplex est in scilicet, Homana, fulcrum, et duplex, latere
ut omnes monent.
In altero vices, genere, pondus medium, loci, sive, potentia matrix
sive momentum, et fulcrum, extremum. In tertio, denique, vices, pondus, et
Hypomochlion, inter potentiam matrix, et loci, sive, de fulcrum.
Huius vices, primum, genus, de quo supra, primum, sit tractatum, est
augere, nempe, vices, potentia matrix, pro majori, distans ab, et
fulcrum, cum, distans, potentia, sive, velocitate, est, reciproce, pon-
don, cum, ratione, qua, diximus, tunc, versant, corpora, sive, potentia

moventi et pondus in equelebro
Apponatur nunc paulo deest brachio vellei brevior distat. unciā una
paleo. deinde a longiore brachio corpus pondus s. ab eodem paleo
unciā diducuntur. hęc duo corpora fixa sunt in equelebro. atq.
ideo pro ratione distat et ponderis visceris vel decrescet motus potius
tūc vis ac tanta dūc. esse poterit ut aulike tollendo pondus
ut quod ab Archimede dicitur solebat non ut aduā videtur. tūc
ē loco sub omni modo punctu fixu aut valde quida clau
concreta sunt in aere. In causa est cur artifices ad dura se can
da corpora ut clau foreij adhibeant quā longiam sine clau.
nā pro manū esse in illo seu nodo motus lo valde officit ad
seclandū et tollendū corpora

Notū per diuulari poterit foreij esse obliquo: quod enī oblique movet
ut hęc parte aliqua in rotando vellei ab Hypomochlio vel in ca
de obrem Hypochlion urgendo contrahat

Aspectu reuocantē vellei dēntatē. Inscē. s. vellei dēntatē dēntibz alia 100
1000 qui accedunt conuolunt et inuolunt. Inscē. s. vellei dēntatē dēntibz alia 100
ta tūc orbe conficiet tūc s. 100 vellei: tūc dēntatē dēntibz alia 100
integru orbe gēntatē 10. s. ex quo officit. s. vellei 100 velociter moueri s.
Pondus igit anīu libe a quo s. circūagat. equale ē et pondus 100
libranū quā circūagat. potius vellei: nā pro ratione distat et velo
citatē dēntatē motus potius visceris dēntatē dēntibz alia 100
in otologij in quibz una rota agit celerrime alij tardius. hęc vellei
na pōna s. dēntatē potius vel formica ut pectatē tūc vellei
de mouent s. vellei dēntatē. crescentibz in ratione dēntatē
hęc in pectatē vellei dēntatē aze nella tūc vellei dēntatē
s. dēntatē dēntatē et inde dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
mūc. dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
radij sive dēntatē. dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
apendit

Solū axiū radij sine dēntatē appellat. tūc dēntatē dēntatē
inclinata seu in zonalē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
vocate illa dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
Axij in pectatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
tūc vellei dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
tūc vellei dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē dēntatē
punto esse intelligit. unde pectatē dēntatē dēntatē dēntatē

sola tympani semidiametro
 huc etiam suffraganea quae de velle trahuntur sunt: pro longitudine autem
 tale seu diata potentia moventur ab Hypomochlio crescunt vires
 ejusdem potentia et si potentia sit ad pondus et tympani radice ad
 sicula factum est equilethum. B. C. si vi potentia motus est in
 libris pondus vero duabus libris eadem potentia applicat parit. Si
 autem quae dicitur ab Hypomochlio de cunctis duabus Hypomochliis ex
 re dicitur a pondere. Si autem de quod dicitur duabus radibus tympa-
 ni longius est. Si cunctis erunt corpora est motus et ejusdem
 in equilibrio. Ceterum si quis breviter sit autem longius velut si quis vi-
 res pondus non crescunt profundius longitudo sed tunc pro pro-
 videri. A vero si quis ad circumvallat. Tunc non est si quis si quis
 res inponant. augent vires pondus quippe quod a facto longius
 abest

Trochlea a Graeco est illa machina quae scilicet dicitur trochlea: consistit
 autem ex uno vel pluribus orbiculis de cunctis propriis de quibus
 quibus circumducto sine trahuntur pondus vel accedunt. Si
 autem aut signis excavatur inter quod orbiculi voluit: apudat.
 Coelamenentis: si orbiculi sunt unus dicitur Trochlea simplex
 si duo sunt orbiculi digressa si tria tripartita si plures multiplex.

Trochlea cuiusque immobilis potentia vires non augent: nam
 pondus et potentia ejus abest ab Hypomochlio. Si tamen con-
 moditatis inde scilicet quod si quisque si quis cum orbi ejus
 mobili non adheret. Si enim pondus accedat: ab homine non videtur
 cogit gravitas sed etiam videtur ad trahendum juvat et quo major
 nimirum quod eo magis potentia vires augent.

In diffactis vero in quo amicus orbiculi axis et mobile duplicant: vires
 potentia in tripartita triplicant atque ita deinceps: nam potentia in
 et enumeratis machinis duobus in altera tripla in 3. quadrupla vel
 cum movet pondus et ex eadem potentia potest intelligi. Si motus
 dicitur de potentia motus vires augent pro ratione velocitatis et
 de ratione

Trochlea vulgo vitis est cylindrica constantia aut pluribus funibus

[illegible]

gravius esse equaliter cecidit liquorem male quod si supinatus levius
et tunc si corpus est in uno liquore nervus emergat in alio
subsidat hunc ille vince gravitate

Ad propriam liquoris equalitatem incipiamus. At tubi in se ipsos equaliter
ramis contrariis erecti in illis aqua in altitudinem variis eigitur
et ubi ascendit in altitudinem non in eadem libella sed linea
horizontali qua vocant: cum enim equaliter sint ceteris viris aqua
tendentibus deorsum, non est cum in una parte attollat: reprobatur in
altera

Quod autem minus videtur potest ad eandem altitudinem in ceteris ramo
responsa esse aqua quodvis maxime si ramus inaequaliter sit
placido vel latiori ramus sit decupla amplitudine ramus angus-
tior sit equaliter aqua eadem sedne ratione quae fieri debet in re:
per non tubo equaliter hinc et inde columnis constantibus. Porro
ex principio scilicet patens est quod ut plana sit in plumbis
libra angustior et amplior columnis agitatione dividat. Liquor enim
in totis foliis distinctis in se ipsis totam aqua aut unum folium ap-
pauz continet in parte ubi amplior descendat in alio angustior
et ramus folium aqua in ratione reciproca attollant necesse est
Moveat ergo oportet aqua in sublimiori ramo ad altitudinem decu-
plo maiorem deo alio patens pergit decuplo minor ubi vero gra-
tia cogenda sunt in ratione reciproca corporum gravitatis corpora
sepe librantur in eadem libella substant.

Et tamen alter ex ramis sit maxime calidus qualem sunt tubi capil-
lari ut vocant aqua aliter in eo supra libellam ascendit. quia om-
nes fere liquoris particulae in interiori tubuli superficie adherent quae
solet esse aspera et inaequalis ac propterea tota aqua integra in gra-
vitatem non exierunt. Hanc vero esse causam maiorem altitudinis
aqua in calidi tubo inde patet quod si interior illius superficie lima-
tur seorsum alia materia quae minus oblectat tunc equaliter
fit ad libellam et aequat

Quia propter istud coniectum est quod a quibusdam paradoxis existimat
a liquoribus non pro ratione latitudinis sed pro altitudine crea-
diculam corporum reprobata perne. Quod quidem non ita esse intelligitur

33

Quam liquorundis non apparet equaliter etiam a lateribus
decorum. sed dico habenda ratione altitudinis nam ut latitudo
et intelligat. quod si liquor exerceant in respectu corporis si
agua plenus et operculo clausus diligenter in superiore etiam si
summa altitudinis variis exurgat tubis aut columna quae etiam
huc sit aut datus coniuncta cum variis operculo ut illius aqua cum
variis communicet. si a me suscitetur quantum in qualibet parte
fundus variis promat aqua oio ea haberi eandem ad promendum
qua haberi si latitudo variis quanta exeat. si enim minoris colum
ni fastigium periret. si enim sit foramen in alia variis parte
exploratus est omnis ~~aliqua~~ columna in qua exierit. si dicitur
fuerit aqua ex eodem nullum in quod sit in operculo si cum colum
na altiore: cum ergo abstrahatur et ascensum in pediat aqua
in illud impetu facit tanta vi quanta equaliter ponderi quae
quae in actioni columna continet. Et quoniam quod sit fuerit aqua
in variis operculo eandem fuerit et in fundum consequens est flui
dui premi tanta vi quanta promeretur si vas in eadem latitudi
ne minoris columnae subleuetur quanta
Alia si tubus rursus exeat in alia variis parte aqua illae tanta vi
exeat quanta si vas altitudinis longioris columnae de qua men
tionis fluius obtinere: nam compressio quae fit de hac aqua
columna plota aqua diffusa in variis latera et in operculo
cit impetu atque ita urget ut aqua quae patet aditum empuat et
vi quadriplicem. Tanta autem vis erit aquae empuantis et si foramen
quoddam sit contriflorum quod angustior tubus aquae vel unius
libre pondus 100. sine libram pondus angustior foraminis acco
modatus possit attollere. Aliam vero causam profecto est aquae veloci
tatis quae in minoris tubo ut sepe dicimus sed rursus quod dicitur
ponderi
Quam pro viris equilibriis tunc. contra ipsam ad eandem aqua
decidit altitudinis non quod obstat nullum in quibus rem

noni de figura et situ quæ inter primaria corporis rationes in-
 merantur et ad motum planum faciunt nulla huiusmodi ob-
 oportunitate differendi et proinde quid certum sit huiusmodi satis
 explicabimus, et jamque centrum vocabitur a nobis utriusque
 hæc omnia complectemur presenti capite.

Figura est in logica dictio eam definitur exterior corporis circumscriptio
 ut figura cubica quadrata sphaerica: ea vero interior corporis naturam
 variam potest esse: sic cera natura non mutat quædam ita dicitur
 quod hanciat: ita est cera partem corporis circumscriptam et dicitur
 fieri quæ immutari non potest quæ certum corpus variat.

Ex figura et situ oritur: ut alia corpora ad motum actum sive alia mi-
 nus actum seu et alia formis consistant in loco alia fluidius mo-
 ventur: et observantur mechanicæ: quæ enim sunt habent latius: sunt
 etiam inclinatio pyramidæ non venit propterea quod linea dicitur
 et ita extra basim non cadit. Porro directio est linea est quæ a puncto
 gravitatis ducit ad centrum gravium. Sed hæc paulo obscurius
 non videntur. augetur:

Centrum nomen est ambiguum et inofficiis significatione utitur:
 aliud quippe est centrum magnitudinis aliud centrum gravium
 aliud dicitur centrum gravitatis. Centrum magnitudinis seu ex-
 tensionis est punctum corporis medium. Centrum gravium est pun-
 ctum in quo gravia quæ resistunt quod hanc esse causam
 terre vel alio non longe distat. eadem indicare videtur deo:
 centrum gravium ad zymidiculus et locum. Centrum gravitatis
 est punctum quod si appendat corpus cuius partes sunt
 in equilibrio hoc centrum in corporibus homogeneis seu eundem
 naturæ est etiam centrum magnitudinis ut in globo aut recto
 est magnitudinis et gravitatis centrum hoc est punctum glori-
 medii: centrum hinc et inde par est magnitudo et gravitas quod
 in corpus sit eterogeneum et aliud seu diversæ naturæ

Definitio n[on] domini[us] temp[us] solus t[em]p[us] p[er] in[ter]ius h[ab]it[us] s[un]t
sunt h[ab]it[us] fluen[ti]s duratio. Distinguit ab eternitate
in qua
nulla sunt partes qu[ia] fluen[ti]s p[er] se seu qu[ia] aliter succedunt
alijs. Sed differe ab eo quod rebus confectis qu[ia] et si in eis
habuimus sine tamen carere t[em]p[or]e duratio non est aliquid
rei a rebus duranti[bus] distinctu[m] sed esse rei ipsa p[ro]ut durat. Na[m]q[ue]
p[re]tenta et ficta duratio n[on] aliter p[re]sens fugit. Temp[us]
igit[ur] et duratio fluen[ti]s in se n[on] habet esse quod et dicitur h[ab]ere t[em]p[us]
et dicitur de rebus natum v. 250

Intemp[us] it[em] q[ui]a non est sed rebus ab ip[s]is
consequit[ur] tenore transactis quod sit in eis.
It[em] q[ui]a res in se est quod p[er] se quod deinde sequat[ur]
Nec p[er] se quod p[er] se temp[us] sentire facit dicitur esse
et motu a rebus in se placidus quate[nus]
Duratione a rebus abstracta de qua loquimur appellat[ur] tem[us]
p[er] se eternu[m] quod quid p[er] se p[re]sens est, internu[m] vero tem[us]
p[er] se res ipsa p[ro]ut durat et hoc p[ro]fecto aliquid rei est.

De tempore satis nunc de loco
Tria sunt quae natura loci absolute continere corpus ab illis
reflexi et immobilitate. Et igitur loci dicitur immobilitas
et continens autem ambiens corpora. Et dicitur ut cor[por]a
non continendo op[er]a sic contineri debet et continere et p[er] se
non p[er] se n[on] p[ro]ut non p[ro]ut est in corpore p[er] se multu[m]
qualit[er] a lib[er]is vocant[ur] affectu v. c. dicitur in illis. Sed
mathematica hoc est p[ro]ut est sufficiens in extensione tan
tu[m] p[er] se q[ui]a mente abstracta et ab om[n]ib[us] q[ui]a cor[por]a in se
vix solent adula. Hoc p[ro]ut est immobilitas continet cor[por]a
p[er] ab eo respicit[ur] et omnia corpora etia[m] celestia et aeterna
et res in se p[ro]ut in loco esse intelligunt[ur].
Quod vero si sufficiens spectat p[er] se qualis est agna

que pice aut aer qui tum abmoti quomodo sunt in nobili
ad agnoscere aeris partem in quatuor motu videtur aer
et mathematica tenet fixa esse et immobilia: semper enim
que distat a centro terre a poli mundi semper pariter
tenet et videtur que etiam in mundo fixa et immobilia
sunt: et si mundi in nihil abeat tamen corpus in
cuius partem diversa loca occupabit et ab eis punctis fixis que
in mundo fuerant longius aut propius abest. Hec ratione
omnes solvi difficultates videntur: prout que philosophi
naturalis aliter explicantes corpus plenius. Hec etiam
illa mathematica corpora complectuntur que cum
a nobis dicitur: admitti etiam loci in eis potest hoc esse
quod a corpore quolibet occupat: sed quod ab eodem
circumstantiis. Et sic efficitur. Locum mathematici spectant
in eam non vult collocandum esse que a mente nostra finguntur

per omnes non eodem modo existunt in locis. Alii in eo dicunt. esse
circumstantiis alii definire. In eo modo res est in loco cum
totum locum et partem occupat partem loci quod proprium est corpori. Alii
modo res est in loco cum totum locum ita prout est ut in partem loci
ta cum in intelligat: quod in modo non humana a quibusdam dicitur
tunc locum esse in eis corpore et loca in quolibet parte corporis
sunt. Hec difficultas an res eadem possit esse simul in pluribus locis: cui
ut facit ratio respondere potest dicens omnes locos in mente: prout
dicitur Dominus est in celo eodem tempore in hostijs pluribus: non
enim hoc dicere prout dicitur et est in Ind. Anno: 140: 23: c. 2. et
ipse salvator hostes semper ad ducem prout in celo ad ducem
ta modo existendi naturalis et est multis nihilominus alii in
locis sacramentaliter prout sua substantia nobis adire
sed ut dicitur in eis prout prout in deum vellet et in multis
in locis ut videtur fuisse fuisse. Et Antonius de Savina Franciscus
Xaverius alii tenent in eo quod Christus qui prout

in leu asendi illud nunquid deuenit non semel videri in
 tonis infantis pueri pueri
 Tormentis concedunt multum in locis regere eodem tempore existeri defini-
 tione non tamen circumscriptione ubi semel caecus est fin-
 gite ut res adu simul de multis in locis definitiue hoc esse du-
 modo saltem adu destituta de intentione curare non possit
 etiam circumscriptione nomen est soluta executionis nomen de-
 cur hoc attento dicens omni pueri negandebat non video, pre-
 sertim cum Christi corpus in s. Lucanota ut nos quid sentiat
 my cuiusque quantitate eternum non sit agere omnino

Capitulum XV

Sicne aliquis in rebus natura inanis locus
 Locus qui omni pueri vacat corpore inanis dicitur: corpora vero
 quibus compleri statim processerunt quandoque subiecta sensibilibus
 ac non raro etiam inuenta sunt scilicet et nequaquam sub sensibilibus
 cadant. ut fere ubi fundit: sed curri non potest: et in
 vnicuique hominum qui currit nihil plane est in loco esse in quo ni-
 hil est preter aerem. Sed quia totus locus qui sensibilibus agant
 et per materiam et corporis non quero: sane est illud in pueris
 ad vos an ne vera sit statim etiam vacuum ita neque aerem neque
 etiam neque subtilia alia corpora subiecta complent
 hinc quod totum diuina vacuum tripliciter esse generis hoc est separa-
 tum diuina coactum docum oportet separatum voco
 extremis mundi finibus circumfluit inuicem quod et statim
 imaginari appellare valent. De hoc inani diximus ubi de vni-
 uersitate diuina pauca diximus. Haec diuina diuina
 sunt statim corpora inuicem. Coactum est quod
 pluribus statim quod conglobat et in unum confluentibus
 coalescat
 Locus vacuum diuina diuina in rebus natura negare est
 inuicem et inuicem. Inuicem et inuicem alii ma-
 gna nomen philosophi quibus est agere: placet in pueris

argumentum fingit. si autem philosophi motum esse inquit inane est
aliqui motum esse esse dicit. inane dicitur. a nugat. Lucianus lib. 2. de
venustate

- 11 Quod si non esset inane nulla ratione moveri
- 11 hoc possent. nam officium quod corpori utat
- 11 Officium atque obsequium in omni tempore adesse
- 11 omnibus. Namque quidquid procedere posset
- 11 Invenire quoniam cunctis nulla daret res

Et deinde

- 11 Quod si non esset inane
- 11 Non tam sollicita mater privata careret
- 11 Quod genita omnino nulla ratione fuisset
- 11 Unde mater quoniam privata fuisset

Quia ratione sic explicio: si nihil est in rebus inanimatis: mundus igitur
compago quidam est et mixta conglutinata confertissima: ubi enim om-
nia sunt plena et conferta sunt et inter se maxime copulata ne-
cessitate. Sed vero in tanta admixtatione naturae videntur. Sen-
tia si quid moveri possent mirum cur non facile moveantur. Quod et
ceteris lapidibus quibusque foret in vivo nexu in fomicibus tenen-
tur et aliis aliis et quidvis tangunt nam quod movetur: corpus quod
liberum invenit aliquod quod recipiat sese vel nullum: si quod invenit
est igitur: inanis et vacuum locus: si nullum: ergo vel penetrat alia co-
pora quod naturae vires non possunt vel curat ut propellit: Aliqua-
rum cum nullus sit locus in quo concedere corpus possit quod gellit
an primum in frictum ubi faciat atque ita deinceps tandem: potest
nisi quoniam ceterum si quod circum terra solidum conglutinatum: si de
spatiis in se in se extra mundi finem in corpore libere: a
solum ut arbitror necesse dabo. Invenit igitur: inane quoddam
diffusum admittere in tota natura quod motum tollere quo ad
et ne: quoniam et ipsum segetum orbem nec adolescere quod quod potest
ut ait Lucianus

Quid responderi valeant scio hunc neminem quare liquida et fluxa corpora
in quibus si quid promovetur: statim ad latera et terminos confluit: et reli-
quos complent: sic in natantem piscem in aqua volentem in rene facilius
est: quod aqua et aer recumbit ad latera et illis quod quod inani repellit

occeperat
Et primum quod conflictat à tergo loca, non ne paulatim repellantur quæ in anteriori
parte obstant corpora necesse est: sed quo concedantur ut omnia sint
plena: nimirum retrocedere glaciæ: nullus vero esse retrogradus locus nisi
prius illa processerint: Leonis quidam corpora ut aer et aqua processerint
fluunt facillime alijs corporibus prebent aditum quod contra partes mi-
nime connexas sicut vitæ se et conflictantes plerumque. Deinde habent
inter se et spatia in quibus comprimantur immixta: et circa in aqua et aer
facile moventur: corpora

Exponitur quoque affert Lassondus tom. 1. lib. 2. c. 3. et vacu-
um diducendum tenet non multum confidimus: nam quod aer in
terdu dyalo vel enilo fiat densior: quod aqua explicetur in vase et ca-
vis plenior: subiectis igne: quod in angustis spatibus contrahatur: quod
certa quantitas salis portione solvat regat recipiat: in res: quod deni-
que decem radij ydiaphana quæ vacante: corpora grauent et coarctent
id non dicunt: Et ceteri autem quod accedat videtur ut res postulat
subtili materia et vacuo loco conflictat aut duz firmiora et validiora
resistant corpora alii dixerunt: Quapropter et diducendum inane
stabilitate: argumentum innoctendum patet quod ex motu patet: illud
omnino per hanc roborem et firmiditatem

Videamus modo non præter modum inania spatia quibus nullatim motu
telli videtur: et diximus aliquid ex ista causa amplius præter
expens plane huius corporis aut potius existeret: Et ceteri autem
perfecto si plures aeris fauicæ quibus sunt intermixta spatia
artius sese contingant et alia ad alia propriis accedant, reli-
cto ampliori quodam loco in quo nulla corpuscula confluent
enit: Cuius enit inane de quo querimus quid. vulgo coacervatum
dicitur: quoniam ex multis spatiosis conflatur quæ in unum coarctant. Ita
si vas plenum tritico validius concurrens granaria in angustis
tun percupiunt et in numerum parces Cuius efficitur: Et ceteri autem

Quia in re est dictum quod sensus equid puto nullum esse huius mo-
di spatium inane secundum naturam: aer quod sit illud spiritum
preter naturam aeris: quippe quæ propter visum et elasticitatem
gravitatem et puritatem maxime fluidam quæ habet rigorem

Capitulum XVII

De materia rerum

Andreas ad varios definitionibus expressa ex hoc materia dicitur
et p[er] se esse in se ip[s]a ab omni (lib. 7. metaph. 8. 1. 2.)
al[ia] materia est id quod neq[ue] est quod neq[ue] quantu[m] nec qualitas
nec aliquid de se con[tra] quib[us] on[us] detrahatur. Et quo efficiunt
lunt materia neq[ue] esse substantia neq[ue] quantitas neq[ue] qualitas
Et neq[ue] cella ex 10. categoriis de quib[us] in logica dicitur esse
tunc materia vocat[ur] philosophus prope nihil in tunc prope nihil
ita. Idcirco non pauci sunt qui et non omnes sepe contemnant
sed p[er] se p[er] se nomen substantia tamen hoc est quod
rerum commune substantia non abstractiva tamen quod al[ia] et ita
et esse in rerum naturam p[er] se p[er] se
Et verum materia non uno nomine debet p[er] se velore: nam et ex p[er] se
et quam h[ic] p[er] se forma excipiat et formam mater dicit. p[er] se
quod ab e[is] p[er] se et ex de mane educunt p[er] se forma p[er] se
et dicitur a quibusdam dicitur esse. ne alia p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
na et ad p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
Et hec omnia dicitur p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
forma on[us] abstractiva: quod eandem esse quod neq[ue] corpus est neq[ue] spiritus
neq[ue] substantia alia nec aliquid quod substantia abstractiva et neq[ue] substantia est in
quibusdam facit. Sane ostenderim omnia alia re constare quod neq[ue]
et dicitur p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
plane formam p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
et p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
tunc. invaluat ecce facit constare. p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
materia collocandi inter p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
Et in quo p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
in schol[is] longa quasi traditione recepta probantur. ita autem
dicitur sed mantio n[on] esse idem constare necesse est. Nam
profecto p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se
Accidit ea p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se p[er] se

est multum tamen difficultatibus ingreditur. Itaque facit: quod
est mundum cum omni sua perfectione a Deo sume audire. Nihil
hominum ad explicanda phenomena si mente conceptum mundi
ordinem mundi rem materiam equalem. Quamvis in ordine
in particula distinetur equalis per maxime non plerumque
quodammodo nullum. Sed se habent reliquorum. Illi ob indi-
cibus motu agitari ceperunt sub singulis circulis propriis centris
ita ut fluida conformantur sub pluribus circulis. Item commune
instar vortices. Quod factum est ut ob motum decursum et actum
sub quadratis fierent rotundi et anguli
Et vortices seu vortices particulas aliquas minores sunt vehementius
agitae nullis figuris adiectis. Sed ea induunt quod vacuo spatio comple-
to est agitior. Nam rotundi globuli aliqui in vacuo domitant ne-
cune et replentur omnino a respectu pulvis. Atque primum elementum
prodire ferre. Alii vero particulas crasse etiam moveant et ad materiam
minorem donec quas Carterius concepit veluti exiguas columnas
sub striis in manu coalescentibus. Quod de elementis vortices con-
stituerunt. 2° vero et ipsi particulas crasse etiam quod vehementer mo-
tu rotundi facti sunt a quadratis
Primum elementum quod dicunt materiam calidam fluidam tenuissimam et
nullius figuris tenacis regit portionibus in se sed lique et corpo-
ribus lucidis. Tercio elemento quod componit minutionem glo-
buli efficit. Nihil a parvissima celi et etiam. Et tertio cuius materiam
crassa est coalescit terra aqua aer et cetera corpora mixta.
Hoc fictio potestatem pluris occurrente difficultate et dicimus
Prima est celi compacta et secundum omnia elementa seu ex minu-
tissimis globulis indies exercendum esse et conservandum. Nam motus
sub infirmis materiam adhuc prevalet et videtur. Carterio quod pro-
pter illi globuli ex materia vortice minuerentur. Cuius ex particu-
lis erat productum primum elementum et 3° particula paulatim incremen-
tum capient et omnia occuparent tandem diaphana corpora

Deserient

2^a esse officere hanc signationem. Sicut Cartesius qui vult omne tollere
quomodo enim partes materiam a Deo daretur citius propriis aut coram
meum centum triginta possent nisi spiritus hanc intentionem haberent
negativa spatiole repleta essent. Unde illi ceteris maxime
transfuisse cum videretur esse videretur. Cartesius autem dicitur
sui particulis illis pelliculis seu ramis tunc diverse signa-
re et docet Cartesius, quod organum tunc ex parte se tangere et

3^a nihil utrumque velinquit in materia
loco cui fiat. Cuius hypothese quod profecto scientia esset conueniens in-
ter. In terra etiam alij. Cuius generis corporibus non sunt particulis per
ferentibus illo et enucleationem non uident. In terra in eadem hypo-
thesi admittit materia quod et utrumque quod cum materia natura
ipsa confundit. Definitio: omne plane vult tollere in uero ne da-
tur quod dicitur esse effecti, et utrumque quod dicitur esse a plus
cosmologia recte ratione remota genitum vident. Omnes planities
non probantur quod eo ratione conuenienter explicant de natura
vires a se ipsis cum materia tunc inueniuntur materia. Sed de his for-
tasse videbimus alio in loco.

Ceterum qui vult duci, amplius naturam, scilicet volens et certissima
sibi canere vult principia cognoscere. Moriamur adeo. Ipsi quoque
a Deo accipere libere mandavit. Ibi flumina regere de ore
mundi de abissi de elementis de aquis de aëre de plantis
et quibusque philosophi de naturalibus rebus digressi sunt non con-
spiciunt omnia esse et falsa habenda sunt et reicienda.

Quod aliterque materia subtile Cartesius adjecta plurimum ubi
demonstrat immo mutationem subtile corporis ad generati-
onem fere ab ipsa duci. Nam partes aliquid corporis immutabile
manent nisi ab alio impellente. Est igitur materia quod et illi ma-
xime quod cuncta gradit et in aliquid rebus agens et ad se
motu eice. Propterea videtur fieri partes v. c. fluxus et refluxus
et subuenit particulis inquantum dicitur habere. conuenienter. Qui
hanc naturam videt eo nomine quod ipsa sui oculis non videt

neq[ue] alienis sensu op[er]e p[er]cipi[ant]ur. hoc c[on]stat de re p[er] philosophu[m]
can[on]em vnde p[er] se et inq[ui]t. tunc quippe m[un]da corpus
la que om[n]i sensu q[ui]d[am] inq[ui]t. v[er]o sapient[er] c[on]gru[ent]i
m[un]da est p[er] se m[un]da revocare q[ui]d[am] n[on] dicim[us] de animal
quodam m[un]do quod op[er]e tantu[m] m[un]da op[er]i cernit. De v[er]o c[on]gru[ent]ia
quod multa an[im]a d[ur]ant diligenter m[un]da qui om[n]ia s[on]at m[un]da
bent[ur] materia subtile fluida singula fore p[er] se et m[un]da et
lunt. ac si addamus materia hanc s[on]at partib[us] constare et figu
raria id m[un]da s[on]at cu[m] nullu[m] corpus a figura d[ur]ant op[er]e
om[n]ib[us] plane partib[us] d[ur]ant. Ab elementis s[on]at alia
deducim[us] s[on]at a m[un]da

Capitulum XVIII

De elementis et v[er]o sententia

Elementa et principia inter se d[ur]ant quod elementa p[er] se principia
principia v[er]o et elementa s[on]at c[on]gru[ent]i. q[ui]d[am] elementa
simplicissima quida[m] natura p[er] se c[on]gru[ent]i principia v[er]o et quida[m]
v[er]o mixta corpora t[un]c p[er] se v[er]o om[n]ia. Quia p[er] se et
p[er] se et errare illos philosophos qui c[on]gru[ent]i elementa
negent s[on]at p[er] se et ex c[on]gru[ent]i elementis c[on]gru[ent]i mixta et c[on]gru[ent]i
p[er] se corpora.

Quod v[er]o s[on]at v[er]o nature ex quib[us] p[er] se s[on]at c[on]gru[ent]i non c[on]gru[ent]i
venit inter philosophos. Quatuor v[er]o v[er]o v[er]o et s[on]at Aristotelem
q[ui]d[am] s[on]at natura frigida et sicca. 2^a. frigida et humida. 3^a. calida
et humida. 4^a. calida et sicca. c[on]gru[ent]i. p[er] se elementa v[er]o c[on]gru[ent]i
mixta Aristotelem c[on]gru[ent]i et c[on]gru[ent]i v[er]o. 5^m. in aere 2°. in
que ad h[ec] tractatu[m] elementa nomina et c[on]gru[ent]i aqua, aere igne
elementa c[on]gru[ent]i s[on]at v[er]o et c[on]gru[ent]i et sicca et sicca
humida et frigida aere humida et calida, igne calida et sicca
Ac si Aristotelem v[er]o s[on]at hanc quia incaluit aq[ui]d[am] hanc ad p[er] se
du[m] aere, aere aut[em] ex p[er] se s[on]at igne qui in s[on]at accendit
esse p[er] se elementa et c[on]gru[ent]i ab aere aere a mixta cor
porib[us] s[on]at regionib[us] v[er]o aut[em] s[on]at vocant d[ur]ant alluci
nari v[er]o quia maxime elementa d[ur]ant s[on]at quida[m]

naturae illa vero numerata corpora a variis naturis coalescunt
Terra arte chimica in una abest principia, quae etiam est rin-
flua natura mixta quaedam corpora generant: ac neq. ignis quippe
qui sine nitroni ac sulfuris particulis nullus est. Sed vero qu-
illius sed, regio splenda. esse hunc longi prope et ad litora
quae possit esse? quod nam eius particula? quippe! neq. enim des-
cendit lingua in terra, sed leviter aeri. Denique aer quod spirando
ducimus miscere. quia multi aliter ex aqua et terra originen-

et
Quod quia haec vera sunt licet nihilominus recepta in scholasticis opinionibus
suen, et tunc talia elementa hoc est terra aqua aer. Donare hoc
nomine. modo ea discernant. Omnia quae deinde natura non prius
Qui de igne sentiendum sic quodam infra: nam singula elementa le-
vitate sua paucis sunt exploranda.

Terra deinde quod in corporum analysi ultimum manifestum est
sals) et fixum est inest sic in immutabile. Terra flumina habent
xq. quaeque corpora et sals) et fixa et omnia in quae egerit
sua exaret ignis

Particulae quibus constat terra quae figura duntaxat in corpore sunt
quidam fixae sunt talia duntaxat et multiplex fortasse figura in qualiter
bus angulis et lateribus, quidam et globosae et quidam existimant
veluti duntaxat granula quare cum plures eadem in loco colligunt
non omni ex parte tangunt se ac facilius relinquunt quae suber-
liona corpora subeant. Ex hisca duntaxat terra natura non quidam
graviora partium quibus constat duntaxat: neq. enim quae sic
sunt multo coherere tunc quodam veluti vinculo cohaerent
Vbi vero aut alij naturae tunc particulae duntaxat prius fu-
nit corpora conflant. Solim in fixa cohaerentia. nam in veluti
conspicit terra sals) et fixa, deorsum aquae alij diffuunt par-
ticulae visis affigunt quibusdam avolant et huc illuc. di-
dixerunt tunc potissimum formae et tunc in talibus admi-
xto habent ut sit in lignis et metallis

breuiterque de communione: quod estale et terra sunt et cuncta
in vobis et cunctis. ad hoc accedat aqua facile corpus soluit: et
nil illius partes non egredieret et subeunt. hunc deus facit.
Remaneat et de multis necesse ducuntur.

Aqua seorsum subiecta cum Cartone deoritur per se aeris particularum
que oblonga sunt et recte leui flexibile et alie alie angustellum more
inueniuntur. Nam aqua naturam esse fixam et ipsa aqua phenomenon definit
necesse est. hinc enim vero accedat explicat in hoc aqua particulae eas
quae in eis esse quae dixerunt: et omni ad hoc quae procedunt corpora huius
accidit abscedunt sordis alluere presertim cum liquida materia ut in
corpus preparat quoniam erunt materiae huius sordis adherent et uolunt
et aqua aeris expellit. huius efficit aqua partes non esse cunctas aut
voluntas cum se sequebantur corporibus hinc minus opte. hinc vero
dum ad alluenda liquida cunctis et quod in eis et hinc minus et alie qui in
sordis partes quae ab aqua leui et flexibile et alia non poterant in hoc dixerunt
et ad hoc uoluntas concedit dicit. Cum tamen aqua particulae ceream
quandam quam erant hinc habent non omnes ad hoc corpus materiam
sunt et eas partes in quibus necessariae sunt amplius.

Aqua facile etiam in vobis ad hoc quoniam eius partes sunt et hinc minus
hinc se in vobis calore soluit et ad hoc se in vobis calore aperit
non adheret et leui et aeris partes. In planis deditur fluxus et
fluxus in materia subtili quod et si aliquando conuersum in glaciem
cum amplius agit et mouet presertim si alie particulae accedant
conuersum corpuscula accommodat. hinc et hinc minus: alie
queque particulae vobis sunt et cum sibi in vobis et alie corporibus
firmiter adherescunt. hinc quia cum effunditur quodammodo facit
et flatu. hinc aqua conuenit: et quod partes habeat quoniam alie
in vobis sunt et omnes partes complevit.

Aqua humida est cum corpora in deficiat esse et in frigida: per omnia
frigida habent corpora quae fluxus. continet hinc et hinc
esse hunc frigida quod non aduersum quod in ea fluxus est: ab
eis frigida hinc et hinc frigida conuersum in glaciem. Ab hoc con
cedo esse quod hunc hinc: quoniam omnia hinc hinc hinc
me ne. Cum notandum videtur quod per hinc conuersum aqua
esse humida in eis et hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc
humidiorum esse aeris.

Aer terrae et aquae sufficiens in natura et se autem non copiosus pelluci:
subferibile censant foreane flammis quibusdam tenuioribus
interdum ad elatius efficiendum maxime auondit. Diffusum
in aere subta, nativa et advenitia: illa à mundi exordio exstitit
et purissima est ac subtilissima. Spe et variis componit: effluviis
corporum pro loci et temporis varietate. Nam plurimi aliter exalantur
vaporibus sunt et quia et terra enuntiat per se et non attollunt
et generant. In aere autem in sufficiens sphaera disposita sunt:
plures nonnulli obtinent per se non solum est et sed variis pro fagi
nisi caloris quoniam aliter varietate. Tunc denique mixti sunt
nonnulli aliter nonnulli etiam sunt plures in aere et plures in
nisi sunt et aliter sunt per se nonnulli etiam sunt
Aer vero quoniam pariter et in aere sunt plures et in aere sunt
tandem in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
quoniam sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
transit et aliter nonnulli. Quod nonnulli in aere sunt et in aere sunt
classica refertur per se sunt partibus aere videlicet et longi filam
in explicant. Tunc autem et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
Interdum autem habet aer gravitatem et demonstratur et in aere sunt
et in aere sunt. Et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
sunt facile agitatione explicant. Accidit autem aliter et aliter autem
Aer est durior humidus et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
desinit ab. Bistorele et quod difficile sunt facile aliter sunt
nisi autem; quod maxime sunt in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
figura se accomodat et facile sunt nonnulli et in aere sunt et in aere sunt
magis sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
humidior sed quod in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
Veni mihi et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
tunc quod et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
non adheret nisi et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
Humor particula aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
omnino: quod et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt
Et quod sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt et in aere sunt

[illegible]

nigro bunda igni ceteringuerit: ut contingat in machina
lucerna
ignis calidus est: nam si in parte particulae quae vehementer
in parte celerissima agitatio proprium: breviter quae: finis
unde et distrahente sensum: procreantur in animalibus cor:
pore qui nunciat an calor solis et ad igne efficitur: quidem
in eo tamen non inest: neque enim sensum caloris per in ma
nu vix: experimus ad rem ignis transire licet. Idcirco dol
re parietes non inest in radio dolor
Et profecto calor et excussio in eo tantum differant quod calor
est affectio minor atque debilior: excussio vero est affectio au
tor: cum dicamus ignis praedicere in calore non vero excussione
dum dolor illi ac non quo quod tunc per ignis paulo proximus
Dolor atque excussio in igne non est: licet ne calor quidem
in manu de in manu quod inest: forlasse dolor id tantum
in mente est: occasione enim quod in manu fuit: nam dolor
corporis non: quidnam aliud videtur esse nisi concepta mentis
offensio de materia quodam partium corporis dispositioni in
sensu qui accedunt: in ipso corpore
Ad docet etiam Augustinus in 12. de civitate Dei
c. 18. doloris inquit qui dicunt: carnis animae sunt in
carne et de carne: dolor carnis tantummodo offertur ani
mae et de carne et quodam ab eius partium dispositione
est animae dolor qui tristitia nunciat: directio in
ab his rebus quae naturae volentibus accidunt: et alibi
lib. 1. super Genesim ad litteram c. 29. cum afflictione corporis
molestie incutit anima: actionibus suis quae de regendo
adest turbato eius temperamento inordini offertur.
quod et hec affectio dolor vocatur.
Indiget etiam carubimus non accendit sed vehementer cogit
etione distrahente dolor quod inest quidam efficiunt in corpore non
conspicimus: quodammodo accidit in illis sacerdotibus illi

Alto qui ut auctor est de Moribus quatuor lib. 2. de virtute
et de quando ei placebat rogabat autem et hoc facere ab eis qui
re mirabile coram seire cupiebant ad imitandum quam laetitia
tionis cuiuslibet hominis bonis et a se ferre de a moribus et ia
et de similitudinis moribus et non solum belle daretur et purgen-
tes minime teneret; sed aliquando etiam qui curat. Amato me
ullo dolore seu non in modo exultare. Non autem obsecrans
sed non sentiendo non movere corpus ei probat. quod eam per
in defuncto nullus inveniret. dicitur. Non est enim per
eandem esse malum quodamque ab omni re abstinere
in eadem regi: interius facere non indulgere et amicum
ab omnibus rebus avocare in cogitatione aliqua de re videtur
tunc

Ignis non modo calidus est sed etiam lucidus. Unde vero oritur lux illa
sua plerumque in igne dicitur infra ubi de virtute lucida dicitur. Nam
reliquas affectiones ignis prout aperit. Omnia exardescit dicitur
eum esse et in cinerem solvere eo quod vel in argenteum corpus
in metum in sinu et in ignem et clarescere prout in cre-
dibile. Necesse est enim quod sit et non quod sit pariter dicitur
et agitat. Inclinet cunctis autem bellis tormentis homi-
nis. Ignem enim et quod sit et non sit et non sit et non sit
ma dicitur in igne. Proinde abigit et videtur comminuit. Eandem
esse particulam quibus ignis consistat videtur et agitat
Ignis flammam dicitur et illam quod sit et non sit et non sit et non sit
velamentum agitare et flammam re. Unde etiam dicitur flammam
esse sed cunctis et non sit et non sit et non sit et non sit
enim in igne aliam materiam quod sit et non sit et non sit et non sit
plurimum pariter et non sit et non sit et non sit et non sit
dissipare. Flammam quod sit et non sit et non sit et non sit

et in grana sencia ferri hanc efformantur. Unde etiam dicitur quod
 in qua caliditas mactentia fit ne inter contigendum refrigeret car-
 bones. quod concipiant. La grana duri mactentia ut sumer
 agnunt ualeat. Homo sufficit cum pique ne et oleum alonde flammam
 esse donum maxime: non tamen ut hanc propellendi et diui-
 dendi indurata conuolui propter partem nullamque flexibilem quibus
 consistat. Unde etiam dicitur. Carbonem conflant partibus solidioribus
 et carbonem qui mactentia quibus multi partem et igni partem
 puluerem a motu ad intus uos. cliaque rursus penetrant et flui-
 me mactentia partem hanc pene in mactentia apertis. Inimicis
 do carbonem mox sufficit partem commouent quibus hanc
 in partem mactentia uero. Hanc solidioris rursus et explicat
 facit ignis effluens maxime uolentia. Soluuntur rursus a uos
 fore ab hinc seu in uenientia. Hanc mactentia in familia.
 Francisci Viti in Germania uenientia hanc opus dicit

Dart
 Aliquando in subterraneis hanc mactentia ignis et flamma. Ad
 uero fit quod flammam sufficit et hanc partem quibus de
 uos mactentia. Hanc hanc mactentia ad hanc et in uos:
 in caliditate mactentia aeternum uicendi vel quod aliquis partem
 suorum mactentia diuulsa et uos hanc hanc mactentia hanc
 mactentia caliditate: vel quod hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 et ob hanc et uicendi. Hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 rursus hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 et inflammant. Sed quod ad hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc

Capitulum IX
De Chimicis Elementis
 Chimici quos philosophos et philosophos et philosophos vocant. In
 dicitur non dant in uenientia et se in philosophos iactant
 quibus naturam artem et uenientia: magna uenientia uenientia
 effluere uos et uenientia. Hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 principium est hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc

dicantur. In primis maxime capitis requiruntur: quod vix ceteri
tati inde referuntur. Ipsi sunt qui leguntur. Haud tam
fictum est eorum labor, et industria plura inveniunt
vix affectum qui laborare debet: quare non omeris
an illa commendanda esset ad sobriam modum calenda
Itaque prout clinici non alia ratione investigant elementa
quod non analysi corporum igne facta: quod ad modum enim multum
na sunt partibus consistit in qua dissolvitur. et corpora et cetera
principii colascunt inque ceteris abeunt. Quia vero sunt
quod et corporum resolutione modo est et consistit clinici hoc
est. Mercurius sulfuris et spiritus martis et Mercurius
et corporum resolutione prout vix in alio modo inveniunt
subiecto igne liquorem dicitur. Tunc et inflammando
operi quod figura. Innotat aliunde. Quod prout, vix
sunt. Quod vix. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
Dicitur. Innotat. Quod vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
signant. Et magna ex parte exaltata. Tunc et vix.
materie quod glaciata. Et crassa. Tunc et vix.
Alia. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
transfusa. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
fluminis. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
symmetria vocat. Dicitur. Tunc et vix. Tunc et vix.
Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.

Quod in recurvo vase. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
in vase. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.

Atque quia memoria corporum. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
ex rebus omnibus. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.
docere. Tunc et vix. Tunc et vix. Tunc et vix.

nat. sunt damnata et flumina sunt fluviera languida et o-
 sa elementa; reliqua vero 3. vigere maxime et puri ad a-
 duaptissima. Belli vani quicquid corporum ^{quodam} motum
 magis propter accidentia duci arbitrantur. Et sale omni-
 firmitas gravitas; et sulfure calor et odor; et mercurio natura
 fluida, et corporum dissolvens, flumina vero et aëre et id ge-
 nus alia. Mercurio quicquid: illa elementa petant et id ge-
 us producat. Quod philosophus quo cuiusque generis metalla
 in aëre metalla: et humanam vitam in necessitate in-
 in modum conculcat. Immo tamen natura sua mirabile hu-
 cury opera deducunt. Quid in potestate naturae ne intro-
 ire certi aliorum non non non soluta querendo
 Quid ad rem nostram accinit, oia via emant. Quia du-
 tantur et deunt elementa: in eis quod resalutis et ignis et
 pondus et quicquid elementa dicenda sunt ingens est elemen-
 torum numerus: quoniam talis est fluxus et refluxus in eis
 quod id est et propter id quod sunt mixta corpora quod resal-
 unt. Singulis tributa quod refluxus vocantur et diversis rebus
 diversa elicit. Aliud est refluxus volatile, aliud fixum aliud
 pinguis quod aqua in natura aliud gravior quod in aqua
 universis et cordis: quod pinguis est et viscosum, quod gra-
 vius est balsamum vocantur sal et sulfure ducuntur carne
 cum adnotat: utendo et videtur sal et sulfure quod in eis
 et sanguine alio, alioque elementis ducuntur. Quia etiam et
 et corpore salis fixum et pinguis et volatile. Ille notat
 hic calore facile avolare, fixum et pinguis quod mercurio
 in nomine est et alioque et sulfure et sulfure et sulfure. Et
 mercurius factus est et ignis in eis et sulfure et sulfure et
 audior quod in eis non potest
 Quid et mercurius, validior flamma accendit, ut in aë-
 re et in aëre factus est et in eis et aqua salis et

sulfur in igne et aqua sal in aqua et terra quo efficiuntur
pore illa tantum quing. elementa a Chimicis conseruati
Sulfur, ignis, aqua, aer, terra elementa Chimici: quia
non hominem tantum pinguis accipit materiam intelligere
non rei efficiantur sed rei sunt alij nomina sunt
sulfuris et mercurij subiecta lucis et non et illas
Accedat portum ea que pro principio habent Chimiam esse vult
alterata et locum. necesse est enim corporum partes
conueniri cillidi videri se et communem in ignis aq. Adro non
tam maxime tunc earum figuram tunc in naturam speciem. Ele
menta igitur que in corporibus finaliter producentur in corpore
quidem sunt virtutes et fortasse non accipit ea partes qui
by ea elementa conueniunt sunt in composito sed elemen
ta natura et accidentia non habent. nam diversa partium
dispositio plerumque efficit plane diversa a qua proinde diu
nitas effectus omnia.

Quamobrem nobis generati non probantur duo esse necesse
singulis de mixtis inter se elementis traduntur. Alii
mixta tunc videntur philosophi. In mixtis esse duo res
eundem effectum obtinere, eundem cum ymiscent
obtinere necesse est. Alii esse duo res effectum con
trarios effectus obtinere medium quiddam effectum obtinere
debere si ymiscentur. Age ne vere sunt de regulis aliquid
tamen incertum. nam aqua frigida calidum ymiscentur et
et incalcescit spiritus vini et aqua quoniam utrumque seorsum
fluidum est dum natura induunt dum ymiscentur
pura et temperata aqua vix ymiscentur opus efficitur
Sed Agni virtutes decoctum in ampulla. Sicut et magis
et rubrum colorem amittit et succinum videtur in ampul
la sunt aliqua accipit iure quod in mixtis virtutes
alia ex quibus conueniunt aliam regulam non totum firmam

[illegible]

ammodi. Verum ut Iustinus placet non nunciat quod idem non
non eadem caro quod prius non dicam animi praeter esse forma
quod cadaverem vocant et in efficit glorie diversam et con
gruam. facit autem variis formis et inter se disorganibus omni
corporum variis ducenda sunt. Cum ergo sanctum reliquum vener
timus habere. Unde quod in illis rebus adhuc prima materia
ex qua de coalescant. ac si ex sancti cuiusdam corpore verum
necnon corpore et crescere per colant. necesse est quod
Eodem quoque. Corpus materia constant. Hoc vero regant co
ligere ergo nec sanctum corpus quod in illis materia pri
ma est et quod corpus adhuc prius coalescant et
Quidquid inde sequitur. Christi corpus examine a virtute diversum
inseparabilem ac proinde deo in se numero audientem quod
Christi sanctum corpore animatum esse docet non religio
Aliud patet. et deologia grave argumentum. si enim discipulum an
ma sit dissolutio huius. de materia prima nec reparet. esse
forma corporis, non humana corpus constituit et corpus est
si verum est. et hoc sub panis consecrati specie collocat. oportet
doverum id quod facit. In: Cum: panis: hoc: 23. cap: 13. Chry
ti animam, ut verbum panis sub panis specie verbum in omne
est, quod a corporis natura procedit
Aliud affert argumentum Iustinus, quod scriptum est in antea
sed ea nullius robore sunt et inde videntur et solvantur. Quia
modo pro corpore habentem in homine praeter mortem esse for
ma aliam, quod scriptum est in totum pulchro sue corporis et
forma verum. Aliter enim potest dicitur. ne fingendum est
admirare cadaverem forma non hoc nunc eadem eadem de
signat. quod corpore prius et inerat quod dicitur in cadaverem
et cadaverem nuncupet.
Quod vero omni de omni animatum corpus abeunte animam

[illegible]

dicuntur, et vivere potest quia nulla habet ex se igitur repugnantia
humana mente, et mortale
Sed vero causa quod plures simplices et generis hoc substantiam quod
formas vocantur, nec prima rem primordia acciderent. Nam
ut effectus omnes explicarentur, quod est in formis quam fortibus ma
nare arbitrantur. Hec igitur: ab illis querimus, cur caliditas ignis
cur madefaciat aqua. Respondent autem per promissum quia ignis
predicat se forma ignis, quia aqua predicat se forma aqua. Tru
credo equidem, docere non efficitur hoc responsum. Sed egrum in ignis
et aqua cognitionem proficimus: ne fallor eodem ac nunc dicant
ignis non habet caliditatem quia ignis est, quia madefacere cor
pora quia aqua est, bene quod aqua generantur quod est forma. Et
sive occultum esse et in cognitione latere non possit, quid
quidem dare dixerunt: forma non est, infortem hoc ma
ximam esse per accidens cum materia, sed forma ad se esse ad se
ut neque merita neque in fortibus, sed ad se quod quod
talem id quod maxime attenditur, et quod rationem argu
mentis formis et in se proferant. Et cum et aliter
sed utrumque eadem laborat fallacia, rationis principii. Non sine
aiunt formam substantialem, nulla est generatio substantialem
et quod est generatio substantialem, nunc igitur formam substan
tialem. Invenitur secundum quod dicuntur, habent quod ve
lita curantur: nulla est generatio substantialem, intelligant
ut quod sunt nulla est compositum generans quod nec
materia composita forma substantialem, in materia, quod dantur
propter considerationem ab eo concedi quod formam substantialem in
propter et dantur, esse enim ac nunc dicant: nunc formam substan
tialem, quia in compositum est forma substantialem, quod autem
negat omnino, nam enim non tanta vi pello ut substantiam
ita efficitur in materia distincta: et neque operari non gi
quod de vero nomine generationis substantialem intelligant

naturale non conuenienter dicitur animalis aliam
rem generis eiusdem profecto esse generis substantialis et ad
id opus non est substantiale forma, si ficec eam dixerit
pariter conuenienter.

Huius simile est hoc alium argumentum. nescientia formae substan-
tialis extra naturalia non sunt tota quae sed tota quae accedunt
atque intra naturalia sunt tota quae de. dant. quod forma sub-
stantialis. Quod quod uidetur in verbis tota quae se. nonne quod
quod ex materia et forma substantiali conuenienter. accedunt. et
accidentant. nescientia formae substantialis extra naturalia
non conuenienter ex materia et forma substantiali. et qui
extra naturalia conuenienter ex materia et forma substantiali
ergo dant formae substantiales. Qui vero substantiales
formae abiciuntur a materia negat profecto esse in extima. pro
et materia formae substantiales.

^{esse natura}
In materia formae corporis substantiales in ea quae sunt ex
essentia radice peruenit ubi conuenienter. nam unius corporis
essentia aliam essentia dixerit sed dantur corporis natura
essentia diuersa partium dixerit. sed necesse est ad substantiales
formae conuenienter a quibus corporis varietas oritur. Dantur hoc in
conuenienter efficiuntur in alio modo dixerit absentem.

Fortasse et quod Aristoteles cognovit formae quae ad rei essentiam
peruenit non quae essentia rei. natura. In ea quae sunt
conuenienter peruenit in ea quae in hac sententia accipitur. pro
et ad materiam in ea quae dicitur forma et species corporis in ea quae
fieri dicitur forma substantialis quod dicitur non fuit seu generis
etiam non Aristoteles. Fortasse trabes omnia prae forma quae
corporis vix expertum quae substantiales sunt inueniunt in se habere
et tenebris offundere non pluri. Nam vero non
nunc substantiales incompleta sed parata. nam substantiales quaelibet
conuenienter se. sed ficec formae quae impugnantur nescientia

sunt extra materiam simulque esse formam et facientem generationem
per quod a nobis quod inter se differant alteratione et ad vocant et
generatio si in generatione non possit forma quod sit substantia et
enim mutante rem vel accidentia alteratione est: sed ex eorum
accidentium modorum varietate oritur generatio
Ad quod discrepet inter generationem et alterationem supra dictum
In generatione partes materiam omnes variantur et integra non ma-
net substantia vel in alteratione vero integra manentia vel substantia
accidentia quodam mutantur: Alteratio in eis est generatio
et quodam imperfecta vel si valent minor mutatio: generatio
vero est mutatio integra et major
Magis et minus dicuntur et forte axioma quod philosophi receperunt
quod non mutatur
Ad quod concedimus ubi pauca tantum mutantur accidentia: sed ubi
sunt omnia tunc non proprie variantur: si cera in pectus sita sit de
immortalitate animi cap: 6. Ipsi autem nigri coloris dantur aliis
non minus cera est et si ex quadrata rotunda figura ceri ex
malle ducatur... et si color qui in rubro est nunc hoc est au-
dientium tanta commutatio fieret ut aliud quod diceretur di-
citur: dici iam omnino non posset veluti cum calore ignis cera
in aqua discedit et tanta mutatione patitur: ut intelligat
mutatum esse substantiam quod cera erat et cera iam non est
In quomodo mutatio minor et imperfecta cere formam et quod
non tollat sed mutationis effectus hoc est fore omnium generum cere
sunt accidentia eius speciem mutat
Atque fit et cere partem dispositionis in qua compositum est expertum
forma sua est materiam generalem speciem aliam: et cum materia
sive natura sua fuerit sive hoc illi modo disponat: non
accidentia eam composita: venit ad huius mentis perinet
illa quippe dispositione reblata compositum colligitur amplius
est in certa rebus specie: substantia vero forma adventitia qualis
est calor in aqua: et substantia manet quibusda tantum

cientibus instituta.

Quem fortasse aliquis a qua natura causa partium dispositionis
Dispositionis itaq. vel a natura esse ut cum in long. rursus intimo ma-
ria in speciem marmoris confirmat. vel ab arte ut cum ex lignis
fit simulacrum: cetera naturalis forma dicitur. hae artificiales
h. plures partes dissimiles naturae ut aqua olei sulphuris inter se
colligant. et rursus disponant. forma quoque inefficax: composita est
et plures habet proprietates prae forma ligni. Quod si corpus con-
ex partibus eisdem fore naturae illius forma est simplex et pau-
dore proprietates habet et forma long. hae distinctio ad verum
conceptionem valde plurimum. nam corpora egre cognoscuntur
si prius spectata fuerint simplicia ex quibus illa coalescant
tota res. si rursus facilius tenetur via ad formam originem
cognoscendum cum enim forma corporis vix exsertitur in materiam
dispositionem partem naturae etiam materia et incipit ve-
ire utroque quoque quam in materia rursus delecto coalescant
nec materia prae forma quoque nihil esse aliud nisi materiam
quod certo quodam modo conformata non natura esse non se-
mi natura: hinc illa forma a materia non existit prae se ut
constat. videat quid clare breviter facili questione expediamus
a qua natura se catricant peripetiae. illorum mentis si
habet re investigat. mihi non esse tantum sed et omnia prae
quoque ab ipso latet subtiliter et nobiscum disputant solent
qua propter de formis corporis vix exsertitur nihil aliud addendum
prae se hinc formae eundem speciem equidem accedo. Quia quia
mihi animus non est hoc loco quidam certi statuere. diffi-
cilis hanc controversiam in oportuna loca transferre. ta-
men quod huc pertinet, quero quid nemini rursus hinc formae
et vero collocanda arbitror in subtilissima natura prae
dependi vi maxima quoque prae partem confirmationis inest in
animalibus etiam motu et vegetandi virtute. cum enim

humana quae animalia qui illuc spectant ad deum non
essentialem impediant. necesse est ut etiam in con-
suetudine carnis. ex: 13 n. 10. Hec profecto res est maxime in
certitudine in carnis non in sanguine in carne et prestanti-
ore parte in ratione iudicio. et in qua parte in d. 11. ne
cernere quid sit deus. Iudicium vero quod est fundit. non qui-
bus nec ratione et virtute qua functione regulas quae
sunt in corpore regit et moderat. quoniam totum prae-
sentat ubi. quare et dicitur totum in toto et totum in qua.
Abest parte corporis. Non tamen ipse per se naturam efficit in
se, respiracione et ceteris. Id genus. Hec corpora cum sint a gi-
ratibus animalibus hoc est a tenuissima quae in corpore inest
interpendente.
Ac enim quod sit ut animi ditione ista deficient et impediant.
nisi ab animo manent et fluant.
Totum contra audire. cum avolat animus, cum gressus animalis
proprie minus obediunt regantur. regentur et ita pro
corpore ditione unquam de ex vitiis ut ex omnia con-
fusa.
De humore vero si origine nullus est dubitandi locus ut vidi-
mus in Metaph. sed in digestionem venit unde videtur
esse animi. Aliter vero ratione iudicio, sed Pulvis
saliger alij dicitur. Hic animalis formae propagari et
generare per manum arguitur. Alii enim corpus in se dicitur
et in quibus animalibus sunt. cum una cum materia omnia
non transeant a generante in re generata; nec vero ory-
cantur ceteri materia et diffundant. Ceteri ope microscopi ob-
servati esse a Marcello Malpighio in ovo secundo etiam ante
gallinae incubatione palle prima rudimenta cornu quae
in ovo semina non apparuit. In ovo igitur pellis forma quida-

Multa reluctanti obsequio. *legit. p. 10*
Tensa & intacta solvunt. *discernit felle.*
Hi pueri in lacu circumstant & famia
Sibi cuncta flagrantia thymus cariss. recent
Abie gerit. *legit. p. 10* primus in gelidioribus undis
Atque novis nesciat quae praeter coloribus ante
Sartorela quae tignis nescit regenda & mundo.
Interea teneris & factis in omnibus summa
Seduae & brevis motu animalia in
Tunc pueri minime mori & videtur genit
Miseris tenues magis magis aera carperet
Atque inquit fabella est. quae diu de morbo periculis
et vernebus quae in pueris vixentibus pueri non
a seculo non revocant. nam qui morbo periculis
brevis videtur laborat in videri quod dicitur effluat
Incerta generis animalia rectrienda & commoda fide
etiam cuncta aspice ad hunc foveat ex quibus quicquid
tunc alia proceant ova procreantur cuncta
3. aet. 4. generationis. quod si videri illi videri
brevis & inquit quod multum. *legit. p. 10* vixentibus
nunc vixentibus quod cum inquit pueri quod cum
si viderentur in hunc ova quod viderentur in hunc
demissa sunt in parte distrahili, et in hunc non
perunt quare foveat calore pueri in hunc
malcula omniunt. *legit. p. 10* itaque existimant. *legit. p. 10*
animalia quod et pueri in hunc nascentur in hunc
non congruit
leg. 20. itaque animalia quae pueri in hunc

107

solent ex ovo prodire. Sed etiam ipsa rationis quoniam diligentius
in rebus anatomicis observandis in corporibus
suis continetur. et in animalibus. immo etiam in aliis
esse humani corporis originem. quod etiam Galenus
Bartholinus, Plinius, et alij quidam recentiores
in scriptis suis quod Galenus dicit nihil aliud
non obducit. hoc est vera quod ova a propriis membris
quod immittunt in corpora.

Capitulum XXII

De secundis corporis affectionibus ac primis de calore et frigore

Primum quod hanc partem de caliditate reliqua esse ut quod dicitur per
corporis affectiones quod secundum dicitur de calore et frigore
nomina circumferuntur.
Sunt autem calor, frigus, odor, sapor, color sonus et id genus
de quibus infra videbimus.
Sunt qui qualitates nomina de coloribus et illud est scholasticum
coloris et inter per se ab aliis ab aliis non vero
de coloribus qualitatibus inferi illud etiam ostendit amplius
mentis et utrumque ad significandum modum naturae a quo
caliditas dicitur et dulcedo in lacte aqua la dicitur dulcedo ne
adfectum in nomine promiscue conficere plura po
nere in quodammodo sic qualitates singulas investigamus
In primis vero est de calore et frigore dicendum.
Calor continetur vehementer generatur motu partium organum
in corpore habentem quod parte scientie concutitur et dicitur
unde et calor efficiunt quod multa quibus nihil accedit
novum in actu excipit et fluida corpora sub igne vehementer
eius agitant. caliditas aqua frigida fluitat, ut dicitur adhibere

descendenda corpora, lignum dum in suffluuie alienius corporum dum
fricat: altero eorum. Sed manus algones senti calere n
mutuo iterum vicibus conueniant. Sola aliquando et
axis curru in curru effunditur et rationi celo inflam
mit. Cardines pueri seu incensi carbonis calorem procreant
et ducunt quia ex illis partibus plurimum diuidentur et dum
non impetu immittit sed gradatim accendit corpora et flamma
quia calidius et violentius mouet. Deinde incidit diuisio dy
soluit corpora quaeque uel dura et compacta macerantur
alia in calidius alia in uentum emittit quia diuisio flammis
vel dulces ut ne adamas quidem et huiusmodi corpora soli
dumina, illi obnoxia sed in minimas partes diuidentur
semper coarctat.

Non tamquam flammam quilibet eundem calorem efficit: multum
inter se ligna ne quernia inflammant: an paleae: quo
nia calidiores pariter et pluresque in quernis emittunt
maiori uel caliditate torquentur quiaque prodeunt paleae
quam flamma uicibus minus calida est quam sit formae
nodus cardus: nam corpuscula in ferro et in purpura conuen
iunt et vaporant: maior impetu.

Quod autem de his rebus fortiter et successu nemo non defi
nitur: quod de calore tradita fert. ab Aristotele egrè ac
quiescentibus: illa enim et rubescunt et ab effectibus non
ita minima uel natura ducit: quoniam dum calidius efficitur
quod congregat homogenea seu repnatur et generis
eiusdem et separat eterogenea, cumque diuidentur gene
risque in calidius idem clara et doctissima audientur ma
ioribus quod melius intellego quod calor sit quia quod
ita id quod congregat homogenea et diuergat etero

genu
Deinde hae definitio et nomen aut quid calor faciat quid sit
non quod generis ne illud quod est verum est generis cum
De quatuor in eum copiam vero diversigenem separant
ne ab eo distingat eque: calor quippe natura huiusmodi
est ut singula in partem tenuioribus converteat et
illud licet et communis quo inter se corpora uniant. Ne
libere non nulla ex his causis et vi facilius edunt ali
fortius obstruunt hunc aut generis in omnia corpo
ra firmamentis. quia taliter repurget vitia et purget
a se ipsis quod facilius abeunt et levioris rursus et dimpa
si autem argenti et alia: metalla multa mixta fuerint
ab igne nunquam disponunt in locis quod singula pro varia
gravitate sunt propria sed potius distinet metalla
maxima ab eo confundi conatur est et si quando ignis ab
auro expellet talia et si quod auro omnia potius
co cedat et si generis et dicitur et reliqua vero in
partem obstruendo sunt evanescant et eadem aut nihil
perest prout auro distinet quod quod si auro flammam
adhibeat. Ignis itaque etiam si generis naturae separant et
ea quod diversae naturae sunt coniungat et si vitia congre
get homogenea et facit fortius quod dicitur ventus fortius
criticus purgat a se ipsis et enim volentibus illud remanet
Qua propter naturam caloris quanta et motu continet ne motus
principium quoddam caloris haberi etiam debet ut placet scripta
tunc sed est plane quod met calor lavendus vero ne in redup quod
vulgo dicunt calidum inire quod per omnes sensus allicet et
le quod si nobis experimur du ad quod proprius accedimus. cum
enim quod frigus simul et calor accedant. quia calida opant

in se simulq. frigida quod fieri non potest. Si autem ex ore
emissus aer in mensuris calorem suum efficitur est calo-
ri aere frigoris. quod praeter argumentum est calor non in recto
omnino potest esse particulam in se ipsa frigida in-
quabile, et turbata. Sed in causa est tantum frigoris sen-
sus accidet non caloris. Et quod nomen recta tenet et particula
quibus emittit non corpore. aut talis omnia valetudo
de gradibus corporum. Sed vero aqua fluida aliqua d. generis
si moventur non tamen calida sunt. quia non omnes partes
calor dicitur. Sed ea tantum quae nervos flammam concutiendi
vis habet. Sic et agitatae unius tantum orationis partem me-
debat de plurimum partium concutiunt quae turbata
moventur. De eorum et tormento bellis emissus globus ferus
neq. calefactus neq. aut obvia corpora. quoniam globus pectus
maxima quidem fort. calorem. sed illius partes non subiectae
sensibus quiescunt. Idcirco modo non posita hac tanta
questionis aliquid obicit. omnes quae de calore moventur
1. semper quod linea ad radice. in caliditate. Linea ipsa non aere calce
et semper partes non in immenso long. afflictu agitant. et vali-
des concutiunt. ad alij denudati continentur alij succedunt
neq. semper particulae quiescere possunt. At lineae quae longior ca-
dunt motu concupiscunt. quod in se ipsa semper vi adigunt. ni-
hilominus quia non omnes ipsae denudati concutiunt et
radant motu quod ad se afflictu fuerant evanescent. et
2. semper quod linea ad radice. minus calce quae semper in parte
glacibus facilius loca cadunt. et neque ea ea concuti
tantum vi

3⁶ Item quod lignum dicitur calefacere quoniam eius partes sunt
induratae et cum igne caliditate ligni concutuntur. Lignum vero firmum non est
presenti mollium fuerit: nam item aliquid dicitur esse molle
vicibus quod dicitur aliter. et per se autem nullo modo au-
lenter facit. Quod si lignum preduntur et se sua in angustia
vincuntur et aliter et seipsum adigunt. partes tamen valde
incallescunt. Vix tamen calorem qui generatur nunc eo tempore
lignum dividit. id est acceclan manu posita sentit in ligno par-
tem molliem. Infecto in nodis ligni frusto quod qui dicitur
esset. Vixit et primo color quidam qui dicitur et adigunt
et rei similis vox etiam et eo emittit radice. Hinc ergo in
hoc ligno calor

4⁶ calor vero dicitur fieri corpora et ligna. nam partes a quibus
molliem fluxu facilius moventur et attenuantur. et si lib-
ra patet via. in fumum et vaporibus. et vero graviores sunt
confectiones. restant. Contra calor ipse calorem molliem et
quasi facit. quoniam eius partes qui sunt rei similis eiusdem
naturae a multis rebus dicitur. quod aliter alij sunt diffi-
cilius; alij non adeo intusque regunt. Calor tamen a quo
corpora duntaxat manant et per se esse lentum. si enim accen-
dit et vehementer omnia flammam et vel eorum cinerem arena
metalla iuxta dicitur et liquescunt

5⁶ calor introitus corpora efficitur. et enim quod multo calidius
partes duntaxat. Ita licet lignum omne calore tremens
modo dum calefacit multo partes ad se hinc corpus
non partes non tamen ante contrahunt de se tamen aliter calor
et duntaxat quodammodo duntaxat fieri et confectionem. Ad
circo glaciis volentem fieri duntaxat

6. ex calida frigida in qua aqua et frigida in qua calida. omnia ca.
cor et pumay. haec agere particulas quae calidum in aqua et frigida
corpore autem ad motum dispositum agnoscunt. Haec vero sunt
haec autem sunt deus. videri possunt quod plurimum sunt
vero necesse est nullas particulas ad calorem procreandum
accommodari. Siquidem qui in fornace admittit ignem et accendit
ringum in terra. nam quia cella in libertate se vindicant et
ut haec eveniant nisi aqua aut quicquid aliud ad genus cal.
ad quodam flatu faciente dicitur.

7. duo liquores frigidi inter se mixti aliquando incalescunt
propter quod in eis particulae sunt ad motum et periculis
actionem et visum materia involuta, atque implicata. quae
duo alius liquoribus in volentem agentem torquentur
bona ratione est haec particulae praedictae esse figurae asperae
et inaequales per se motu den. haec si liquores non et recta
ferant. potius frigoris sententiam gerunt. Haec sunt Ammoniaci
et olea portione olei calidioris quod vixit ymbris
abulles et extrahit. cum tamen isti liquores frigidi vixit sunt.

8. si autem unde aut non sine frigore forte non non vixit.
et modo de eis patet. videri possunt quod per se sunt
tibi vixit et modo vixit et per se sunt. Haec sunt
aqua et calidum et frigoris sententiam gerunt. Haec sunt
et agunt. calidum et frigoris sententiam gerunt.

9. vinum prae aliis ad genus per potestate accendit. calida
peora calore agnoscunt quod cum particulae generantur et sunt
quibus claudunt. cum per se sunt et vixit reflexo motu
corpore. et quod per se sunt. haec est corpusculum senu
cinnam. et cella humana et olei omnia sunt circumsari
aer calidus per se vixit aliqui materia calida in vixit.

20. Quia si malleo in igne adigne, panni incedunt na bene
quod & illi naves. sed qui panni non ita si vero ita ad
du regit mallei igitur de. Conundat de cui agere
plantas et in incipit in alio loco: quoniam conuocant sui
particulae commode gratationis. sibi conuocant calga
cuius apud.

12. *Quoniam autem de formatione condicuntur plerumque, non tam
certum pariter cognoscitur quod ipsi soli equales fuerant motu
deponendi, quod huiusmodi plerumque immutatio non potest relin-
quere, sed cognoscitur et sentitur, quod statim ad difficultatem
si quis forte obcurrat, videtur. Ad eum cum longitudo anti-
quiorum usque in qua interdum calorem referunt, ut ac-
celeri hoc esse, quod non calidum, non calidum, non quod quid
grandi huiusmodi referre velint, non enim enim quod
hoc et pugnat calorem cum frigore, quod calorem advenit, hoc
et presentem, ut huiusmodi colligit, et se servat, et tunc.*

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

fulgurent. pariter vero corpora liquidissima per nullo modo con-
ferunt. facile observatur.

2° Corpus durum alijs corporibus duris inclusum tenet. itaque dicitur in
eius habere immobilem et quiescentem per se non tamen non
de extenore quodam corpore motu. Corpus autem firmum et
durum cum sit, faciat corpus quod sit. De cetero motu com-
mune plane nullum preterea. viuum nihil quod sit ab alijs
corporibus informis. Ita solum solum et alia id genus du-
ra corporibus dura dicitur committant. contra dura corpora immo-
ta liquidis plerumque voluerunt naturaliter particulis liquidis corporibus
moveri et corpus durum committunt et commoveri vel alijs
motu proprio debent pondus et partes committunt quod
cumque ducunt, idque efficiunt ad id quod parant et aut
subtili alia materia.

3° Corpus aqua fluidum minus videtur nolle quod quodammodo fiat com-
mune. Deinde vero in durioribus liquidis committit. nam in gypso
fluidum sunt vis quodammodo sponit quodammodo partes minus
solide non possunt moveri. quodammodo autem aqua partes. Soli-
dior et remanens in eis. minus quodammodo. Itaque dicitur in
gypso gravida et in gypso difficile dividere quod minus in eis
quod de artibus et fortis accidentis subtili materia preterea in la-
pide committit. nam in eis est aqua videtur omniaque difficile
circumdare quod in gypso remanere aqua dilata. Non committit
sed liquida manet.

4° Cora liquores partes dicitur corpus durum solvere, alijs vero pariter
quod in eis corpore videtur raro nunc partes ineguales committit
scilicet et crassiores illi facile debent. Itaque liquori debentur de
tunc solum liquidis particulis minus solide partes formam
dum corpus non committit. quod quodammodo aqua committit
argenteum minus dissolvit sed aqua forte solum in spiritibus et
vocantur liquores qui dissolvunt partes. Ita dicitur liquidis
Ita corporibus dissolutione preterea dissolvuntur in eis liquidis

multum faciente occupati condon solentur coram meo qui
aliquando potest quantum ad legem regnandi satis est aliquid
de vero tunc tenuissimum et legem ipsum sufficit ambire non
generat. Hoc efficitur ab aqua regale dicitur cum non argenteum
illud enim mater habet pauciores quidem sed amplius hoc vero
fluit et tenuior

¶ duo liquores simul mixti in duncipulu concurre corpore
genuit et spiritus nunc et unum quoniam illorum partibus et hinc
figura et excipiant adherere ubi mutus et ad mater ingrederetur
fiat. Et tunc si liquores ipsorum partibus quod nullo modo se
nexa continere fluit manent et si in partibus similiter po-
tente et unum tantum liquorem crearet si partibus adheret ex-
quibus manent in crassioribus motu et agitalio. Ita coarctat
partes lactis et sanguinis ubi inobedientia et tenuior partibus
in auri aut solum adiecit

¶ videtur esse ratio autem inter dura corpora alia flexibilia nunc alia
ductilia alia fragilia. Partes corporum flexibilibus sunt quasi flumi-
culi ubi multas inflecti et convolvi et contorquere in coram
quod dicitur aspectu sufficit exire et quod filum in alia
parte remanebat. Ductilia corpora pariter habere compactiorum
et tenuer et alia alia in corpore adiecit. Hinc videtur au-
tem cuius unum granum in fila ductum hoc partibus conditum esse
fragili ad minus partibus creant non ad incedit rigidum
quod dilatum videtur se non patiuntur et alia alia profundius
non inveniuntur et secundum sufficit se tangunt. Et certe nunc
tunc partibus. Leves sufficit et equilibria prope

¶ nullus sine fluctuare si omnia quod hinc quoniam affine velis.
¶ sicut alia partibus et vocant ad tactum movendum comparat
et rigore

Capitulum XXIV
¶ Quid sit agere et leve ramus et duncipulu
¶ Agere corpus dicitur cuius sufficit non plana esse sed in plura velata

simul distincta qui in partem quam alio prominent alio depre-
munt. referuntur. huius generis est fons in ripa odore
leve est quod in sufficiens parte habet. equaliter manuum qual-
ta. Sed rariora sunt. lura corpora: quae referunt talia videntur.
tamen ea sunt. adhaerent et in partem deprehendunt in
croscopio cuius op. uti dicitur. adhaerent in sufficiens scabra
nisi et in solida.

Corpora rara efficiuntur. per rationem materiam accionem et in genere. ne-
quid amplius spatium occupare possunt. et subter se. et sub
et explicat materiam in corpore. Augere. pariter. V. C. in aqua iniecit
et explicat. quia plerumque aqua particulas in partem ingreditur. et
rarior sit aqua in olla cui adhaerent vehementer ignis subijciat
quia plerumque extrinsecus particulas olla subter. et aqua concutitur.
Quod in parte materiam corporis materiam in corpore recedat. corpus
dicitur. haec enim parte ad se multum accedunt. et in corpore. in corpore.
naut. et in corpore. in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore.
tinet. ab in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore.
sed materiam explicat. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore.
in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore.
naut. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore.
naut. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore.
naut. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore. et in corpore.

Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.
Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde. Deinde.

De odore et de sapore
De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore.
De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore.
De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore.
De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore.
De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore. De odore et de sapore.

[illegible]

Ille vero particulae a quibus odor et sapor nascitur sunt et salinae: na-
gubus major salis et sulfuris copia inest ea fortius obfatu er-
unt. si tamen suffraganea fuerit sulfuris crassioris et sale et fa-
cile. Deinde bonum est illis particulae necesse est: neque enim omnes
promiscue per a corporibus divellunt. odor et sapor efficiunt. Del-
catior est namque membrana et latior quae proinde crassior
particulae non movent sed cadunt autem coniungendo avolando in-
grediuntur non geruntur. Tamen tamen potest particulae quaedam ita esse
esse et nihil obfatu organum movent quia de causa earum et
qua non dantur.

Odor varietas a diversa particula per a corporibus fluente magnitudine
et figura secunda est quod quidam duntaxat ex quibusdam
est. nam mutata figura mutatur odor. si enim seu callus seu
quibus coacta et a tenuiori ^{fieri} ~~particula~~ de prompta male ole-
at. est autem soli exorta minus odoris signum non plane astringens mo-
tuum ^{quod} ~~quod~~ ^{namque} ~~namque~~ dicitur. In hoc hic odor multatio in mu-
tatione particulae et multis conflictibus. ^{flora} ~~flora~~ ^{da} ~~da~~ calor vehementer
erat referenda est. si margaritae quae in odore sunt in utroque ip-
ritu porine olentes inicez tenuissimo odore et moschi simili
gmulcent namque si aqua fortis non bene purgato flammate odore
dum inuadit talis tamen nullus: cum haec mixta fuerit et for-
mentescere desinit sublati particulae subtilioribus et liquoribus
reliquis est cinostella sunt odoris exortia et alij nati simili
quod si quae inflammantur. porine dant. Nam alia sunt quibus
et: et particulae diversa figura et crassior odor varietas
profici.

Quod vero illi obnoxii a veritate qui in rebus inesse quidam putant
illius sonus simile quod exenitum duntaxat odoris quidam ob-
est enim odor sensatio quaedam ad respirandum minus transfor-
Deinde cum re propria natura teneant: non sunt odore quod esse o-
nibus eundem sensum imprimere: cur ergo id corpus alij od-

afflicte maxime alio maxime in rano. et quando contingit
quod quod unde oritur. dicitur illi in rebus. nunciamur
eandem ex humido et siccis calidis et frigido generantur. Et
ex iis modis et siccis quod pinguissimum conveniat cum natura per
et humidum siccum. Nam dicitur quod huiusmodi rebus nulla habet
affinitatem
quod convenit cum odore fluminis. nam et ille in salinis sulfureis
particulis ad gustatum organum officientem accommodat. per
tunc est in eo tumen discrepat quod particule que affectum serui-
gunt et implicent tenuiores sunt et rariiores. Ille vero qui rari-
oribus capillamentis certo modo commovet humidum rari-
et omnino profecto que organum officientem suntque particule
sunt oportet que salina diluat cum liquoribus capillis et de odoribus
necesse est conveniant

Et porro particule salinis sunt et sulfureis quoniam capiunt que alio
sulfure et sale abundant et natura poma. cum melle siccis
necesse est corpora que aliquando habent et huiusmodi que conve-
niunt. hoc dicitur

Sunt salinis pinguis dulcis et acidus et sapor
acer et tunc siccus acutus aeris acutus
salinis liquor corrodit et sal pinguis sua corrodere debilem
ut corrodere medulla dulcis quod liquoris et dicitur in omni
partibus continet. gustandi saporis non obliet ceteris per os
et quodam tridulatione ut dea dicitur afflicta. Alii modi sapor
sunt in saccharo pinguis flumibus et cibis et pinguissimis pheris
et etiam quibus sunt sapor delicatior. Alii vero in vino inia-
cibus et cypro et ceteris saporibus nunc accommodat. Acutus
sapor liquoris pinguis et separant. nam cetera officientia subtiliora
longa fore instar acuti et tamen flexibilia in quocumque genere
hanc et volentem pinguis gustandi organum officientem. quod in aceto
et in melle siccis reponunt. qui affluunt per os in
siccis. Acer convenit plane cum acido. Et in pinguibus et

et vellicat. differt tamen propter quod corporibus in quibus inest
rigor et multae visciditatis ut patet in piperis synapi alijsq[ue].
Ad quos quod efficitur eorum particulas oblongas esse tenuisq[ue] nigra
et aqua dissolvuntur. In his appellatur. Invisumque vel lingue
sufficie adherent et alij in pectore et de saliva illius et
communis non possunt. vel in particulis constare q[uod] in be
lirumque et in illisq[ue] papilla non movent. si nulla aere
aqua sapor carere. Invisum et acerbis lingua stringunt carere
aure et fricare asper. na corpuscula a quibus illi sapor
creant. Rigida sunt et aerea. Illa na pectore et pectore
adhuc immatura aures et ocelli spiritus. Illi sapor et carere
sali spiritus huius quo redundat. Denigantur sapor et fricu
corpuscula q[uod] lingua abstrahunt et deinde in carere; cui
vires sunt in malis putridis in quibus crassior pars remanet
et subtili materia volatilante.
Ad hoc et illi qui intelligit unde sapor varietas oritur: ab eor
et diversa particulantibus quibus corpora coalescent figura et magni
tudine alijs mechanicis affectionibus proficisci petendum est. La
mentis. Illi non eadem modo sapient et unde de coloribus: reversa est
unde coloribus particulis colore fixisse collecta frangi communis
naly figura et magnitudine nancexi q[uod] ab eis gustandi o
portet pro illorum varietate varie affere. et crassior.
Vires autem potest ab eorum particulis diversis affectionibus diversi homi
nibus imprimi. Ad quod iudicandum. Illi sapor aliquando rigi
tus est sapor qui maxime accidit unde in gustu carere sapor
in tactu. et pars noster corporis firma sit alia q[uod] ac recedat pro
pore noster bene convalescit. Langat. utrag[ue] in firmum et bene
valente affectio q[uod] excitat non gravi et forte etia pectore
in infirma vero gravissima est et molesta humiliter digne
De delicatioribus linguis papillis in parte vellicat crassior firmior
maiores et minores et humiliter et id opinione convalescit pectore
et subtiliorum convalescit sapor deore qualitatis et humi
lity qui sapor in malis excitat plane rivis. si hec etia se huius

ant qui fieri potest ut vocat aliquando gratia: alij vero
in ratione igne ab natura non autem. In nomine
necesse fore que non recipimus esse effectum in ratione et
cognitione distincta minime eundem

Capitulum XXV

De Sono

Sonus profectus pendet a motu cythara lyra et in instrumentis que
numera sunt non duntaxat non mala plerumque et generosa
significat aurem recte si tollentur et maxime si sunt formi
tate: quippe a peris qui foris accedunt simile funiculis a:
ordunt eorum digitis indicibus quibus ambus obstruunt aurem
circumvallunt et foris ipsos ad duntaxat corpus in pellunt
Atque rei nulla potest esse ratio preter motum. Foras
agitans funiculus funiculus digitos digitos percutiens au
niturque he nervos commovet: quare videtur. In quo loci
experientia cognoscit ingreditur auditus sonus videtur campum
A circa surdi ab ipsa nativitate ut quidam asserunt si Cythara lyra
pulsat. rumen manebit duntaxat agnoscere sonum etiam
unt eius rei indicia duntaxat ingreditur. A auditus qui fitur vi
bratio corporis Cythara et motibus simili quibus duntaxat
manebit vero duntaxat cavatque quod in nervos auditus
transfertur motus
leg. aliter animalium proserti vocalium vox efformat. non
autem: ea quippe refertur in aere et pulmonibus educuntur as:
perat duntaxat cuiusque partem comprimit. In quo duntaxat
singula a parte alterius motus obstruunt ne libere aut po:
tius pulmones de aere et respiracione duntaxat intercludat.
Indicet brachia rursus et clavicula ad clavellum quo nunc
a rei anatomico perit duntaxat cannicula quibus in fine per
Cui defendunt duntaxat sonitum ad duntaxat ad latus vocis sonus

legimus.

Non est enim ad nostram aurem redire, si eis quod nihil esse aliud non
voce reflexa a duro corpore reponere: fieri enim
potest ut sonus seu aer motus duro corpore excipere progrederi ultra
non possit et proinde conceptus impetu in particula quae a tergo
fuit transmittat. Nec alia movent et tandem fiunt. aerque
modo quiescit. Sit vero fiat vox reflexa corpus in quo cella
invenit recurre est ore emittit secundum. Concavum quidem
natura planum ne vox dissipet: duntaxat quoniam quod nolle
est a fluxu voce non remittit sed transire. Denique hoc ne
sit et quale quodammodo aliter voce confundit non est
articulata recipere.

Echo una eademque vox repetit si plura corpora variis intervallis
et distantia reperiunt sonum sonum. Nemo enim non
ne illud recipere: propter quod forte aer minus aeris
tunc sub voce ad promittentes redeunt incurrente in alia
que insistent a tergo et confundunt et ad movendum audi
sui organum non perveniunt.

Singulis vero sonis in medium non affertur: corpus est enim sonum
et motu actione concurrens. Nam si corpus movetur
resonant in corpore aeris: aerque ut videtur videtur
Necesse est aerem corpus resonare et cetero in proximo
in aere transmittit. Tunc cella aeris non patitur
si totum corpus movetur: oportet proinde alius partes minime
concursu: nam aerque nullo corpore aer fluidus sed a parte
se retro recipit nec ceteri vibrat motu fortis qui audiri
aliquando longius distat. Sed cum movetur: ceterum partes
quod minime sonum non subiecte est ceterum aerem
partes minus perveniunt aeris: huius alia et alia impellunt et ita
consequuntur: ut ad ceterum quod aerem deliquit inveniunt
fieri. Quod plerumque breviter tempore patitur. Nemo
an particula ceterum in ratione non est et per incredibili
Accedunt experimenta quod dicitur si corpus fuerit in foris de quo
supra diximus nullo vitio ceterum aerem: licet fuerit a quibus

[illegible]

Concedo ad id quod est in natura: cum enim si quid aeris in ventu pos-
sit. circulatorius est. ut videtur in undulatione. et si lineae rectae. non in
prioribus. sed in posterioribus locis. tunc potest esse in praece quod quid
in periculis collocare quidam non videtur. sed in corpore resom-
nare quod est in natura. et si. aliter contraria. ut videtur. tunc
enim plures laudarent. tunc et in natura corporis collectione. profecto
est uterque una et alia. aeris undulatione. aliquid quod est
interea. et ut si est. et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se.
et ad id quod consequenter. et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se.
et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se.
et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se. et si quid in se.

[illegible]

[illegible]

At enim si sunt colorum non diversi agnuntur et vocantur. cum vana res
et inaccessibilis daretur. Sed colorum transmutatio potest agnoscere ab igno-
rante quod duo proveniunt in rebus. prout eadem esse quali-
tatis naturae. sic dictum est in libro de sensu et sensibilibus: nec
omni diversitate rationis est lux solis et lunae; quod patet in dactylis
esse et in dactylis. In illis ymaginibus. nec colorum vultus deservit
et non et si colorum mutatur. Subtilis ergo mutatio colorum qui
aguntur in lignis in rubris in albis. corporibus non in
de quoniam illi sunt colorum veniuntur sicut reliqui quos
filiis vocantur vultus afficiuntur. et sic negari non potest. et pro
habetur in vultu. Sic aliter aliter reflexus et reflectus. In
dicandum est colorum omnes fieri ope lucis varie a corporibus
reflexis et in vultu in dactylis.

Corpus nigra dicitur quia de se non habet radij sed solummodo
reflexos. Et ubi multi videntur radij omnia
nigra sunt et tenebrosa: ubi pauci et in densis nemoribus
sive umbris. Carbonis apparent nigri propter quod in se
plurimum et potentius habent luminis radij recipiunt. Et
in eis nigri color quod bene videtur patet. Et hoc facilius
non consumitur quia sunt particulae rursus minus conti-

[illegible]

de rebora pisciculis na quod dicitur foras fabelis loci habundare
Athenienses plurimum medicamentis scilicet vinydia in partem
fluiditate fibris palantibus venere solent ut capia humore
pura et fructus flumini alii purgant et una, quod dicitur
artemias, parces inuicem dant et molles, quod dicitur
excitantur vellicando stomachum et cetera ut dicitur et
pillule et artemias regulis quod dicitur et cetera
purge sanguinis cetera et cetera. Et dicitur affusum aceto
vini et ceteris gonorre pediculis necat. Et dicitur dicitur fi
dicitur dicitur

Postea venena sunt quod dicitur in vicia partibus in corpore efflu
ente refert de venena venena cum partibus cunctis rigida sunt de can
tharide conseruata monbram ducunt solent parces exedunt
et sanguine uere dicitur et cetera et cetera et cetera
omnes plures ducunt quod dicitur et cetera et cetera et cetera
dicitur et cetera et cetera et cetera et cetera et cetera
ut sanguinis turbant et morbo adducunt et cetera et cetera
sanant quia huiusmodi parces habent quod dicitur et cetera et cetera
dicitur et cetera et cetera et cetera et cetera et cetera
Hae venena exadere libri cum medicamentis et cetera et cetera
dicitur

Capitulum ultimum

de Angustia et de accidentibus distinguantur ipsa
a rebus

In disputatione quod venit hoc loco dicitur quod de regulis qualitatibus
distinguat. postea dicitur de partibus et cetera et cetera et cetera
hominibus oportune, ne faller lucius, ne dicitur et cetera et cetera
cunctis et cetera et cetera et cetera et cetera et cetera
singulis quod supra recensuit quod sunt alia prout dicitur et cetera
tunc huiusmodi affectionibus et cetera et cetera et cetera
pudens dicitur et cetera et cetera et cetera et cetera et cetera
modo possunt et cetera et cetera et cetera et cetera et cetera

constructiōne licet conuersi decernere ea diuina, quae auctoritas
aut qualitate nomine effunditur, quia clare patet, quod
vana signa nesciunt, quia magnitudine habent
Aliaque regeantur non in quibusdam philosophis agendum esse
quod quidam ex illis plerumque se esse habent. In ista seorsum
argumenta et non succedunt quasi in multis quibus nulla
incentio religio vocatur et proclanum in uirum habentem. Cui
patet auctoritas formae, conuelli et penitus evertendi.
Ad eum quod patet in questione hanc habere et luculentius
excutere et si a nobis ^{est} vultis de his rebus ita quare
ita autem veritate inueniuntur componimus, ipsa libere con
fitemur.

Accidentia et uicini scholae definiunt ea sunt quae rebus adueniunt
et obijerunt natura redolunt. et uigunt quibus uti oportet al
ecum non tamen necesse est et re ipsa inherere ad diuinitatem
sejuncta potuerit existere ex se. Ad idem dant accidentia si deus
proprie uellet existere et constare, prout aliqui dixerunt de creatura
natura est. ergo accidentia natura sunt.

Alii duntaxat natura quod consistat in naturaliter non diuinitatem
hoc nullius fere momenti momenti est. Dicitur quippe natura
non ueritatem in naturaliter existens potuerit prout natura non
ergo etiam si potuerit diuina uicini natura erunt. Quod potius ueritatem
non prout inueniuntur, et quod diuinitatem rationem inueniuntur nomen
in ueritatem.

Ac uicini exigunt accidentia rebus inherere. Cuius si tamen natura
existens natura non potuerit diuinitatem existens existens existens
potuerit natura non potuerit natura non potuerit natura non potuerit.

Ad forte accidentia sunt res insignes et diuinitatem diuinitatem diuinitatem
aut, natura existens non potuerit quia inueniuntur animalia natura
non sunt qui tamen diuinitatem corpore effluunt, et homo est inueniuntur
inueniuntur et inueniuntur natura quia inueniuntur nomen obiectum.
Verum unde natura accidentia corpore ortu ducuntur, prout creatura est
ea quae uel in natura inueniuntur est. si autem natura inueniuntur.

[illegible]

ipsum se non inibi audiret, tam acce gustos de corpore huiusmodi
aut gustu, olfactu, rubore, effluvia, oculis, officina, fenestris, vadis
Amisio.

Non enim audiret in eorum, sed dissonantia non et lepra accit
quod illi adhibet esse putare non vero velat, sed est illi audi.
Dicitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et
habetur, sed tamen audiret, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.
Dicitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.
Dicitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.

habetur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.
Dicitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.
Dicitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.

Agitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.
Dicitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.
Dicitur enim quod dicitur quod speculatio non inibi, non
vero audiret, quod dicitur a corpore huiusmodi, quod non cor.
pus est, et alibi audiret, illi dicitur in eorum, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi.

dictumque ubi parca ea vero non re nova esse cognoscitur
sublimem sed modum illud in aliquando et etiam non modum
one deficiat facilius ubi in parca intelligitur et nudandi sine
ori cuiusdam accensione. Sed quod non est in se
movetur potest et quod est in se. Et tamen nihil accendit non potest
modum. An illud quod videtur esse de intellectu. Sed ille intelligit
Certe non celerem. Hic celerem videtur esse non in se. Sed etiam ut
ajunt ab intellectu secreta sua quod non est in se. Sed ille non est
non in se. Sed quod est in se. Sed ille non est in se. Sed ille non est in se.
Non est in se. Sed ille non est in se. Sed ille non est in se. Sed ille non est in se.

¶ Cum per nulla ratione possit
circum preterea in cognitis qualitatibus egrediendi ad mechanica
affectum cognoscere. Sed cum pauciores sunt innumerata tamen quae
videntur vel maxime videtur se hoc egrediendi. Sed cum in variis speciebus
videntur. Figuram V. C. infinita sunt describuntur, et parum est
tunc sunt in numeris. Sed ille non est in se. Sed ille non est in se. Sed ille non est in se.

¶ Voluit Chiriaci qualitates omnes duci ab acido et alkali. Alkali
appellare salis aut flos aquae. Sed est sal tartari aut volatile
qualiter est sal ammoniacum. Sed a mechanice affectionibus pendet
acidum et Alkali. Itaque tria et cognita quae audientur diversae quae
videntur creare propterea quod diversae sunt partium constitutiones
magnitudines. Sed ille non est in se. Sed ille non est in se. Sed ille non est in se.

[illegible]

peculiaribus modis in promissione non proficiunt a pane qui
nullus est verus deus qui est et mirabile occulte sonare ve
ry autem licet particulae solent officio praesentari. Deo manente
quod in pane autem vino conservato in eadem humida quantitate durat
et quod in quibusdam panibus sunt alia genera quibusdam quibusdam
modis servantur. In hac etiam hae rationes atque rationes
in auctoritate appropinquat in miraculo. Cuius officii non
est officium a deo. et per rationem: quoniam non auctoritas nulla
est ordinis distincta a corpore: quod verum est auctoritas esse
non ostenduntur. Si vero in hoc officio per consecrationem nulla
modum ponit

Similiter consecrati panis ruptio et haustus calicis aliter et auge
re corpus calidum, famum de pellere et huiusmodi quia deus cum
natura nulla ex parte potest delitescere in calicibus quod dicit
et ruptio subest alia aqua efficitur illi manente et fluant
quod et dabitur et equum puto. Si vero in calicibus quod dicit
est et vint tanta vis ut ut manente corpora et in eum subest
aliter quoniam auctoritas panis in natura subest potest et est in

Deus etiam in causa est carnis vivere quando dicant auctoritas panis
licet et corpus verum nasci: nimirum in calicibus auctoritas panis verum
tunc et verum in eum et verum fortasse et non per deum materia quod
est autem creat autem aliunde omnia subest in calicibus quod est in
est corpus et sanguinem conservare fluant: quod ob id et materia et in
tunc et vint tanta vis ut ut manente corpora et in eum subest
aliter quoniam auctoritas panis in natura subest potest et est in

Deus etiam in causa est carnis vivere quando dicant auctoritas panis
licet et corpus verum nasci: nimirum in calicibus auctoritas panis verum
tunc et verum in eum et verum fortasse et non per deum materia quod
est autem creat autem aliunde omnia subest in calicibus quod est in
est corpus et sanguinem conservare fluant: quod ob id et materia et in
tunc et vint tanta vis ut ut manente corpora et in eum subest
aliter quoniam auctoritas panis in natura subest potest et est in

Ad quid facio Deus non est deus. Si vero in calicibus quod dicit
est corpus et sanguinem conservare fluant: quod ob id et materia et in
tunc et vint tanta vis ut ut manente corpora et in eum subest
aliter quoniam auctoritas panis in natura subest potest et est in

19. dicitur tamque origo mundi. ne forte quidam aliter admodum
in hoc officio quod dicitur in sacramento esse substantiam panis
si extant. Si vero in calicibus quod dicitur esse oportet omnia a deo effici

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

huc re aliud nisi in quo illi quod ab eis obiceretur divulgare abstrahere
in ratione subire non ignorat. quoniam hoc quod est unum quod
iacta et elaborat et quancumque intelligitur deinde et in quibus
circumstantiis et in quibus non in quibus

vel potius in quibus quod a longinqua distantia non est id quod
propter a facilius est in quibus alicuius operis quod propter
non vero est id quod propter ergo propter alicuius operis plane
discrepant. Nam cum longinqua est alicuius operis in alia in
significatione alicuius operis illud deinde alicuius operis in
fuerit transire velut quando in hoc hoc quod alicuius operis
quod est alicuius operis et quo nomine dicitur est

Itaque propter alicuius operis quod docentur in alia in quibus
alicuius operis et in quibus alicuius operis alicuius operis in quibus
etiam alicuius operis non est alicuius operis alicuius operis in quibus
operis operis et operis est id quod alicuius operis est alicuius operis in quibus
dicimus in quibus hoc est alicuius operis ex hoc alicuius operis est
est; nulla est alicuius operis in alia in quibus in quibus docentur
romane alicuius operis quod alicuius operis alicuius operis in quibus
quod est alicuius operis alicuius operis alicuius operis in quibus
est et si verum est hoc alicuius operis alicuius operis in quibus
propter quod in quibus alicuius operis alicuius operis in quibus
est nota alicuius operis alicuius operis et confirmat

speciem nomine in quibus alicuius operis alicuius operis in quibus
parte intelligi necesse est. nec in quibus intelligi in quibus in quibus
fuerit in quibus cum non in quibus in quibus alicuius operis in quibus
est in quibus in quibus

Deinde quod panis hoc ad hoc nostras faciemus libet docere in
in quibus panis in quibus alicuius operis in quibus in quibus alia
alicuius operis in quibus in quibus in quibus in quibus in quibus
in quibus in quibus in quibus in quibus in quibus in quibus
in quibus in quibus in quibus in quibus in quibus in quibus
in quibus in quibus in quibus in quibus in quibus in quibus

efficeret: si admodum sit est planus & videtur. Coniunctio vero
illius latini panis & calicis non significat: sed una substantia
rationis, neque unum nomen sub quibus est ibi una ubi in personis
in unum facti cum eodem indicant. Nomen vero quicquid in membris
non intelligi volumus quia panis aut vinum certo in loco esse
videri non potest: nisi certa fieret in unum personam: sic cum
imaginem in speculo videmus in speculo videmus: res vero ubi non sunt
quia non oculis immittuntur: sed modo quo immittuntur
a rebus si ubi videtur esse revera sunt: facti igitur in illa imagi-
ne sed quae per speculum apparet nulla nisi accidentia est in
illa specie: sed quia continetur in illa dicitur. Cui dicitur: et quicquid
sub specie videtur: quia in speculo fuerit ab eodem oculis
intentione in personam: et videmus nihilominus non signifi-
cat: sed fuisse sub impressionibus vel res oculis sed ibi fuisse
ubi videtur esse videtur: ut impressione in oculis fuit. Hoc
exemplum aliaque generis ad hoc notandum adhibere quicquid potest
et de hoc
de panis modo quid deest: Coniunctio quae maxime confidit
sensu accipitur: nimirum damnavit proportionem. Viginti accidentia
panis non manent sine substantia in altari: seddamnavit ergo in-
grediente vera est proportio contradicens: accidentia panis manent
sine substantia in altari: seddamnavit. Quid haec res generis? Respondeo
religionis est dogma accidentia regere. Cultus nostra
habentem nullum reliquit. Seddamnavit. Cuius
fuerit quod ad accipit quid dicitur. Viginti autem non
manent accidentia sine substantia in altari: seddamnavit. Porro haec est in-
ter proportionem significatio: manent accidentia panis absolute con-
secratione et manent substantia: non manent accidentia sine sub-
stantia: dupliciter: quippe substantia esse statuitur in cultu nostra et
panis et vinum corporis Christi: panis enim substantia in Christi corpore con-
verti negatur: quia substantia in substantia panis esse non potest: sed
mentis potest substantia verba facere. Deinde conciliatur cum ea pro-
portio: non ut iacet in altari: seddamnavit secundum non
et Viginti id videtur: Deinde dicitur: non manent accidentia

panis in altari sacramentis. nec maneat rubicundus yacca consecratione
habilis in hoc dixerat. soli remanentibus speciebus
Deo denuo damnata non est pars illa in positionem manente
ciderat. neque enim de hac re controversia inter patres concilii et
Wiglesworth. dicitur inde nulla ratione officii. defunctum esse auctoritatem
ut a hereticis usurpare. remanere in augustis sacramentis.
quia patres heretici illa tenent damnare. panem evertere veluerunt
necesse panis rubrum una cum Christi corpore esse in ecclesia: et
filios mentes non accipere videri. dicitur de Aliaeo Teologo
Janinensi et. Romani ecclesie Cardinalis et Episcopus Eboracensis
in lib. 2. magistri Antonii. quod. 6. de. 13. Hic quicquid eorum
non possent quod esset mundum sanctum. Con: capite in
ent ut congerere et pueri. Hinc. 2. lib. 10. 5. cap. 1. In
dicitur quod ecclesia concilio adversus totam nostram ducem non vi
deo. Injuncta non utinam adversus. Serpascric et elementum
cum congeramus quod non nobis agere
Deinde non non auguescunt de alia congeneris argumenta quod
ut prius videt. plurimum habere difficultatis et negotii. Libet ve
runt proponere luculentius de hac sacra religio in iure et in
Con: dicitur esse. Christus dominus esse rubrum et omni speciebus po
cta consecratione non solum cum fidei populo. H. Eucharistia min
trat. et omni nobis quod in iure. quare habere error qui contra
presens esse. Christus in Eucharistia dicitur esse cum illa ad uon
adhibet. damnat. Con: 20. 13. can. 21. In quod dicitur yacca con
cratone in admirabili Eucharistia sacramento non esse corpus
et sanguinem hominis nostri. Sed Christus de tantum in corpore dicitur
tunc in iure dante et posito et in hostia seu particula. quod posito
munimur reservant vel pueri non remanere vone. Con: 1. 1. 1.
thoma sit
Deinde Teologi ipsi sunt Eucharistia texti. propter in iure dante
eius verborum et manere. humanum. sed ad fidei pueri. quod
quod nulli dant. et facit distribuat. et in iure dante dicitur.

[illegible]

damnant reprehendere. Sicut de Jodice docere ecclesiam
Ea non esse sacramenta virtute sed adu et corrupta esse: aliter
etiam Lutherus dicit quia consecratione ecclesiarum esse sa-
cramenta virtute. Et esse tunc non esse sacramenta sed esse potius
nisi sumat: tunc sacramenta esse aiunt Lutherani. Profecto
in sacra scriptura conuenit sacramenta non virtute sed ne ipsa
eius cultus adhibere. Sicut quod esse virtute tunc non actus
quod omnia quia remota sunt et alia a sensu catholicis religio-
nis quibusdam intelligit.
Si vero concedatur in primis per se in primis in sensu
et in corpore Eucharistie finitima et circumposita a iure: dicere
autem omnia corpora circumposita: tunc nulla in ea fieri in primis
potest; et nihilominus sacra esse.

Haec si species nihil sine speciebus et parte. S. Eucharistie namque
Eucharistia non est signum quoniam quocumque tempore sed ne rubra
et quia omnibus speciebus: nam quod nihil est in potestate esse rubra
et sensibus speciebus: aequi species et parte. S. Eucharistie nihil
huit: non possunt igitur esse signum rubra sensibus speciebus. Ad cir-
cum nulli enim sensibus, et nullum esse signum in rubra et aiunt
et deinde adeo non sacramenta. S. Eucharistia in primis diffin-
tibus.

Hoc argumentum quod paulo operari videtur: et primum in primis
videtur etiam non ipso concessa animo ne fallit plane labefacta
libet et ab alio principio petere et si forte fundamenter esse
tunc: reliqua forte sua conuenire. Sicut igitur animi notitiam
forte collata esse ratio aliquid habere rationis et non rationis operari
certumque esse in immo et diuina fide credendum Eucharistie sa-
cramenta proprie conuenire species quocumque modo ille explicet
hoc est tunc species nomine in primis rationis: in sensu facti
et nobis, facit tunc auctoritatem rationis et videtur. Improbatur: cum
enim Eucharistia et vi argumenti in eo posita sit quod Euchar-
istia sacra sit firmis et permanens et sacra nomine species
intelligendy sunt quia cum perueniant a sensibus et nos quod per-

et sanguinis in se sumus edoceri oportet. unde et tradiderunt
S. Irenaeus lib. 4. cap. 34. probat ad Romanos Valentianus Irenaeus
esse filium Dei qui mundum creavit. quoniam et factum in
esse ut Eucharistia esse carnem filii Dei Augustinus Rom.
35. in Math. cum eo inquit hoc pane meo est Christus
die proprium esse corpus. Eadem est commendatio quod Irenaeus
Gonosius. Irenaeus in libro de sacra. doctrina. Irenaeus
lib. 3. de Trinitate. cap. 4. Cyprianus Hierosolimitanus
cathec. 4. mystagogica. Insaetomus in illa verba. Hanc et
ad domitium 10. de uno pane participamus. Theodorus ibi de
Ambrosius lib. 4. de sacri. velatum cap. omnia et de consecr.
et alij. S. Irenaeus et alij. et alij. et alij. et alij. et alij.
Sed quod ad modum observat de lego. ea commendatione hoc
esse Eucharistia. Sacramentum esse corpus et sanguinem Christi
quod esse panis et vini quibus Christi corpus et san-
guis continetur. et consentit cum scriptis Christi domini ver-
bi quod ait. Panis quem ego dobo caro mea est et vinum
cuius merum est sanguis meus. Hoc est corpus
et sanguis meus. Hic est corpus et sanguis meus.
Sed Irenaeus cum Cardinale de lego. Cyprianus lib. de sacra. doctrina.
cap. 2. et Franciscus Bone. Irenaeus. 2. n. 26. Baldensis. Rom.
2. de sacra. doctrina. cap. 2. Cyprianus. Irenaeus. 2. de Eucha-
ristia. Irenaeus. 1. de 8. Franciscus. Irenaeus. de Eucharistia.
ques. 73. a. 1.

alij.
Sed ne quod diminuitur. non expedit auctores quos nominari prece-
dit corpus et sanguinem fore velle de qua in obliqua re est
locutus. accedens. peccet ad S. Eucharistia. Irenaeus. 2. de
Eucharistia. Irenaeus. 2. de 8. Franciscus. Irenaeus. de Eucharistia.
forma. 2. de 8. Irenaeus. 2. de 8. Franciscus. Irenaeus. de Eucharistia.

propterea se per ipsum Christi corpus et sanguinem libe-
at: si enim ita se respiciat cum Eucharistia dicitur: sa-
cramentum manens id maxime verum esse sacramentum quippe
est Christi corpus et sanguis quia consecratione est
Christi corpus et sanguis est igitur sacramentum manens
Quod vero daturur sit et nullo facto divina fide credendum
sacramenti nomen in N. S. Eucharistia fere intelligi
potest si denique cetera sacri iudicis contentum va-
nitas hae de re videri debet: nam sunt qui sacramenti vo-
cabulo ipsa subiiciunt consecrandi actionem in iis
verbis posita quibus officit consecratio Ita obiecta
dicitur hic inquit quod circa Eucharistiae sacramentum
quod nunc est aliter quam actio sacramentalis consistit
semper in consecratione materij Atque philosophandi
modum habet Vasquez d. 267. Nonne autem per actum conse-
crationis dicitur nihilominus regere sacramentum non
quia integrum maneat sed quia eius aliquid perseverat
Alij dicit Vasquez et Martellius et Thomae et Du-
randus et Vignerus. Alij et Aureolus in 4. d. 8. ques.
unica art. 2. in 3. et in capitulo armenio ad hunc
sacramenti naturam perierit unus. Alij volunt naturam hu-
ius sacramenti coalescere ex speciebus quasi materiis et
verbis quasi formis. Alij ex Christi corpore tantum et san-
guine. Separatim autem solum Christi corpus et sanguinem a-
ctui cuius essentia consistit in operante ait. Deu-
stamel Tom. 12. Tract. de Eucharistia: 1. dicitur 2. q. 12.

Plures denique quibus duxit ad eam non docet Eucharistia
sacramentum. Hinc non minus sed quasi certa explorata
rimis religionis dogma ceteris esse sacra nomen
intelligi necesse quod praeter nihil sine alio nisi aui
dentia. Thema Prejativa

Atque variis multiplicibus sententis de sacra natura affirmatur
Catechismo. Id. Con. sic. de Euc. n. 8. eamque nulla in
hoc multa inquit in hac unione esse quibus aliquando
sacra nomen sacri scriptore tribuerunt: interdu
m et consecratio et perceptio: frequenter vero et con
Domini corpus et sanguis qui in Eucha continentur. Sa
cramentum vocari consueverunt. . . . atque adhuc modum
sacramentum hoc adorandum esse neminem corpus et sangui
nem Domini intelligentes affirmamus. Hoc est idem rem
speciebus panis et vini proprio sacra ratione con
venire; sed ea opinio esse theologorum non dogma religionis
Certe quod non volumus unitatem hanc corporis et rationis
S. sacramentum adorare: quod et innuit Catechismus) et pro
tera gratia impetere celestis glorie primum esse cibum
est et potum necesse ad hoc perfundere animam voluntatem
mirabilem. Quod si in specie cadunt an in Christi corpus
et sanguinem? non in specie certe: ergo sacra nomen
non semper sub specie aspiciendum est

Quod ob id cum Id. Con. statuit in admirabili Eucharistia
sacramentum per consecrationem esse corpus et sanguinem
Domini non semper in specie non tantum in eum sed in

nisi. sed etiam ante ex parte vestri oratio loquendi mo-
 re nec quicquam aliud significat nisi ibi esse Christum
 videtur esse. Sani, autem vinum eadem est potentia, et si:
 significatio eorum verborum nempe cor. 3. eundem res:
 statim post consecrationem vini Domini nostri cor-
 poris vini, eius sanguinis sub panis, et vini specie
una cum omni anima et divinitate quod est

Aurum vero esse simpliciter, incensum proprium Concilii. In
 hoc autem agitur, ut quicquid liquida veritate ante
 nos in disputatione manifestata versari vellet id ne-
 gare non posse videat. Nam in hoc Concilio hoc unum
 propositum est nempe contra Acherontem errorem;
 damnare, convellere, profligare, ne cuius ab inviolata
 ne discadat, id affirmat quod Acherontem negat Acher-
 ontis contra consecrationem esse Christum negat, ac si esse
 sub panis cum sumit. Eadem sententia con: concedunt
 et statuerunt contra consecrationem statim etiam cum
 sublatum est existere sub panis et vini specie. Quid
 ad patres, synodum vel Recensionem istam de re-
 cibus aut accidentibus? Aliter non damnamus. Sa-
 tis non erunt autem quas religionis dogma definitio
 opinionum. Aristoteles
 Preterea illud animadvertendum est quod quod huiusmodi

sacratu Tho: Con: sacro eo in loco religione voluerunt
accidentia scripta etica nihilominus ne tunc quidem
dogma esse religionis nostrae sacratu nihil esse ali
propter illa accidentia, ut nostri Theologi omnes senti
unt et presertim egregius vir melchior Canus in absolu
tissimo opere de Corp Theologiae lib: 5. cap: 5. exploratū est
non omnia quae autem sunt, aut Conciliorum volumina
continent doctrinae christiane esse iudicia, nec omnia
huius doctrinae iudicia fidei censuras esse. Et statim no
tas recenset quibus Conciliorum de fide iudicia interve
niunt. Nos alij poterat obijci quod quia et illa huius
generis, potentia quae ad rem nostram potissimum
esse debemus exponimus. unde auctoritas verba et
dicto ex auctoritate non auctoritate potius auctoritate. Quon
iam nota intellige in quibus, aut, expressis et propri
a fidelibus firmis credenda, aut tanquam dogma
Fidei Catholicae accipienda dicat: vel alij similibus
verbis aliquid esse Quamvis doctrinae. Potestatem
interdicens dicat: inquit, non ex opinione, sed certo et fir
mo decreto. Porro auctoritas quae in Concilio, vel Con
cilio decreto, vel explicanda gratia inducunt: vel ut
obiectioni respondeat: vel etiam obiter, et intranscursu
propter interducent precipuum de quo erat positum
controvertia ea non grue ad fidei hoc est non aut
Catholicae fidei iudicia. Et. Ca: ponamus aliquid quod
positum in auctoritate. Etiam si multos possit

Quod in ejs. firmetur de summa. Præcedit. Angelos
 esse incorporeos id non fidei decretum esse cum præter
 decretale illa nonnulli et Philosophi et Theologi
 falso quidem id contra Averroem nota contrarium esse.
 Nemo Averroem et explicaret quod id quod fides
 catholica docet deum esse creatorem universi
 id et incorporeum adiectis corporatum et incorporeum
 quod particulas exponendi non debuerunt gratia adie-
 ctæ esse constet.... non enim eo tempore hoc agebat.
 et Ingoni Nimeri aliorum; sunt sequentium quibus
 damnata.

Alex. farnipatoruli et officia nihil de peccatis vel auctori-
 tate definiunt esse in bono. Id: autem Christiani: aut alio
 modo: non enim in eis id agebat. et eorum opinio quæ
 panis et vini auctoritas. Mithra ab lactia remouet
 Deinde necesse est Vigile Averroem damnaret. et
 supra docuit

Reg. esse cur oporant sacraei nomine Christi corpus et san-
 guinem non proprie verè significari sed Christi corpus
 in celo existat sacraei vero nomina. nam Christi corpus
 in celo cum propria signa firmat. præferat certe
 sacraei non esse quædam et non damus illud corpus
 ad sacraei naturam suam oportere et panis esse
 videat. quare et panis species volumus esse esse ubi
 corpus est

Ad huc infirmum. ergo cum sanis nulla est generis sanitas
non est non semper est generis species: nam si blatio semper
generis species nulla est: ergo tunc sanitas non est
In primis et hoc argumentum retorquendum in adu-
ersarios: si blatio signo sanitatem non est: esse enim sanitatem
aiunt signum rei sacre subiectum sensibus: atque non
semper in Ecclesia signum est: ergo non semper sanitatem
est non semper iniqua, signum est neque enim esse signum
ut signum potest non nisi si a quo recipiat: quandoque
de signum est id quod cognoscitur ad aliter rei notio-
nem dicitur intelligentia, capiendum dicitur eo reus re-
moto qui signum recipit, quod. Mentis autem maius ratio-
ionis iudicij. ope in cognitione dicitur: aliter rei pa-
rent signum ut signum est. dicitur quod signum dicitur.
nunc ut signum est

Ad hoc creatura signa sunt creatoris, imago personarum
ignis, quia est illa cui creator personarum signum est: ali-
ter signum natura tollit: et nunc est tantum ut signum ut
diximus. Quod ut dicitur perinde signum ab iudicandi vi-
ut sine ea nullum verum sit sed eandem potestatem quanta
pro peccata reus creator signa dicitur: omne creator quia si
intellectus auctor conditor iudicant ut videmus, ita
species dicitur: signa quia cum illis semper efficitur deus
si semper auctor quolibet tempore quod signa sunt signu-
ficantur. Maxime verum est de re in qua versamur
nam per species presentis neque Christi corpus designant, neque

gratia, sed ex instituto divino: ubi ergo si significare non
 illi sit qui ita gloriatur: hinc quod significare sa-
 cramentum per se coram ratione. hic nunc pariter species
 igitur significare sacramentum.

Nec via ducunt ad solvendum difficultatem: cum nulla
 esse pariter species quodammodo accedunt terminum sacramentum non
 est id quod do, cum nulla esse pariter species terminum non
 accedente sacramentum non est deus: nam quod ab omni deo
 nullus est signus, non est iudicandum ut nihil homini
 nunc sacramentum existit quia terminus significare uti non:
 hic et ratio accedit: id gloriatur de speciebus esse iudi-
 candum

Cum vero ut signus ita utrumque sacramenti functione continetur
 sacramentum enim statueret esse signum rei sacre ad sacramenta
 de iustitiaque animo comparanda: quare et explicatur
 quid sacramentum sit declaratur esse in sacramento. Id: Con-
 clit: de sacramentis docendum est ut esse terminum quod
 ex dei institutione iustitiae et sanctitatis eius signi-
 ficandae et efficiendae res habet. Et alio in loco sacra-
 mentum esse inordinabile gratiae visibile signum ad nostram
 justificationem institutum sed in causa est cum theo-
 logi sacramentum a sacrificio divergere doceant quia nempe
 illud ad sanctitatem animo comparanda haec vero
 ad deum colendum et munus promittendum, non
 omnium dominum accedens, nec per viam institutum

Et profecto definitio in omnibus generatim sacramentis congrua
non in eo summe accipienda est quasi verba illa iusti-
tis et sanctitatis significandis et efficiendis ut Rites aut
ad nosra sanctificatione intrinsecus significone sacra
sanctitate largiri potestate non accu: ut quippe verbi
ea tributa potestas est nempe sancti iustique re ipsa
et accu ut loquitur: animum sacramenta officii: Iste. d. sacramen-
taturus quod quod unus fluitet si celum defunctiois videri
habenda ne et nihilominus Luchantra etia cum nulla
eo optime sacramentum dicit: quod satis indicat tu sacramen-
tatione quodiam aliud intelligi oportere hoc est Christi corpus
et sanguinem: quod quod omni tu deesse et signum et unum
cum nullus est qui sacra Luchantra videat: Langas ita iust
ubi tamen existit Christus dominus: Quia propter hoc est
si species in tempore, non cum tempore ad hunc immo hunc
loquendi ratione semper et unum species est cum nihil aliud
habere velimus **non** panis et vinum videat: esse autem Christus
est profecto non potest esse species seu videri panis et
vinum **esse** vinum ille ad se cum videat: Non propterea
species non sunt quodiam quodiam ac verum ex parte Luchan-
sacramentum nullum esse: et eo evidenter sententia in pane
et vino errore si Christus non regere iubet de manere
tamen velles inducere panis species credo quidem a sacramen-
tatione exidone Luchantra
Ita vero facile est aliter quod regerit proportio esse diffinitio:
et hoc occurrere: quodam enim sacramentum non esse signum

ubi etiam non est nisi species sine digna pluribus
 ex parte tactus: quandoquidem non semper necesse est si-
 gnificari aliquid reipsum. Sic signum est et quidem re-
 spectu sonitus acie eius dicitur: q. 13. p. 1. hanc autem
 meum in verbis et omne signum. Denique me et inter
 terra; et tamen sic non proprie potest esse in materia
 ex qua nubes vocata quae vocantur coalescit. Sed in coloribus
 coloris vero illi nihil sunt in se esse ut faceret: igitur
 sonitus etiam similiter. Quia quae in se et extra
 sonus nihil sunt nullominus signa esse possunt
 subiecta sonitus

Item quod cum nihil sit ex parte. S. tactus neg. tangi
 neg. deinde in parte possunt tangi igitur. Item corpus in
 se et in parte secum necesse est non sit quippiam plu-
 ribus id quod corpus ipsum continet. aliquid non tangit: Item
 corpus quod se neg. dividit: ut non recipit addunt
 Sed medius sonitus: ipse vero proxime se dicitur: et
 tangi, et dividi: ergo species aliquid sit sunt etiam ex
 parte. S. tactus

Quod nihil est tangi non potest, et secum in parte
 at specie tunc potest. Potest consecratione panis: igitur
 deesse ut species est ideo panis frangi videtur: et dicitur
 neg. tamen tunc specie: dicitur. Item corpus: quod ad mo-
 dum sonus est sit accidentia. Denique si dicitur
 de accidentibus sonitus et sonitus videtur non

Ylli corpus: ita subijungitur: faciant ut a sece
ribu unumque. Deinde dicitur: in his miraculis
animus unum est et non est. Sicut et in presentis et non
Tunc Medogoni vera habet: quibus facit se
totum in tota doctria et non totum sub qualibet parte doctry
separatione non facta. a qua concordantia diffiniuntur
et determinant. P. D. D. C. partibus illas adici volu-
unt am. B. H. S. B. separatione facta ut refert Sulla
vicini lib. 12. de re. P. D. C. C. 2. P. D. D. D. in 1.
Tunc hinc tantum species spiritus in se tangit: quoniam
et species in se ostendit: quia quia enim videtur sunt videtur
omnium spiritus videtur: esse: et manum hinc impediunt:
quoniam spiritus contingat in se et in se hinc ab eo
que videtur: esse ponitur esse. Ita hinc verum spiritus hinc
et quod videtur: esse in se impediunt quoniam in se
partem et quod sub illis partibus quicquid: hinc latere
contingat perinde esse: illud certe non tangit: et se
ad hinc partem hinc in se verum hinc hinc tantum
videtur: Ita omnia efficiuntur in se et sepe di-
ximus: quod a se se hinc hinc hinc hinc hinc hinc
efficiunt et colubere et penetrare se hinc non possunt
eodem modo. Deum ita manum hinc hinc hinc hinc hinc
partem species de se hinc hinc et et se hinc hinc hinc
hinc contingat. Legor.

Tunc ad. P. scriptoribus: ad quos nos provocant verum
quod vero non videtur fortasse eum: potest ad hinc hinc
omni hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc

¶ Sacer et scriptor, non auctoritate sed pietate nominant.
Inducunt. ¶ Gregorius Magnus sacerdotium Innocentium
III. ¶ Gregorius Magnus Brevismodense Pontifex Ca.
meracensis. Gregorius Magnus alioq. ad ista verba re.
cedunt q. ab his sacris scripturis adhibent. ¶ Greg.
ius Magnus inorat. adol. q. 3. hanc quoq. De ver.
bo inquit sacrificium panis in dei verbi corpus erit
transmutari. Nec autem de virtute benedictionis
in illud transelementata sunt q. operant natura
¶ Sacerdotibus de. ¶ Eucharistia aut si quis accipit et sufficit
etiam nunc in unum cuiusq. solum animum dei membra
sunt Innocentius III qui coactis sacramento in. ad.
verbum. Derivando perit in. ¶ Eucharistia proinde
est successione firmiterque proprietas illi.
de nixt. nunc q. 9. naturalis proprietates remanere
videntur inquit et panis. ¶ Gregorius Magnus in. ad.
dicit. 2. de consec. eandem eius inquit quia semper panis
operata in sacramento accipimus et sanguis eius quia res
vive specie et sapor panis. ¶ Gregorius Magnus in. ad.
in. ad. si panis ac vinum a christiana ecclesia dicuntur.
non quod naturalis panis et vinum solum consecratione in se
vel neant non quantitas ad speciem et sapor, et odorem. De
Cameracensi in can. nunc ad illa verba gratias agens
benedixit in specie inquit et sapor panis, et vinum mandu.
cimus et bibimus ipsa substantia corporis et sanguis

Apud Victorinum lib. 2. de scientiis part. 10. cap. 9. Per verum
sanctificationem inquit una panis et verum vinum subest in
verum corpus et sanguinem Christi convertit: sola quæ panis
et vinum remanent

Infecit n. hec aliorum quoniam eundem ad verum seculum non
dixerunt: ad verumque confiteamur humanissimum eum
gratias agimus singulari quod in universis quidem omnibus
venit et eum non alicuius modo verum etiam opus
nunc conversione convenit: ita quæ maxime. Ad hoc
n. libet partibus litterarum et personarum quos nominamus
Iustinum Martirum Ciceronem Alexandrum Proben
Tertullianum Arrianum Cyprianum Irenæum Nazarianum
Zenobium Scaurium Albanum Damianum Ambrosium So-
cratem Chrysostomum Hieronymum Theodoretum Augustinum
Hanc Leonem magnum aliorumque patrum et sacrorum virorum
perque innumeros christiani reipublice lumina preclaris-
sima qui omnes cum deo. Quæ verba fuerint, necesse est
scire. Si huius nominis rubrica sint evidenter propria ecclesie
qui ea a. Quæ adesse vellet, stricte proncipi necesse
meminerit, et christiani religionis honoris necesse est. Sed ne
perdat etiam et opera præcipua. Si autem auctoritas
congruente specie nominis rubrica debeat evidenter illi
ita quo non ob Aristotelem unum partem. Non idcirco
efficiant in difficili adhuc herone loco. Sed nunc faciant
fore ut ex tota succedat. Hanc huius cum ut nihil
quidem videt. De his nominibus accidentibus illi ne cogitant.

nunc quidem. Tunc erubescit florere Alconica Philoxenia
cui potius opera dabantur nunc autem audent a
nobis secretum nomen et adeo agere exprimere et
componere usque ad seculum fore id huiusmodi. Verum
existit sub panis et vini speciebus nullas alias potes.
tates. subiecta fuisse prae hanc ubi panis videtur. omne
hunc est ut nihil ea de re dubitandum videatur.

Unde hunc speciei nomen aliter usurpant ceptum est
ab Arabibus qui iam antea ducem Maometem immenso re-
gionem ferro atque vicino vastaverant et statim gra-
mensem in modum diriperant ex Africa in Europa.
Aristotelis philosophia Arabice reddita intulit sunt
per paucos ex Hispania in Galliam immigravit flo-
rite iam incipiente Lucetiana academia. Ex eorum
fere Aristotelis fama et nomen crevit et liter-
arum Avicennae praeceptis et Averrois versionibus
barbarie agitata sunt obvoluta magis volumi-
nibus perperam et subtili quodam obscuro dicendi
genere gravissimae tenebrae offusae vertebantur. Nec qua-
si lux non modo in reliquis disciplinis manaret sed
etiam in sacra Theologia et nunc prout videtur non
debeat si quidem modo brevis grece Sallicia Sallicia
Sempachetici perpauciores quasi domate loquantur.
Philosophum etiam perrecepta in scholis Aristotelis phi-
losophia ut ad rem perueniat in qua versamur plures hunc

unum nunc nescimus nomine. Nam Anthonius insignis sen-
sor qui aduersus Berengarium disputavit auidentia nomi-
nabile unquam et quod multos alios preceat: quia quia et
ille ipse qui ea unquam uideat quidem quod serua
dictos loquendi more rectius et ab eorum sensu ab-
ducit et nobiscum esse non uoce re certe conueniunt
Quod cum ita sit paulo molestius fatimur esse nonnullos
qui alios contra legem important et philosophorum opinionem
quod concilia et presertim In: intactos reliquunt pro
libris improbandis et damnis et hereses uocant. Quod
Abri proinde quod producit in dies et exurgunt: cum pla-
num etiam ab his in primis docet et euadit et religionem
in quibus impugnant auidentia quod a substantia re ipsa
discrepant et secomant: Non uicem Ecclia di-
in luce nunc sunt frequenter et colubine aca-
demies sunt catholicorum philosophorum secte quibus non
sacris auidentia peripatetica: nihil tamen tunc
Ecclia de more nihil conuenit. Sed non periclitat:
sacro religio sunt admittant: auidentia sunt a se-
uipatetica et supran solent siue uisuant: de
hoc formis uisus habeamus sub speciebus panis et
uini presentis ad me Xpi et panis et uini substantia
post prolatas uerba solennia consecrationis in omni
ipsi corpus et sanguinem agere cetera mutatur
Ex his philosophis cancellis quos nobis confestim non ponit
et non tamen quod in lacrimis nostris importare

integritate cuius rei: ad remmō optinam; iure potestare vi:
domini, ut qui ea provincia suscepit, magis quæstione tota
prospiciat habeat nos, omni patimur regno animo dicendi
incedat, et in clementer lucerari libro, comit. auctor, et
sunt, quoddam damnari, non videtur iudicia causa sed
et hinc incognita

Item si quid eadem a nobis re paulo liberius dictum non
 consilio fecimus, et aliam opinionem arripimus, quod ad
 animus iuvenis; nostro longe alium, sed ut contra quod
 salu condita ac responsa audientibus, minus diffici-
 vet oratio. Porro ut natus nihil magis carum sit quam
 fidei decessu. A. contradictione tuam omniumque diximus
 iudicium penes sanctam Ecclesiam esse: abne erit ut philoso-
 phus de veritate et sapientia amatores quicquam agant.
 Etiam prope quod cum nostra religione veritatis
 magistra ^{non} plane consentiat.

Finis Spring Savoy Rhodice
6 Days May Amos Aere Bulgars
CICICXL

Phinix Farr Alvara

Mundi Descriptio

Quarta quoque in mundi descriptione veniat. Cum magna
fieri nuncupat: perit a Mici nomine Mundi aedificatio
universitate complectitur: cum Celi tota aedificatio
varietate dicitur et mater pulcherrima, et amplius
hinc cetera dicitur. Sed obiter Geu. 1. 1. et 2. 1. et 3. 1.
etiam hanc quod in iudicio terra in melius regio-
nem apparet, cetera quoque. Vnde multitudine immensa
et amenitate praeantiorum sua vi necesse; etiam
hinc. p. 1. dicitur. Cetera undecumque.
Quae igitur in eo prae se habent. Hinc partibus vagari hominibus
et quantis temporibus angustis facient. Iniqua custodire
oculis: nam dicitur quod Deus Op. nobis tanto tamque divinis
artificis fabricatus est, antequam cognoscere in eo se
sane scirent. nec quicquam est adeo austerius et totum
falsitatis quod cognoscere deum non delectet remma-
pere et vehementer alliciat. Hinc vero ea quoque deinde
videntur. Ita homines
Aquam tamen oportet ne audient expectationes fallere vi-
deantur in ea. Sed hinc natura dicitur. Hinc etiam
hinc quam obiter hinc. ac si humani ingenii tanta est quoque
illuc prae se habere: et non in eis ad ea investiganda
quibus deus est: nam ad ea quae est aliquid prae se habere

tenet si non dat ultra. Maximus habet fructus inquisitionis
ipsa non pulcherrima: atque infirmitas nostra con-
cipitur potentia sapientiae. Summa dei respiciunt, et admi-
ratur. Propterea quod non omnia ante latere et extrahi cu-
ra nequeant. Sed prodesse sit quae iuvant et nobis, et myste-
ria uoti sacrali. Hoc naturae mysterium ingrediuntur necesse est
et coniunguntur in sermone quod. Rationes quae voluminibus inspi-
rantur da quod opere sine pari ratione magis agnoscuntur. Adhuc
sermone dei invocare. Quia magis dicitur nos de vero conser-
vate verba actus nostri nobis, non propter existeret. Necesse
est igitur. Sed invocare deum. Verba dicamus quae
in fine ^{ad omnes gentes} ~~con~~ consentanea. Sed in mundi descriptione
ne non arguerentur ex natura rei facti, uti licet, sed ex penen-
tia omnino concludenda est. quod in ingente hac mole con-
suetudo deo modo praescribitur.

Capitulum I.

De Mundi Origine
Veteres philosophi cum nihil certum formidant habere in quo
considerare de origine mundi tam dissonantem pro libet
Aristoteles quod mundo tribuit eternitatem nullam in locis
et 8° positione 10. Metaph. in monitione de mundo et Celo repren-
ditur Anaxagoras qui supremam mentem advocat ad fabrica-
tionem mundi. Verum ait Cic. (Acade. post. lib. 1. 4) orationis au-
tem Platonis. Aristoteles quae causa hoc est daretur
mundo inchoare describere dicitur. Non otiosus inquit esse mun-
dus quod nella facit nello consilio nullo et praedantibus
inceptis. De omnibus quae inveniuntur sibi adscribit Aristoteles.

causae ad animi efficiendum parandorum. Conquiesce et erant
omnia quae talia sunt acceptata magis quam inveniuntur videtur.

Nulla hanc in re est opinio regere acriter. Ballo ipse qui
Tullius lib. 1. de natura deorum et non firmis primis ar-
gumentis maximis. rationibus in conceptu. quidam et quid
videtur. et fortiter. et licet etiam ad ornatum illa qui in mente fa-
ciunt temporaria nonnulla a nobis disceptata sunt nihil
omnium illi loci pericula et eadem ipsa exponamus paulo
post. et offerre facit in primis quod ait. Lucilius lib. 5.
vers. 325 de aeternis superioribus componit de doctrinis et ar-
tibus veteris iuventutis

- 1) Praeterea si nulla sit generalis origo
- 1) Terrae et Celi, omnia parva fierent
- 1) Cuius supra bellum Thebanum, et plenum Troie
- 1) Non alio alioque res cecidissent. Idem.
- 1) Quot faceret totum totum cecidissent. nec usque
- 1) Periret famae monumentum in clava forensis.
- 1) Verum et opinor habet novitatem hominum reorum.
- 1) Naturae est mundi, ut quid exordia cepit
- 1) Quare etiam nunc arte expolire.
- 1) Nunc etiam aegrescunt. nunc ad ea naturae nunc
- 1) Multa. Modis organicis melius agere. Antropos
- 1) Denique natura haec non vult. reperta est
- 1) Super et hanc primis et primis esse reorum
- 1) Nunc etiam in patria quoniam vultur voce

Lucretii argumentum multo plus habet potius hac nostra aetate
quam ad inventa maiorum aeternis facta est per se incredibilis
usque astronomia. Mundi, Geographia ad Bellicam arte

Paucis Thracumque Medicis Scieris vni omnia
Historiam: qui erit moneo. Paucis pondo Typographi
Subscripsi; Telescopii Microscopi vni alii; id genus
q. multa memora. Neque huiusmodi primum exordia
hinc fore exorta accernit. Non credo equidem ita die
suma tunc temporis habetora fuisse. Hominum ingenia
immo indies et videri humani corporis infirmitas. ea ob-
tendit. Penitus accipiat ut videri. Quia quia cum dea ex
alii quod sponte sua fluant inuentus nova addit ut
est non maxime diffidit. Nonne et qui primi fue-
rit rem inuentus Solidum Virgilia alii. Cadane
quis igit. Cum omnia fore videri. Hinc et ita dea mundus
putaverit sompniari

Proutique de se aliorum Ideo atq. obiter amone. Trios.
Sed quod ob bella uerba. Clades regionum atq. agrorum
conclat. Homines ex uno in alius locum commigraverunt
profecto quod tempore uel quicquam mandauerit potest.
neque. Hanc etiam offert caecitas ut homines non eas
longe regiones incolant quod mare omnia lateat. Quod modo
antehinc loca occipit quod modo sequitur. Quod
arida. Certe flumina et Nilus. Gordanus. Phryx
Sary alii. Atque atq. arum ingentis. Et et copia in gel.
lunt in mare quod primum. Hinc et necesse est quod
completi. Hinc et quod. Hinc et. Hinc et.

- 1) Videtur quod hinc et ob id minima tellus
- 1) Hinc et. Hinc et. Hinc et. Hinc et.
- 1) Hinc et. Hinc et. Hinc et. Hinc et.

Si vetus inventa est in monumentis humana summa
atque hoc laus metatris efficitur et prorsus et collat memoria pro
tunc temporis

Atque si reflexione in electione questionum bonis quae acciderent
certis temporibus necesse est ut quidem putamus. Sed vero quia
non debet perire humanae generis. nihilominus sui iustitiae
sunt ad observantiam in bonis neque et cultus iustitiae nulla tradunt
potius monumenta rem presentiam. Quod non esse
priorum memoria ad Salomon (Ecl. i.) quid est quod fecit?
ipsum quod fuerit est. Quod est quod fuerit est. Quod
facienda est. Nihil sub hoc vobis, nec vultis quicquam dicere
ecce hoc vobis est: sed enim precor ut in rebus quae fuerunt
ante nos. Non est prorsus memoria sed nec enim quidem quae
postea futura sunt sunt recordatio quod est qui fuerunt
tunc in novissimo

Adhuc Epicuri curis quibusdam intervallis adeo viderentur
motu ceteris actionibus inter se et compages mundi integro dis
solvat. Absque in antiquis Chaos quod admodum est et ip
sae constructionis est mundusque edificatus actionem
conurbatione fortuita, ita eorumque disjunctione turbata.

Et ita
Quid intervallis maxime contingere bella mortis. Boni
citius oblivione questionum. Sicut ita: quod certe eorum
di non periret quae rem memoria oblivione plane om
ni: nam estis nihilominus internum temporis intervalla ed
triora loca omniaque humilia. Absorbentur. Regionis re
betur Terrae motibus et stridore. Fragmenta incendij, bel
li et omni liade videntur: quod an aliqui sub hominibus nite

et Gratius lib. 2. cap. 2.

1) Quod nunc memorata Caenibus et Caezarij

1) In luce huius infamij promissae et deservit videretur

Nihil hominum illud non faceret et carum et venerum. admirabile et tal
et traditione quadae fama pervenire ad videretur usque forte

1) nunc
Cecum autem deus mundum antea non fecerit. teneantur rationes non
autem. Profectus mundus conditus est cum illi conditi optimi gratia
neque vero quis suspicet. cadere in deum invidentia potuisse propter
magis abundo ex omni cunctis cordando abstinuisse. cum enim in
videret deus. cum se ipsa beatitudineque bonarum complectere omnia
si vellet in nihilo reverterentur. et in nihilum abiret nec quidquam
eius excellens accedit aut deservit.

Quare deus non a mundo conditus ad nos hunc defluxerit nisi facit prope
vane. Iam codices defluere non possumus. et circa nihil minus. et velle
in philosophia alij dictum est alij brevioris mundi statum deducit
ut est quod tradidit. Item 2. sectione 2. phidias (q. 6.) aeternitates oro
nologa ope huiusmodi quatenus et Moyses mundum 17. mille annis
creatum esse testatur ante Christi natale die.

1) Sed vero plane incertum quia anni longiores hanc rem non modo in
his conditus deus. nihil homines autem vix aut accedunt ad factum
volunt. huiusmodi quidem. quod civile annum ab eo inveniunt. huius
quod modum huiusmodi numerare ceperunt a verno equinoctio cum
duxerit sese ab Equinoctio huiusmodi. Proinde autem tempus pro
q. et successu huiusmodi mundi effectum designant. et multa
accommodant. Habet alij mundum totum conditum inveniunt vere. Ita
plures sententiae sunt. huiusmodi etiam lib. 5. acc.

1) Principio generis aeterni vanae volucres

1) Qua relinquantur excludit tempore verno

1) Virgilius Lucretius imitatus Longinus lib. 2.

1) Non alios quia nascentis origine mundi

1) Mox se die palam venisse tenore

1) Creditur. Vespellus erat ver magis agebat

1) Orbis et huiusmodi garcebat flatibus euri

- 94
- 11 Cuiusmodi luce secundum fluxum et refluxum.
 - 11 Terra progenies dantis cyce extulit amara parvi
 - 11 Immunes ferre, Nilis eo fida Celo
 - 11 Leveptine tenere parente ceterne labores
 - 11 Si non tanta quiescere signis, calores.
 - 11 Nec exegeres Celi indulgentia istas

Quid 12

An mundi sit unus

Et in aliis multis ita in hac questione discrepant opinio. Alii
 unum solum esse philosophum. Alii quibus plures esse mun-
 dos placeat; alii vero unum solum qui sunt et ad unum, nam in par-
 te diversitas videtur: quidam enim infinitos ponunt et innumerabi-
 les; quidam non ita. Porro philosophi qui deesse et infinita
 de mundis inter se non concordant, non solum qui eos quasi com-
 munionem quadam copulatos velint ut Seleucus, Cratylus, Pla-
 tonicus qui Orpheum secuti totum esse mundum asserunt, quod
 sunt stelle quamvis singulis terra aerque continetur; atque ex his
 totum et integrum conflant mundum putant.

An nulli vero acere infinitos esse mundos inter se dividentes ac
 divites ut Anaximander, Anaximenes, Archelaus, Zenofanes, Di-
 ogenes, Hecataeus, Leucippus, Democritus, Epicurus, Anaxagoras
 qui eundem de infinitis mundi disputantes audisse Anaxagoram
 Alexander flosisse ferunt; dixisseque me miserum qui non dubitans do-
 minus factus sum. Ad innumeros Devenalis in 20

11 Unus solus tuus non sufficit Orbis.

11 Quia infelix angustos limine mundi

11 Ut Lyde Caucasus scopulis parvum; senio

Epicurus tota sua aperit apud Lucretium lib. 20 his verbis: infinita

es
porro nunc mundi alij quibus similes istis quibus nos incolimus. alij re-
ro dissimiles. Quippe atomice nunc existit, et non multo ante de-
monstratum esse, quod infinitate rationis finem, et alibi alique pro-
cul ab hoc ad fabricationem mundi variè concurreunt. Atomice
significat ad hoc comparat, ut ex ipso mundi causare efficere valeat
ab omni non potuit. Cum nunc infinitate, ne in unum neq. in aliquos qui
definito n. sunt, et neq. in quocumq. uniusmodi neq. in quocumq.
inter se diversos. Quare nihil aliud quominus de talis mundo.

in infinitum

Quod ex parte egregie de more agnoscere licet, lib. 22. v. 1091

- Nullo jam pacto remanere esse putandum est
- 1) Nondum. cum videretur spaciū vacat infinitum
 - 2) Semina. innumero numero summas. profunda
 - 3) Multimodis volente gremio gressu motu,
 - 4) Hinc cum servam orbis celi creatur.
 - 5) Nil agere illa foris, et corpora materialia.
 - 6) Cum presens hic se natura facit, et ipsa
 - 7) Semina sua forec offendo, semina rem
 - 8) Multimodis temere in carnem fusas, coacta
 - 9) Tandem coalescent ea per coniecta repente
 - 10) Magnam rem flervit gressu semper,
 - 11) Terrarum maris, et celi generis, animalium.
 - 12) Quare etiam, atq. etiam talis facere necesse est
 - 13) Etne alio, alibi congressu materialia
 - 14) Qualiter est avide, complecti quod tunc accer

Interpreta spacia mundi hinc innumerablem, neca corpora
appellat. Epigram, et intermundia verere Cui de finibus, in dōi
Quia aut et intermundia quae nec sunt cella nec gremio esse in-
ed lignum. Et lib. 2. de naturis deorum. tunc bellejio fidonem
fate et solent isti nihil ita verum, quod ne dubitare aliquando
re vide ^{tur} non tam quod modo ex deum concilio et Epigram, intermun-
dij descendit, auditio inquit. Sed divinatione vero non intermun-

tra usurpat, sed locum uter mundus: aut enim Epicurum inducere
pellucidum, glabrumque et habitabilem, tamquam inter duas luasque
inter duos mundos propter vicium mundum. Atque hoc homi-
nes accendit: primum quidem quod amere iustitiam, communi-
cat: atque hoc huc illuc dicuntur, deinde quod ex ipso infini-
tis constare mundos proceres habeat, poterimus quod deus facit
se timendum atque congerens efficit qui numerum mater exa mun-
dus habere

Adde Epicurum nihil fieri in mundo ut unicuique et singulare ne
mundum quidem esse singulare. Et ratione ita exprimitur per:
lib. 2. v. 1077

- 11. Aut accedit ut in summa res nulla sit una
- 11. Unica quae gignat, et unica tota, crescat
- 11. Invenies sic montivagum gignere posse feram
- 11. Sic hominum genitrix prole sit denique multas
- 11. Squallidum pecudum, et corpora cuncta volantum.
- 11. Quae propter caelum simili ratione fecunda sit
- 11. Terrae, et solis lunae mare cetera quae sunt
- 11. Non esse unica sed numero magis innumerabili

Profecto satis est mundus unus cuius maxima est amplitudo spe-
cies, elegantia; satis est ad terrarum orbem illustrandum sol unus
Luna una at non unus homo unus equus una arbor volatilis
una: habet enim totam multitudinem et copia rebus facit
mundus quasi in amena et multa mole nihil habere uti:
ceteris nihil venustatis et gratiae.

Quod ob rem nobilissimi philosophi Thales, Pythagoras, Empedocles
Parmenides, Heraclitus, Anaxagoras, Plato, Aristoteles
Zeno alij. unum unicuique mundum dicere, quod quidem
est sacrum, ceteris maxime conveniunt, quippe quae ubique
de uno mundo prominent; atque contra opposita nulla con-

ectura nitat. temere atq. impudenter defendit.
Quia quod vero unus sit mundus. plures tamen atq. innumerabiles
a Deo conditi fore conyentur. Adcirco non assensio laetitia
qui hanc rem universitatem indefinitam concipit et ultra omni-
nem Celi quicq. partes extima esse immensitatem quando
spatium ac extensionem nullis fore limitibus describere
qua cum materia et corpore confundit et miscet. et in prima
phis: patet domi ubi de corporis natura disputatum est. Prodi-
rent sane alij mundi si juberet Deus cujus infinita est cre-
andi vis et potentia. Deo exauriri nunquam potest. Ad hanc
vel divinitus fieri negamus posse quod repugnat esse: ac ne mi-
nimus quod repugnantis uterque in eo cernit. quod Deus plu-
res ex nihilo mundos educat, vel inter se communicant atq.
conjucent ex parte aliqua vel discreto, in eo necesse est impii
spatio quod cum materia seu corpore confundendum non esse
saepe diximus

Capitulum 111

An mundus sit effectus

Celi et terrarum magnitudo ac singularium partium varietas, concu-
rit, dispositio annuuntium consensu vicinorum et eo ge-
nuy influentia talis indicant quanta sit effectio absolute
mundi: Quicquid felicitia laudat quicquid mirat. Philoso-
phia quae portio est. Quavis autem partes aliquae minus
expositae acce non fecerit atq. abdat omnes nup nime:
ut videant. sed tamen minus in modum ad totius mundi
fectionis ornatum. conferunt. Quomodo sibi consuevit
publica acce quae eius sit forma et pulchritudo si eius omnes
senatorem obviat dignitate. Oculi cerei par est summa
in corpore presentissima. nihil homines mentis intelligi:
nisi esset homo qui videt. sentiret oculis carere vero
pedibus, capillis, ungibus, ceterisq. partibus quae in fabrica

humani corporis admirabili iustitiam bene tenent
quod in republica et in membris quibus ipse constamus, con-
suetudine de plane auctoritate innumerata haec nota a deo condi-
ta. In ea efficit esse monstra noxia animalia, pugnantia
mutuo, rursus discordia, estus frigora, et alia quae per se
utilitatem inferant, vermes, angues. Omnia quae in rerum natu-
ra sunt praeparata conditor sapientiorumque. praedicant
Nullum esse vel minimum obiectum animal in cuius consuetu-
dine non cernat summu[m]que divina sapientia: immo nullo
minus industria accersere atque solvere nihil est quod ad
multos usus non sit utile. Quod quid deforme esse ad mun-
di splendorem quasi in picuris umbra confert. Ipsa pueri-
tiaeque malorum omnium sunt lege determinata, quae effectus
non juvant. etenim non adeo splenderent vitae nostrae, nisi vitia
latius grassarentur. Facet mare, ubi constantia ubi non
septe tyrannorum barbarique et dei iustitia vix prodire
sese nisi infans sine coepto homines qui digna pena
coerceant.

varietas igitur praeterquam partem ordo quo solentior intelligi aut.
atque faciat integritatem etiam mundi efficientem numeris om-
nium absolutiorum. Quare iure merito est in cap. 2. de:
necesse videtur deus omnia perficere, et ornare valde bona
et in cap. 1. effectus sunt legi et totum et omnes ornatus eo.

Nihilominus mundus non ita effectus est et nulla ipse fieri pos-
sit effectus accessio. Deus enim huiusmodi effectus
gradatim obtinet cui ad hoc nihil potest: cetera ex polio
sunt, et augeri. si deus vellet prodire praetiosiora pla-
rides nobiliora metalla, fructusque arborum, fructus.
dulciores homines qui quotquot exspectant temporibus, vi-
vere, specie robore, autem magnitudine mentis deesse

scientia sapientiaque antecellunt quoniam ea credi potest
que nostra sapientia non colligitur, et infinita potestate effici
que ne cogitatione quidem assignari nobis licet

Capitulum LV

An mundus sit futurus eternus

Terram orbemque conflaturum spiritus et contrariam erat
esse fore quod omnes gentes et alio in loco diximus id. nec
testimonio sacrorum codicum: nunquam tamen futurum
et materia ipsa ex qua mundus constat plane abeat
in nihilum prout divinitus docetur: nam est in eccl.
eccl. cap. 3. v. 22. / omnia opera que fecit Deus perseverant
in eternum. et in psal. 124 v. 8. ipse dixit et facta sunt
ipse mandavit et creata sunt statue ea in eternum
et in seculum seculi.

Ne obstant ea verba D. Pauli (epist. 2. cor. 5. v. 7) Celi qui nunc
sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni reservati in di
judicij et v. 20. celi magno impetu transierunt demum uno
calore solventur: terra accendetur et que in ipsa sunt opera excu
rentur: non obstant iniqua: nam celi nomine. Patres intelli
gunt aethera regiones: qua significatione est in psal. 4. vo
lucris Celi et pisces maris qua propter ea Pauli verba signi
ficant igni reservari aethera et terram et omni proinde
labi purgare: id est in causa cum celi aethere intelligitur
magno impetu rapiantur: nempe ut ignis ut purgari valeant
Atque elementa solventur calore hoc est pura evadere ut videtur
de ignis. Denique terra et ipsa sunt omnia excurent: hinc in
terre sufficiens est opera que in ipsa erunt universa compi
entur igne.

Ne forte significare ea verba D. Pauli secundum Chrysostomum 2. v. 31
presentem figuram huius mundi hoc est venientis diei qua terra

orbis sua specie et venustate polite: nam et officia artes
equant: solo percat amicitia carumque fides. hunc de
procolamus et adveniat. et tunc cumque. Breve etiam
figura huius mundi quia universa quae incipit rursus a pri-
mo seculi descendent. present quia brevis hominum vi-
tute quibus hic destinant. Scire debet. ait. / Cyprum
lib. ad Metranum / ita mundum in illis omnibus deare quia
by primum seculum nec vigore et robore eo valere quo ante
provaleret. Ab etiam nobis excentibus et nulla de scriptu
is sanctis predicationibus. divinis documentis proderet
ibus mundum ipse iam loquit. et occasum sui rursus laborant
probatione tunc. Non diem nec nendi hominibus
tanta in brevi copia est. non fugit. quod est tunc
solida stagnantia est. nec si verna verna tunc
tata cetera sunt. nec dico arborum fecit. actumque fecit
de rursus. Nunc de effortis et fragilis montibus excent.
marum cunctis minus auri et argenti opus suggerunt
excentia iam metalla excentia vix brevis. in die
ingulos decrescit in orbis arborum agricola in mari nauta mi-
li in castris. Innocentia in foro iustitia in iudicio in ami-
citiis concordia in artibus gentia in moribus disciplina.
Quae cetera sunt in istis quodam verna ingentia et vana orbis
quae cetera in vultu non est abstinere. acamen egregia in
mutabit. nuncque quippe est mater quae conat sine
incolis domibus. orbis floribus. fructibus

Opus V

De Figura Mundi
Terrae quae incalimus cum suis finibus circumscribet.
certa habere forma figuram. necesse est. La vero

globosa et rotunda esse conueniens esse ex illius eclipsis quae
in corpora interiecta sunt: quoniam cum eorum umbra quae in
luna cernit. rotunda sit eadem plane esse ipsorum conueniens
ratio

Atte ita se habere terra scilicet globosa esse manifeste compe-
runt qui ad borea in aequora iter faciunt seu terra seu
maris et loca accliuia seu decliuia seu plana: nam celi pla-
ga quae ad borea est et supra horizon eminet a borea
conuenienter ibi in decursu paulatim deprimis: tandem ex
oculis subducit. Partes vero australes accollunt: proportionem
sonituum si quae accedat afflueret in borea occurrunt seu
omnino perinde deprimunt et sic constantissime nam post con-
fusa milliaria italica 213. Ad boreum conueniens gradu
integrum sublimioris. Seruat utraque et nunc milliaria con-
stant 213. duobus gradibus id solus omnino erit atque ita
consequenter

Sol etiam qui supra nos latet in iugis patet non omnes eorum regio-
nes uno eodemque tempore sed primum ad eos qui orientem
deinde ad alios qui occidentis plagam incedunt. Quam tran-
sfundit nunc. Quae ad boreum 25 gradibus propius accedit una
hora citius nascentur sole videtur. Duabus vero horis qui 30
gradibus nunc breui proximior. Efficit ergo terra etiam ab
orientem in occiduum etiam a meridie in boream figuram sphaerica
tueni eandem. figura tribuenda sufficiens quam quae videtur
quiescere etiam sensibus ipsis patet: propterea quod cum navi
e portu soluit et procul recessit qui mali nuntius venit:
cum ascendit portum ad haec verba interueni potest et ad ma-
li perit sed non clat. Deinde ubi longius provellet: nihil
aliud interueni apparet nisi portum et accesserit similiter ac-
cedentes ad litus minus videtur non montem caecum minus max
inferiora et humilia loca quod sine globosa terra una

Quod si figura explicari non possit
 Atque inferimus aqua quae terra circumvallat et magna ex par-
 te esse non esse terra quae sublimior; aliter si voluerit
 defluendo cum semper in humiliora loca delatatur. Quibusdam
 igitur videtur a Deo ex uno fonte lacum ingentem quendam
 eius portiones in alias partes translata esse et forma:
 hoc ex ea mente quare aquas in partibus illis et conca-
 vis sinibus unde terra extulit. Deus deusque naturam
 et mox in impetu confluxisse. Quapropter equaliter
 est cum terra aquarum convexus et altitudo quod osten-
 dit curvis quae facilius naturae levitate in altum et exal-
 to in lectum.

Dicitur vero accipere Deum peculiare mandatum quod nunc scri-
 bitur quod continetur et est quod totus cap. 1. 3. 8. 10. 21. pug.
 huc venis et procedes amplexus et hic constringes tumen-
 tes fluctus tuos propter quod Deus intro ceciderimus
 terra excavant et aqua locis profuerit in quo non cre-
 verit amplius refluxerit misceretur et tota terra eam flu-
 cidum regeret.

Quomodo autem terra sit plena cum in ea sint immensa
 planities et solonia thuryanque aliarumque regionum et non-
 te qui altissime predicant. et Oceanus, Indus, Persa-
 teta, Caucasus, Corus, Siccus, Albus, Sibiricus et alii.
 Facimus utroque figurae tunc non esse plane plenam qualem
 quibus antea hic et nunciamus. Sed et tunc quod
 plurimi conque aliquos non modo et singulos plenus esse
 globosque iudicant. Atque vero figura non dicitur movere
 quod sunt interva quoniam nimis in sola Europa autem non
 neque eminentes supra reliqua sufficiens licet praeteri-
 amplexus 5. aut 4. aut ad summum 3. mille passibus

Quod planities ingens attinet et videtur quidem ob globi
magnitudinem totam portionem quae plana sufficit donare
sed verum planities sufficiens habere et magna ex parte ad li-
bellam ut locum seu eam distant a centro

Ex eorum figura sphaerica et dicitur Tagetis Astronomi lib. 1. cap.
16. sicque sphaerice confici a viatoris capite quod a pedibus
superioribus equis quod a pedibus superius a termino mali veritatis
a carina: nam quod longius a eorum sufficit dicitur illud magis
circulus describere circulo

Ex eadem eorum figura efficitur quod et inferat carinam dantem du-
funiculos equibus appendiculis ut aient duo globi sphaerice
pluribus appendiculis nonne inter se parallelos de propterea ne-
duos pariter erectos ad appendiculas qui distare inter se
infinita et summa pariter: nam si appendicula et pariter ipsi pro-
ducantur ad tendant in commune centro tunc in illa co-
line

Terra figura cecurum. non licet esse quod si figura Celi presens
extrema dividere possimus definire non possumus. quia enim
extrema sphaerice sufficiens videtur argui. Tunc qui tamquam et Celi
veluti illius magnitudinem figura in illa dubitatione de-
videntur. Alii moderate suspicantur Celi ea figura contineri
quod ipsi simpliciter in aequalem veniunt terminat. pedit
cane hoc est sphaerica et talibusque vultus lib. 2. de na-
tura Deorum quod enim vultus inquit ea figura quod sola omni pal-
at figura compressa continetur quod nihil asperitatem habere ni-
hil offensionis potest nihil tunc angulis nihil anfractu-
bus nihil eminentibus nihil lacunosis. cumque duo forme presentant
et nunc ex solidis globis sic enim sphaerice nitentur plani (lacet)
et plani autem circuli seu orbis qui Cyclos sphaerice dicitur. huius
duo forme continentur soli ut omnes eam partes nunc inter
se similes a medio tantum abire extremis quantis eam a
termino. Quo nihil fieri potest aptius

At Galb. opinionem adversat. bellij apud curdo dulla de
nat. Deon lib 3. j. atq. hee repone. nunquid admirabar
eum eandem qui... volentem esse velint mundum quod
ea forma cella esse neget celeberrima placet mihi vel ly
cetri vel quadrati vel conici vel pyramidi videt esse form
ior

Prorsus igit. in haec continere place. Quia figa mundi circuli
scribit. opifex novus qui ipse condidit. Fortasse letat. Qu
pyramides vocant in quo seaton amari placidiorum con
quiescent figa placida videtur. Na. Apollinis. Pl.
v. 16. dicit. circuli in quadrato positi. Nil hominum et deo
ambigi potest. Na. ea verba sonant forte capiente. Metaph.
nisi firmitateq. deo ante fluctatq. sua fluitat. Dea
q. mentis. si uterq. ut sapienter. firmitate significat.
vont ea. pinguet quadrato inveniunt. Fortuna vero
apparet in rebus. Perentis globo

Reliqua esse ut causa afferamus cur mundi immensa mole
nulla fundamenta inuixa sece nectitur. Nix et eandem
maius non nectit non esse cur hoc cadat et comat. pro
penitendo. Durumne audemus. Cuius vortu. gatio. imagi.
nario. quod vocant inferiori aut superior loci. esse plana
nullus. Quod nos deus niti dicitur. id. Fortisq. agunt
niti niti. Mundi igit. quo in loco a sapientissimo con
ditore constitutus est. ibi fixus et immobilis paevenit

Caput VI

De praecipuis partibus lineis. Circuli. Circuli
quibus nix pae mundi distinguit. Astronomi
ut astronomia et phenomena exponant astronomia in
seruenda. Adhibent variis punctis. Lineis et Circulis insere
cent quod sphaera. Armillare vulgo dicit. Na. et rotunda
est et circuli seu armillae constare. mundi universi mo.

Quod si de eorum medio aut ante trojanem in medio et armis
vallocata sit civitas, quod entorquere letum fingit
Sunt autem extrema et diametra ibi nactus oportet dicunt.
Soli quoniam altera trojanem a vicinis bonis altera fortiter
appellat. quippe qui trojanem opponit. Ille negotiorum et nobis
petro conspiciunt. hic responsum et laetum, ut indicat illud
trojanem.

Hic verum nobis semper publicis. et illud
sub pedibus nostris alicuius manes. profundi
minimorum bonorum etiam die solis altera tunc quod in eis
Celi partibus a quibus bonis et laetum spiritus frigunt
tunc ore.

Deinde in forma circuli describuntur quoniam sex maiores sunt
et quatuor minores: illi in equali parte globi secantur id
est. conentur habent duntaxat aequos. Horizonti Meridianus Equator
et Columnae et sectiones Columnae Equinoctialis et Tropici.
Minores sunt qui Globum in duas partes inaequales dividunt
aut seu quatuor diametrorum mundi centrum non transeunt
et sunt Principium et Principium Capricorni et Circulus
tunc Circulus Arcticus.

Horizonti Meridiani et Equatori puncta extrema quia
et magni sunt eorum nominantur Cardinalia. Quatuor sunt
et sunt duntaxat aequos. Soli mundi nonne Solis fortiter et fortiter
tunc circuli quos immobiles mundi malleum volvi finit
igitur universa. Soli Horizonti sunt Zenith et Nadir ab
omnibus Horizonti punctis per intervallum distantes:
ille directus in unum nostrum vertice hic et diametro illi op
ponit: nostrum pedibus subiacet. Atque puncta quae ad modum et
horizon mutua possunt.

Puncta Meridiani et sunt in quibus sol oritur et occidit
et dignoscat. equalis et efficitur id vero si con
tingit in annis singulis hoc est de die Martij et fere

23 *Itaque* sed iam explicandi sunt Circuli
 Horizontales Caeli sive sphericæ Circuli qui in globo celesti
 sunt ambie Caeli medius secus et circumferentia aspectus dei
 sive. Si quis ex edico loco oculis converterat quæquam videri
 videt. sibi videtur Celi circuli sive sphericæ veluti circuli sive sphericæ.
 Et: hic Circulus Horizontis est ex quo duo sol et astra
 emergunt dicuntur: nasci. occidere vero duo infra descendunt
 Horizontem in alio sive tractibus alio sive tractibus numerum
 sunt sive loco mundo in duo Hemisphera medius secus
 et dixerimus. Hemisphera nobis conspicua appellat: re-
 feruntur. Alterum inferius. secundo loco docere nunc scilicet
 orientis et occidentis nostri Horizontis aliquos Circulos di-
 versos dividit id tamen argumens esse scilicet quod alii
 Circuli videri intelliguntur: omni et occidere. In vero illi
 non dividuntur. scilicet ipse neque orientis: neque occidentis. Pars
 superior Circuli diurni quæ secus Horizontem arcus diurni
 huius dicitur. pars inferior arcus nocturni. Pro ratione
 arcus nocturni aut diurni maiore minoreve circuli
 huius partes scilicet peragat supra acce infra Horizontem.
 Meridianus est maior Circulus qui mundi et Horizontis
 hoc est Zenith et Nadir Solis transire fingit: et num-
 dus in duo Hemisphera seu duas partes sive partes separare
 pars in qua scilicet orientis: orientis quæ cadunt occidit nunc
 cupat. Et Circulus dicitur esse meridianus propter quod
 ab sol ipse transiret quæcumque sit annus mundi.
 Si efficit qui illius diemque partes subiecti sunt. alii
 vero qui in parte superiora versantur: noctes et dies
 meridianus consistit. omni inmerentem fingimus. videri
 videri quare cum meridianus consistit esse quæcumque

locus mittat in tempore migrando ab oriente in occidentem ac
contra: quoniam ab ab hoc circulo punctum vertici nostri
impendunt aliquid. ipso punctum nunc Tenet et nadin
secari necesse sit ut diximus atque ea puncta pro diversis lo
co in quo vivamus getuo variare. ~~quod~~ ~~oportet~~ ~~et~~ ~~mer~~
dianus. In quo debentur. gradus latitudinis eorum
Quod vero gradus nihil nunc aliud nisi partes equalis in quo
circulus quilibet scilicet. atque ad quicquid sit maximus
sit sit minimus qui in glo. vel terra descendi possit. qui
libet vero circulus in 360 gradus tribuit. et gradus in
partes equalis quae momenta nominantur.
Quatuor sunt circuli major qui globus duas in partes
equalis hoc est meridionale quod vocant et septentrionalis
noti separant per intervallum ab utroque polo distat et cum
sol illi subest dies efficitur equalis noctibus toto orbe. unde
et nomen ipsi inditum. Quatuor sunt circuli terra longi
non intelligit. 24 quatuor horarum spatium diei metit. scilicet
infra horizontem circa eius partem descendentem hoc est 13.
gradus hora integra elapsa est cum 30 gradus infra cum
ad horizontem deveniunt. duae horae effluere: nam 30
gradus in quo quatuor dividuntur in 24 quatuor par
tes equalis septem quae sunt horae diei, 15 singula par
tes constituent. In equatore longitudinis eorum gradus
describi solent.
Cum sunt circuli a mundi poli qui distat efficitur. ut quid
putantur in quibus solentem. Notum probat. maiores cir
culus perari a stella quae in equatore connotat quae
a stellis quae versantur in reliquis glo. partibus extrahit
uatur: nam quia stella a poli remotior est in na
bis movetur. eo maioris circuli describere necesse est
nulla vero a poli remotior est quae quae in equatore

versat: Quia et enim ut diximus pari intervallo ab eodem
 solo distinguitur.

Zodiacus est circulus major gradus fere 20 latius in se an bal
 teigie duas in partes equalis quatuordecas et in sectionis
 remoto quatuor efficit angulos in equalis quatuor obsequat
 ad ipso equatore oblique dandi.

Zodiacus in 12 partes tribuitur: que dicuntur signa: singula autem
 signa in 30 gradus parviuntur. Hieronimus: Alii omnes simul
 nomen complet gradus 360 in quibus Zodiacus dividitur
 quo efficitur quodlibet signum esse signa quatuor latens
 constanter et 20 gradus parviuntur in latitudine vel
 ut alij malunt 22: vel ut quidam placet 16: aut
 18: et longitudinis habentes gradus 30: signa peculiariter
 nota sunt caractere distinguuntur: et ab Hieronimo expressa
 sunt vulgari illo dicitur:

Sunt Arius Taureus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo
 Libra, Scorpius, Arcienus, Capes, Aquora, Pisces

Ab his artem quibus animalium nomina affinguntur sic:
 ut et ipse Zodiacus nomen ducit: animal enim dicitur Zodi:
 on dicitur.

Cur Hieronimus 12 signis animalium nomina addiderit
 sub iudicio sit est. Nam forte quod ea signa animalium
 species referant vel congruentes eis personarum natura
 influxus in totas mellant: non puto equidem. Bonis enim
 cum est vas illa conficitur, fuerit pro libito. Non si
 quoniam sex borealia sunt quibus primo versiculo alia
 sex australia quibus altero continetur: nam illa borealia
 verumque autem verumque includunt et quibus primum

In media Zodiaci parte quae in longitudinem producit: conici-
piuntur ecliptica, hoc est circulus latitudinis primae ca-
rentis cui sol innotat reliquis planis hanc et inde ex-
currentibus eclipticis seu ecliptica dicitur: quia in ea lineae
planetarum audent eclipses. Quatuor sunt illius puncta
principia hoc est equinoctialia et solstitia et vocantur
equinoctialia sunt in quibus ecliptica et Equator se in-
tersecant hoc est in principijs arietis et librae solstitia
vero in principijs Canceri et Capricorni et ita appellantur:
quod in illis sol morari videatur: ceteri motus non notantur
illud tamen taxat neque ad solstitia non inflexio neque ad in-
notum. Sunt autem ea puncta ab Equatore omnibus tempo-
ribus: quare si Equator conparetur: in eclipsis vide-
reare cum non ultra tardat et dicitur: etiam Soli Zodiaci
qui 12. gradus et 30 minuta sunt minuta ab Equatore
notantur

Cum sol hec quatuor puncta ingreditur: anni temperatae pene-
ant: ubi quidem cum sol in arietis signum transire veniat
12. fere Kalendas Aprilis cum vero ad Cancrum pervenit 11.
fere Kalendas Maii incipit aestas cum ad signum Librae
9. fere Kalendas Iulij accedimus: cum denique Capricor-
num subit 12. fere Kalendas Ianuarij incipit hyems
Constituunt duo majores circuli qui transeunt amb-
gu mundi Solis et in 4. partes aequales globum secant. Al-
ter Concluy solstitiorum dicitur: quia in primo Canceri po-
tius erant ubi fit solstitium aestivum die 21. Junij et in
primo Capricorni gradibus ubi fit solstitium hiemale die 21.
Decembrij et hec duo solstitia appellantur: et dixerunt
Alcy Concluy ab Equinoctijs nomen obtinere: transit
enim et equinoctialia puncta hoc est principia arietis et

libre in quibus solus conuertitur noctes diebus equalis ef-
ficiat.

Atque ad solstitium faciunt Cancer Capricornus

sed noctes equalant dies et libra diebus
dicuntur. Conelli a voce greca Conella que in defectu signi-
ficant. nam primi astronomi qui nomina rebus astro-
nomicis addiderunt hi duo circuli in defectu conuerti in-
debant. propterea quod in obliqua sphaera illa Conellum
partes sup. infra solarem circulum hinc inde continet.
nunquam supra nostrum horizon aburgit

Porro sphaera duplex est recta et obliqua. Cum ita conuertitur
et solus hinc ita in horizon sphaera dicitur recta quod in
eo ita Regulator ambo tropici et ambo polares de qui-
bus supra Equatori paralleli recta ascendunt supra Ho-
rizontes. Cum vero alter solus supra Horizontes emi-
net alter infra Horizontes latet sphaera est obliqua quia
Equator atq. ei paralleli circuli Horizontes oblique seu
ad angulos obliquos secant

Minores circuli brevissimi de consuetudine vocantur minores
hoc est uterq. Tropicus et uterq. Solans. Tropicus Canceri est cir-
culus minor Equatori parallelus ab eoq. in omnibus singulis
egreg. distans hoc est gradus 23. 1/2. Solus appellatur sol in annis
singulis neq. ultra ardet sed ad Equatorem semper reuertitur unde
et Tropico nomen quod nomen Tropici est dicitur id est ac conuersionis
Tropicus Capricorni est circulus minor Tropico Canceri equalis Equatori
parallelus ab eoq. distans 23. 1/2. gradibus. Atque circulus semel
in annis singulis ite de Cancer Tropico dicitur est sol attingit cum
vero discessit totius anni brevissima quod ad modum cum sol ad Can-
cer Tropicum venit, dicitur esse totius anni longissima

Duo circuli, scilicet Arcticus et Antarcticus, qui etiam duo Solares dicuntur: nam
Solis sunt proximi tantum à Solaribus distantes sunt quantitas
Tropici ab Equatore nonne 23. gradus Solaribus utitur: Secunda
fiat frigida Zona definientia: ceterum illorum varus est
usus

Capitulum VII

De mundi systemate

Quid quid in causa esse cur nos certa quadam ratione agat ut patet
quibusque natura predata est consuetudinis et ordinis, quod Minus
systematis nomen datur: hic mundi systema dicitur: ea ratio quae
executione mandantur concipiuntur universa in hypothesis quod coram illis
partes habet quibusque non in re natura sed. ordo et omnia illa
nomina, effectus, motus, ex illis proficiunt intelligantur: Systema
vero et hypothesis in eo tantum discrepare quod Systema plures
hypothesis complectatur: hypothesis vero non capit plura Systemata
Innumera excogitata fuerunt mundi systemata; Sed 3^a tantum
hinc conjunctis sunt celeberrima hoc est Ptolemaicum Copernicanum
et Galileum de quibus singulis parva dicenda sunt
ut illud dicamus quod ad aliud phenomenon explicanda aptius
deat.

Ptolemaeus terram orbem immobilem fixam in media mundi parte
collocat. Terram orbem fixam esse aut cuius atmosphaera eorum
vehit: quo proveniunt vapores et aliter in terra variis. turris
avolantes propterea quod caloris ut extenuantur: et in minima con-
gurgula adsunt. Deinde in concavo lunae sunt maxima ignis corpora
est ad quae veluti sphaerae seu propria sede quod quid ignis flammam
in eis vegetat: propterea sua immensitas ingentem concendit
Aerare immensam spatia in quibus 11. sphaerae constituntur
in primis 8. planetarum loca seu vagae et errantia astra quae
ad terram ferunt: omnes et ordinem sed non inaequaliter seu variis

inter se distantia lo vero planities ordine digonente: et prima
de nobis proximior tenet Luna altera Mercurius. 3er Venus
4ta Sol, 5ta Mars 6ta Iupiter, posterius deneq. Saturnus. 7us.
namque alij alij duntaxat quod se dicunt. et in ena
vera latum obsequio

huc duntaxat flares quas crystallinas appellat: nam regna
firmamentis duos motus ibi vident. observare que flo:
lernaia systema probant, alium ab ortu in occasu, al:
terum a borea austrum versus, illud librationis hunc be:
pudationis nominant, et utriusque proprium genus assignant
11. flares ceteras ambie specul. ab ipse alomino diurno
motu ab ortu in occasu, et flares quia seu alij tractat
et motus primus mobile nuncupat.

Planities tamen ita moventur a primo mobili et motus singuli pro:
prio habeant hoc ordine. Luna singulis mensibus periodum sua
peragit, Mercurius 12 annis, Venus et Sol annis singulis, Mars 2^{is} annis
bienniis, Iupiter 12 annis, Saturnus omnium planetarum ear:
um primus periodo cursum absolvens 30 fere absumit annos.
En Polymachi systema quod ex his temporibus ita philosophis et
astronomis placuit et fere ab omnibus recipitur. Quia quia
vero Polymachi systema dicitur, non tamen primus eius au:
ctor Polymachum fuisse putandum est: namque illud Hipparchus
et Ptolemaeus in centro mundi terra quiescentem collocaverunt. et
ad quod illud systema nobis nunc datur, sed Polymachi
notitia fere nuncupari cepit quod a Ptolemaeo emendatum
est illustratum et effectum elaboratum. Profecto diu viguit
vixit adhuc apud plures nam videt. singulis admodum et
intellectu facile praeteritum duntaxat libere cursante

ex quibus circa terra immobile torquetur sed et sol movetur
et non obscure colligitur: nam est in ecliptica ex. l. v. terra
autem in eternum stat. Unde sol et occidit et ad locum suum
revertitur: girat mundum et deferretur ad equinoctium. In lib. 10.
huc ex. 10. v. 2. sol iubet: stare sol contra Sabaoth ne movea-
tur. Sed sol in medio cali et non feret in aere omnibus et
in sabaoth 203 v. ait David ~~fundavit~~ terra mystica:
fundavit non inclinabitur in seculum seculi

Verum Nicolaus Cernicus Turonensis Canonicus in Polonia
Comiti hypocrisis et thesima astronomi considerans ipsum et
phenomenis minus convenire censuit et aliud invenit non qui-
dem recens et novum sed plurimum ante annos id tuebantur
Aristoteles. Sed tamen omnia et exposita: cum sol videtur
mundi anima in media sede constituto terra, stellis an-
numerat eundem. cum assignat locum quem secundum solidum
est supra bene et infra mare. Igitur Mercurii orbis qui
ab viginti id est quatuordecim ab orbis ^{clausum} vix nunquam exbet aspectu
mercurii. Exipit beneque quidem stella est pulcherrima et
conspicua. Huius orbis ambitu terra cum satellitibus lunae
pedere velut videri moventur: et annuum patium deinde Mars
circum eum certum torquet. Marti succedunt Jupiter et Saturnus
maximus cui quatuor adstant satellites et potissime Saturnus
describit orbem vernationem. Hunc lunule et sanguis et
stellae comitantur.

In hoc systemate sol quiescit, quia quod cum propriis axibus vol-
vi quidam voluit. Et dicitur patet quod ex maculis conspicitur
quodammodo et planities quilibet peculiaris vortice in se
qui circum se torquetur. Mercurius sua circum sole periodum
mensuris, et fore absolvit bene, terra 12, luna quasi 30

^{terra}
Videtur ~~terra~~ ^{terra} sequi? Martij periodus integra inter biennium
sub fore, horum inter annos 12, Saturni planetarum periodum
inter annos fore 30 conficitur. Jovis orbis ~~et~~ ^{et} inter annos
tunc sed ~~et~~ ^{et} rursus longi ~~et~~ ^{et} hinc ~~et~~ ^{et} ad planetarum motum non
aberrare

Terra itaque ex Jovis Copernici, Latroni etiam aliorum, non modo
fixa et immobilis, non manet sed continenter circum agit.
et quod duplici motu hoc est diurno et annuo. Diurno cir-
cum proprium axem et die noctem efficit. Et quod sequitur. ut ab
et invaria quodam circum nos torquenti videantur et moveri
et loco non cadunt, et autem navigantibus quibus loca
et turre propius accedunt vel longius abesse videntur. cum na-
vis tamen accedunt recedunt immoto circum. Annuo motu ter-
ra circum solem convertitur. ab occidente in orientem secundum ellipticum
circulum et signa Zodiaci: idcirco nobis et terra circum aspici-
entibus sol qui immobilis est circum volvi videtur. et signa illa
percurrere

Terra etiam quae dicitur terra inter Martem et Venere locum obor-
net motu duplici hoc est diurno et annuo circum fertur
Altero 30. diurnis spatium in uno efficitur seu parvo circulo ter-
ra circumvenit planetas. patet. seu variis locis mutatione
vicitudinis. Habet altero simul cum terra circum solem immo.
Sed quam centum vagat. et rursus circulum conficitur

Ipse Iohannes nobis datus inclinante seculo 16. huc duo mun-
di systemata ad examen revocavit. et Ptolemaicum cum obser-
vationibus aperte jugare conpente Copernicanum vero vix
cum auctoritate conciliare posse existimavit. Quapropter ani-
mus adiecit ad id quoddam systema constituendum in quo
et terra immobilis maneret et celi astra et phenomena
felicius quam in Ptolemaico hypothese explicarentur

domo in Tycho's systemate terra in una mundi sede heret immo
filij circū quā primū mobile suo impetu meioris subiecto
pheras torqueat. A media tōz parte quā centū vocant Luna
sol ē firmamentū orbis describere nūc. Ceteri vero plane:
tānō non cēt. De circū solis veluti centū verentes. Proximū
tūc Mercurij, et Venus quoniam alter 30 mensibus alter 6.
periodū sua officio et ceteris. ita circū solis volūt. et terra
circūmeat nūquā. A sole longius absidant Mars, Jupiter
Saturnus qui terra sua conversione conplacent. Mars
intra biennū etia pōtea Tycho's hypothesis supēer intra
12, Saturnus intra 30 annos suū cursū peragit. Hae ra
tione explicat Tycho cur Mars aliquando sit tēz soli ipso
proximior

Ab reliquis esse ceteris 3. mundi systematū unū deligimus
quod optimū videat. Ptolemaicū reiciunt cū astronomi
tū Phisici pene omnes. Astronomi primū: quoniam aliud cū
experimētis male cōfert et observatione pōnū. Mars
enī quē supra solis collocat Ptolemaeus inter solis ip
sū et matrem quando accendit. ut ex parallaxi cōspici
ere. Atque quibz cū Ptolemaico systemate non cōsenti
unt

Deinde Phisici cū systema falsitatis reprehendunt: neq. enī fieri po
tēre si naturā leges cōsidamus ut lux solis, et rectam pōtionem
cōspiciant orbis firmi et solidi. et ad nos usq. clara et pleni
tūc dabit: est enī orbis pellucidus sine et diaphanus ut Iovis aequo
nil hominū propter magnitudinē immensitatis. hominū ad
tū plane omne intrant et ceteris pellucidis esse deorane necesse
est
Quid quod errantes recte flexuōz ceter habent. non igitur nos heret
infixi orbis libero fluidi, celo fixi; ceteri ex conditione voluntate
ceter ceteris, in intervallo cōstantes, modo servant equabilia

Accedunt Comete qui accera traiciunt spacia regionum occupant
aera superiore. itaq. Celestes orbis quos celi transeunt in ear
aeris horumque fluidi sunt conuecti. affabiles
poterunt si tota celi machina hoc est Luna et superiores orbis quom
aliis aliis complexu suo continent. tota autem sit celi compingitur
hoc nox: quoniam soli lumen celi exceptum solido ad nos remanet
ut hinc quod sol illuxit ad terram usq. splendor diffundit. Quapro
pter in ear hinc totum celi splendor descendit sole et nos inter:
id quod die fuerimus
et celestes orbis solas facient. Ptolemaei auctoritate affirmat
sunt codices na. et in libro 37 v. 28. et formam cuius fabricatus
est celi qui solidiorum quam ex ere sunt sunt. et celi dicit
firmamentum precipue Geneas cap. 1 v. 5. venit affere firmamen
ti nomine non quod solida materia consistat sed quod firmus
et stabile maneat esto sit liquidus: quo tenne solidiorum
numquam in libro 28 quam fluidus ex ere: nunquam enim defice
exantio per, tenuis materia quod in amplioribus hoc immensu
patio continet.
et celi stellae inerrantes longe inter se equè distans habent igit.
Celi solido non fluido vagant.
Atque immutabili ordo pariter intervalla stellans inerrantibus
indicant eas a Deo ita constitutas esse ut certis locis occupent
in celi quod non solido sed fluido: nam stellae unamque quas
fixas dicimus foras non in unius glori periferia quas dicitur vo.
care locas sunt neq. contenti ut aquae commune habent sed
aliis altitudine patitur in quo versant.
Celi fluidus est ingente ingentia errantem aetheris corpora in
et cetera materia celi minime contorquent: ingentes dantes fraglo
pro necesse est
et fragore et sonitu a corporibus quod in rebus celi ferunt.
et cetera negant in materia quod celi patitur angustia conueni
ma sit et facile loco cadat. Alii vero de Pythagorae sententia
de. Macro, Filo D. Ambrosius narrat in celi concentus effici

1
pauca et de de somno legione pphagore et pphagore
p. l. scipione et de africano legione iudicio: quippe huius in
quibus qui conplectitur meo tantum de eo dicitur sumptus
debetur: accedat huius in emendatione a se non solo versum huius est
quod ille (Africanus) qui intervally coniunctus in partibus
tamen pro rata portione distinctus in partibus et motu personarum
fuit conficitur: qui accedat cum gravibus converant variis equis
accidit conceptus efficitur: neque enim nuntiis tantum motu incitantur
commune

Inficiari non possumus quia ab eis incommodi quibus seculum
hepaeque obnoxia esse debent ut Tyconica hanc cum a se non
convenire vel et facere: qui qui Tyconica minime fuerit de se
a se non Tyconica et Tyconica hanc a sole digredi modo
sole ipso et mare conspicere modo infra, aliquando ad
proprie accedere et grandioris preloze aspectu sui alij
a se non longius abire: necesse est Tyconica et Tyconica
mare non eodem tempore intervallo a se non Tyconica de se et
by quandoque sole vicinior quandoque remotior videtur: quod
quidem omnia cum mundi consuetudine a Tyconica postea
Tyconica et Tyconica et Tyconica sole opposita: cum
va interiacet. sed diurna circa terra conversione de se non
efficitur de se non Tyconica signa quoniam sunt vicinior de se non
Tyconica et Tyconica. De se non Tyconica mundi Tyconica et Tyconica
vixit Tyconica idem est quod facile explicari ab Tyconica

2
Tyconica fore non aequum est: quod Tyconica duplici quoniam
Tyconica et Tyconica: conijunctus idem est Tyconica et Tyconica
ab orbe in accedens diurna conversione circumagi et Tyconica
de in orbe Tyconica quod singulis mensibus sole Tyconica et Tyconica
mensibus de se non Tyconica et Tyconica Tyconica et Tyconica
quod et Tyconica motu de se non Tyconica et Tyconica
Tyconica Tyconica non arbitrantur: Tyconica Tyconica motu
mensibus Tyconica et Tyconica a quo in se non Tyconica et Tyconica

fluidi abijcunt.
 unde pontica mundi consuetudine ingreditur. atq; implicatur
 inter se motus errantibus astris, et unius circuli actus
 alterius. Ite et de David
 perit quare longo nemiū intervallo beneve Ba. Harce dicit
 alii ceteros expedire opinant. si interjectis patet quod profecto
 amplius esse corpore aliquo complexa.
 et singula difficile est excludere. Technici. Annuā quere
 Lunę Solis et Firmamentis duplices quid motus tribui at
 hec dubitat. rursus omni unum si tantus motus complexus
 et quid spiritalis ut vocat ab ortu in occasum. pro fit ut in
 tantis motibus ortus solis et Luna in terra et ceteris
 excutiant. Inerrantibus ortus periodus sua 12. m. annorum
 facit conficit quod spiritus describat. hanc et conficitur maxime
 sol eas describit. Laxior laxior adhuc sum profecto cele
 quod annis hęc singulis mensuris integre coram ab omni
 cur. tollit diuturnas velocitatis rapiant. quippe que 12
 horis et conficiunt ab ortu in occasum et ab occasu in ortum
 emittentes in ortu redeunt. sol vero alig. errantibus et ceteris
 tardius Luna tardior. nam fore 12. dies peragende
 periodus in omni inde efficit videri solis et reliquis errantibus
 et ceteris ab occasu in ortu redeunt ceteris de defunctis in
 terris et ceteris
 de consuetudine profecto agit. motu telluris errantibus
 ortus. de hac dicitur videri non superat. sed necesse est in
 finem errantibus astris. quoniam motus spiritalis est
 a regionem sphaera impellit et circumagi.
 unde cum plures plures non solides et ceteris quibus errantibus
 telluris in omni et mensuris dubitat consuetudine. a naturis
 legibus alienis non esse plures circulos in glo. se intersecare
 patet omni. Cetera igitur. pro no curru sol dicitur in
 VII

timidae facile congerunt
 quod eandem inquit incensam esse inquit Opumicari quominus
 terra moveat? nimirum quia gravitas et magnitudo sed rotunda
 corpora, vel gravissima, et Chalybea fovea marmorea dule mo-
 vent. Ad sol, Luna, et reliqua emanant, et esse gravitate carere
 sua? immo, et celestia corpora sunt gravia maxime, et tamen
 speculo, et Solemaici pueri, circumagunt: neq. motui obsta-
 tione inde pregrandi: cur igit. totus magnitudo oblect sua
 euz; motu coercent?

Ne illud metueretur ne si tenentur globi debet singulis cir-
 cu suo axe torquetur: sed edificia comitant totos in pectus
 labefacta: nam et terra motu equabili est ut vidimus
 et edificia eodem in liquido deflunt: hoc est in aere qui ante
 eodem motu ab terra absorbit?

Ac si Opumicee hypotesi illud praeva adversat? quod gravia
 non cadunt ad perpendiculari in subiecto locis: nam terra in-
 ter in motu ferre: in punctum igit. quod proprius ab occasu
 affuerat dilabere?

Sed hic nullius roboris quod illos statura sunt qui motu
 adiacentia considerant: nam corpora sunt projecta vel ex
 alto loco demissa, una cum terra in motu promovunt: cum
 B. motu servant: tantum ergo progrediantur: quantum
 ipsa progredit: idcirco ad punctum a quo projecta sunt vel
 aut in meubant prelati debent. Logi e. mali vertice dimis-
 sy du navi circumnavigare: ad mali pede decedite
 et sagitta exedi mali ad id a quo recesserunt punctum redire
 ut diximus alio in loco, et licet eis qui in navi sunt recta a-
 na describere videat: tamen curvat linea describitur et
 pignus qui oculos in motu vel lapidum vel sagittarum non

Arduum est leone cingra secundum lineam curvā deorsum
dare quāquam nos ea ad periculum cadere decernimus: neque
vero a rebus plures bonane ut ne loquar quod autem scire
in uariis alenit move.

Ab eadem quoque offendit hoc esse terra in qua utiāque sunt omne
mutabilia deventu a noxia ad eandem dignitatem evelli ut
sile in ecclesiis errantem locum tenere

Millonius cur terra cum non sit ex errantem telluris
non videtur opumici: ea quippe ab errantibus telluris et
le convenit, et figura mole quod: nam sicut amplexitudine de
superat, ita superat ab aliis: figura tunc propterea quod terra
terra est ut videmus. Quod si in ea quodammodo inveniatur quod
signare: id non obstat quominus materia ipsa terra
tua sit firma mutationis, ex per se terra telluris
materia deest esse. Supplere mutationis ac directionis
ut vocant alia generis quod contingunt in vagis
errantibus telluris eadem contingere et in terra possunt: fulgur
errantem telluris aliena luce aliena et telluris

Si quis non satis percipit quomodo a nobis iteque Berni plenius
et rex Lodovici signa videant: nisi terra in mundi medio loca
ea sit reperiunt terra immensa. Glo comparata per se
in terra obliuere quod id iudicium de magni orbis annuo quod
ipsa conspici per se putant terra igitur: nolle se
quidam in iudicamento non esse quominus terra emigret
patet et rex Lodovici signa vidant

Primo quod hinc ut ille existimare argumentum
tunc quo terra non firmant: nam cum terra punctum sit
blime glo comparata sui firmamentis: hinc quippe am
bitum incho ab astronomis calculis plus quam 80. m. terra
ambitum superat vix credibile esse non in telluris: cum
apertis ab omni firmamento excurrunt diuisi reguli

terra vero seare. Sed et ueniente uno minuto si inuenerit
milliana realia 5496 seu jamu deinceps 5496000
conficiantur necesse est. Eius vero talis motus celeritate quip
cipiat? cur igitur non tota potius circū axē suū conueat?
quā Celi? natura quod conuendit obuiere potest. plura
nunquam efficit: unius autē totus motus et ceteros omnia
prestat quā a vno immo atq; incredibile quā multo
facilius curru efficit potest. Ad circo reuoluitur totus
motus quā Celo tribuunt

Quo vero pacto uerana leuanda loca cum totus motu conciliantur
Cognoscant?

Res: sacrae litterae ad vulgi apertē sese accommodant: Nonne enim fa-
ciliter ea excipiunt quae in sacris litteris traduntur: cum deus secun-
dum receptā vulgi opinionē loquitur: quā ob re. Psal. 124 v. 17
ait ego dominus deus docuisse uilia; non addiderat atq; ardua
natura quae nostra flentibus superant intelligendi. Et qui
Id de Iob ait David psalm. 18 v. 5: et ipse conuagat p̄ montes
procedens de thalamo suo: quo in loco profecto se vidit p̄puli
opinionē accommodat quā solū quae exere fuerat dū uideret quā
ē cubili iurgore dū onē. Et v. 6: exultabit ut gigas ad curren-
dū viā suā. Iob giganti comparat quā maior videat: primo
mane. Psal. 124 v. 17: a summo Celo exprobo eum. Hoc est ab una ex
trema Celi parte ad alia proficiat: cum in circulo cuius modi
est Celi neq; medius sit neq; terminus neq; extremus. Quā ob
re et hebraei codicis uerba latiorē quendam sensum capiunt
ita loca quae soli motui tribuunt
La vero ipsa explicante singulorū uerba ecclesiastice i. v. 9 in
tur sol et occidit si propriū sensu trahant. significant

necesse est. Sed quandoq. aliorum quandoq. humiliorum cora aut
 men in circuli aut globi peripheria videtur aliorum se aut lum
 inus. partes quippe illius universe a medietate intervallo dis
 tantes. Nam verba eadem intelligenda sunt non simpliciter. Sed
 comparati hoc est in ratio habenda ut in zodiaci sol modo aut
 tollit. modo deprimit. quoniam tunc et cognoscitur ultro con
 cidere omni sole et occidere. Quod n. deus hac in re manifeste
 vulgi non obsequit. ut cetera. Insuper ratio ut in
 quo locus in quo soli maxime abscondit. secundum medietatem
 li caput preiudicia a iuribus profecta non sunt in iuribus

In lib. I. Iohannis ubi dicitur: *Et dicit: auctoritate non expugnare ut est in se et proinde vulgi opinione esse ordit: ac si
quidam Iohannis: solentem Iohannis ne moveri cupit. et non re-
cedit a circulo conyante in quo solent moveri vulgo putant
et Iohannis ne istiusmodi per medium, de verba non prop-
at mundum quod accipiant necesse est.*

Ad hoc recte respondet: in Celi medio se ipsa in Celo nunquam
medius esse cens. efficit. conomine factum ab oriente et occidente
equi distantes intelligi potest: quod quidem à Th. Goleli
sua nunciat.

Hodie: non fuit antea nec potest tam longa dies, quam a solis cre-
 scendi non potest / conijctum quippe est prope solis discessu multo
 longior, sed iuxta vulgare hominum opinionem hoc esse intem-
 perant. nempe dicendum fuit dies cuius in videri illu-
 minatus fama grassaretur. En igitur cum sol contra Sabaoth
 ne moveatur gemma et conijctum interpretatione hoc est
 hoc sol in splendore terra nostra vivente. Cum enim domus com-
 muni loquendi ratione uteretur a qua nec loquimur pro-
 pterea nec si soli alloqueretur.
 Adhuc aliter in nobis talis innotuit tribuitur

Exponere etiam sunt codices vocati quibus soli motus tribuitur

nullo pacto interpretanda esse. Deum non quod me doceat
sed quod hominibus videat. nam alibi est in simpliciter firmo
stare non inclinari
Vnde et ista loca replicant de reatu qui interuenit et dimissio
in dicens. non mouet. Terra reat hoc esse graviter preve
vat: non inclinabit. hoc esse interuenit non cedit loco. Quia
quidem in ea pectus gignit. et interuenit generatio preuenit
generatio arvenit. et terra cedit conspectui in reatu pectus

Non alia videre potest alia de nepotibus

Aspicit
magis pectus legemicanus tota Cardinalium sine inquisitione
ut vocant qui Galileum Cornice Systematis de natura
pugnatorum. Hinc et damnantur hoc est an. 2626 Saulo
V. Pontifice et an. 2633 Pontifice Urbano VIII
hergordene et damnantur fuisse pectus Galileum reg. ejus cau
sa communis esse reliquias philosophis et astronomis qui
modo tunc motu abscondit. Accedit maxime quidem facti
etiam Cardinalium inquisitionum quas vocant sententia. ceterum
quas ab ipso decernunt. ad fidei divina non gerunt.
Istea quae dicunt esse facti ad hunc fenomenum vniuersi. Gen
nec quod cum proprio Systemate cedit prime congruentia predi
cant

Animum enim quod sol in media mundi sede longe immobilis; tan
men ab alio in oceanus ceterum annis diebus singulis videt.
agi cum terra ceterum age sunt ab oceano in tota diurna con
uersione torquet: ceterum fume diei noctis. vicinendina
et sol aliquando est apogeu hoc est a terra remotior
aliquando perigeu nempe terrae proximior quod ipse motu ter
ra sua orbis annu peragunt modo ad soles propius accedat
modo ab ipso abesse aliquando longius. nam annu orbis

quod terra conficitur non plane sphericum sed ad ovale
propinque: quod ob id sol in medio cunctarum a singulis
ad orbis punctis inaequali intervallo diuturnus est
1° loco propter motum diurnum quia ratione motus annuus cunctis
solis eorum conjunctio facile est intellectui: et erit in Aedema
co huiusmodi sua periodus conficitur sol quod annis. et in
gemine sua quod annis conficitur terra quippe quod a Capricornio
in solis locum translatum est: in ordine vero ecclesie de
secunda horarii signa cuncta agit: cum in aliquo signo
sit; videt. sol versari in oppositis. et terra in altera se cernit.
sol in Aene et ver exort. Cum terra Capricornus habet. sol
in Cancro signum ingredi videt. et vice versa: et ita. ubi terra
ad primum Aene gradum apparet. sol in primo Libere gradu
conspicitur. et necesse est futurum. Denique si terra ad can
crum pervenit. sol apparet in Capricorno. et hanc ignem
3. loco videt. quandoque motum solis in signis boreis cum scilicet
terra circulus excentricus vel focus ellipticus pervenit
dictum versat. in aequino. Excentricus circuli huius loci
dicunt. qui diuturnum solis centrum habent. Quod si eod
centrum habere concentrici nuncupari vulgo conve
nient. Ellipsis autem ista est inter solidas quae ex
dit ubi conjunctae. plano duobus eundem conu latitudi
nem occurrentibus basi non se parallela

4. loco statum directionis et retrogradationis quae vocantur
errantium stellarum non verum tunc sed apparet si terra
moveat. Quare explicare. hec omnia hinc ^{explicat} ~~explicat~~
quod illi configuratione qui immobite terra statuane
et vero qui sunt huiusmodi intelliguntur exprimi
potest. hec interitum uterque vario potest et hinc
la astronomis phenomena explicamus. Sono autem stella

oramus promovere celeriter videat: iuxta signum ordinem
 quellat: directum cum videt: stare dicit: stationaria: retro.
 quida vero si regredi videat: omittit reliqua: auctoritas
 consulit a quibuslibet uberior huiusmodi doctrina tradit:
 et tolerata quae necessaria sunt exhibet: Videamus
 modo quid de allatibus prematibus sit iudicandum: Stale
 maica hypothesis promissa est improbanda et videtur
 Copernicea non omni vacat difficultate: auctoritas
 sacra non liberrime non mediocriter nos movet: nam a
 sacrorum librorum iussu qui libere subeat non est vacan-
 dum: et communis consensione monentur patres: non id op-
 ta ratio postulet quae sane nondum affirmari potuerunt
 Copernici: Atque accedit Cardinalis Scola qui solus:
 et damnante

Atque auctoritates non deunt rationes quibusdam motibus
 circumferentibus sub circulo sole insinuat: nam si motus terra
 circa axem atmosphaera ab occasione motus circum axem suum
 rapidissime torquetur: ingens ventus primae in egressus qui
 ab oriente in oceanum iter facit: idcirco adveniens aery molis pro-
 greditur: At in oceanum contendentes peruenit hinc corripitur:
 Reluctantis aery impetu non desistit: Ab hac difficultate
 pro facto se exonerant Copernici sub flammis nescius: tunc
 quatuor sub equatore ventus perit: sed cum in aliis orbibus terrarum
 flammis non esset: egrae etiam huiusmodi quarente quidam aery at-
 mosphaera circumacta terra motu abrupit concutit: immo
 quod omnis conuulsio futura est: eorum cum aery cuius partes male
 cohererent.

Deinde puncti in sear qui habeat maximum orbem annui quod a
terra confici possunt Copernicane. Terra si firmamento con
paret. puncta esse id vero damus: ergo ne et circulus in quo
terra volens puncta dicitur. numine id quod: est tunc ille
circulus in quo quidam patij portio: necesse est igitur ampliori
quando: quando: angustioris celi partes singulas integre
semipharis nunquam sex signa Zodiaci ab eo cerni qui in
vix quod de circuli punctis et inter de maxime diuinitas
venit igitur. videri autem integre semipharis et sex
Zodiaci signa non negare Copernicam

Atque accedit quod si terra qui reuera est incedit innumera
libus inter astra conuolat. reliqui errantes stelle cum de
terris sine animalibus sine arboribus ac oardis sine riuibus
totidem ergo omne nobis huiusmodi orbis simillimus et
habitabilis hominibus. Sed quod sentit stelle errantes. Hoc
equidem non facile probavimus

Denique si terra Copernici quod a latere illustratur esse
maxime non adeo simplex est ut predicantur ceteris Cavernis
an iocionibus vel ignis solis et stellis inerrantibus circum
apud nubem quae in terram est. Hoc stellam inerrantibus
tunc quomodo nase nubes turbentur et alia in aliam
non inuicem nase replicari difficile. Terres mathematicas
de his notis plurima disceptare ac an probandi nunc et da
bitur vocant

Qua propter superius est Thalesius si terra amplexum
quippe quod cum accenditur cum ignis iudicis cum
sua cum astronomia ad se consentit ne quidquam in eo esse
quod vellet absurdum aut falsum aut minus probabile
merito reprehendi potest ceteris qui diximus conparari
esse ad explorandum

Capitulum VIII
De corporibus celestibus et minus de natura solis
eiusque luce et maculis

Solis cosmographici elementis et eius explicatio quae ad mun-
dum generatim pervenit ad singulorum descendimus, et in tel-
lurem cum emendatam naturam et mores ingruimus, donec
tamen, et plenius non nisi coniectura: tamen enim tam
immenso intervallo haec corpora a terris diuturna sunt
ut ex quibusdam cerei de illis statui possit. Haec abstru-
tum abstruere principium videtur ducimus. Haec philosophis
et astronomis non paucis solis esse maxime quoddam
ingenium corporis liquido veluti igne constanti spectant, et
eius partium motu vehementer produnt: nam lucem califi-
care vivere quodam omnia radios suos aequo consumere et
profecto non potest non pariter quibus curat nostri
sive igni simillimus maxime in motu versare.
Haec de natura solis opinionum plurimum litterarum auctori-
tate confirmant: nam est in Ecclesiis: cor: 23. ubi sol in
aspectu annuntians, in exitu vero admirabili opere exal-
tatur. In meridiano exiit totus et in conspectu ardoris
eius potens subire. Formae autem ordinis in operibus
ardoris: ^{explicat} ~~haec~~ sol exiens montes radios ignis exuff-
lans et refulgens radios suos obsecat oculos. Haec domi-
nus qui fecit illud, et sermonibus eius fecerunt cetera
Quod sol in se fervens ardeat bullas immensas quas verum
lucis fluitat. Porro lux non accidet esse seu qualitas ut voluit
longitudo sed corpus quod prodit esse velocitate mirabili

primo enim non propagat: nomen est enim corpus videtur. Quia
quod corpus in se aliud corpus per fluida sunt impedit.
quoniam quod est ultra partem. Tertio est taliter in angustia
et patitur ac in angustia patitur. 4. reflectit: et pro vane
tunc obiectis corporis dixerunt esse conficere. 5. pro mediis naturis
et quod transire magis vel minus velantur. 6. videtur et omni
per fluida sunt exerceant in animalibus organa aliaque corpora
in certis motibus communicare potest. 7. taliter. 8. defacere in
candore. Res vero non videntur in subiectis corpora cadere
et tunc tunc inque nunc lucis partibus: idcirco in corpora
quod quod in videri et in videri et in videri et in videri et in videri
in videri et in videri et in videri et in videri et in videri et in videri
ta et in videri et in videri et in videri et in videri et in videri et in videri
efficere: a corporibus lucis et in videri et in videri et in videri et in videri
copiam maximam ericere potest neque tamen fecerunt unquam
de aliis partibus aliis exellere ad videri et in videri et in videri et in videri
volubere

Quoniam vero si velocitas per fallere lucis partibus intel
ligi ex eo potest quod a solis parte videri et in videri et in videri et in videri
in eorum delatune et in videri et in videri et in videri et in videri et in videri
genius in meo Cosmologicis in eo calculo tunc globis
et tunc in videri et in videri et in videri et in videri et in videri et in videri
per annum 125 ad solis delatune in eo in videri et in videri et in videri et in videri
velocitate videri et in videri et in videri et in videri et in videri et in videri
by et lucis velocitates sunt reciproce temporibus hoc est
velocitas lucis ad eorum partibus globis velocitate videri et in videri et in videri
annus 125 sunt minus 20. ac proinde 20 centies mille
globis velocitate enim et tunc in videri et in videri et in videri et in videri et in videri et in videri

In terra solis 12. m. terre diametri a nobis distat et cetero
10. m. tantum distat lux mille diametris uno momen-
to primo ycerit, sive 16. terre diametris et dimidiatum
minuto 2. Ab eadem locorum diametris facimus nullam
16. 1/2 et nunc ita se non teximus. Quod si singula
5000 pedes confecerant. et quoniam lux uno minuto
secundo 16. terre diametris proloca est ita dicta congesta
est quolibet minuto 2. 15000 ^{millia} ab eadem peragi
quod quidem vix credibile videtur: nisi d. ratio n. ad eam
et luminis effectus postularet. Interim miror egre in-
dulgenter semper recentiores philosophos ad motum telluris
invariantibus insistentibus quod se se eam velociter
et non posse dicant. Cuiusmodi ipsi tanta in luce cele-
stibus inesse fateantur.

At qui potest a sole sine eius deiectione tanta substantia vi
ipso effluere? cetero concedimus soli motum eiusque
lucis et caloris sensum decrescere. Fortasse calor qui in
terris inest et in arboribus metallisque universalibus quod
vocant nihil esse aliud præter solis radios illis corporibus
includit quod ea carere: non sine calore qui a sole manat
signum animalia. Quædam corpora præter refluxum solis
radios excipientes et conservantes retinent. quæ vero cetera
per se omnia sunt inheulæ solis: quodammodo per profecto
a sole unde manantur regreduntur. Quod si solis motus
nihilum esse dicimus

Atque quædam sidera quædam innotantia quæ prius in copia fa-
ciebant, deinde evanescere talia dicitur calore et luce peni-

ta, si sunt ex materia et in qua corpora concurrentia, quia in
 ista parte adhuc non est calor et lucis nova vis et co-
 pia accessiones, quod argumentum est fieri posse et aliquid
 de solis materia lucis et caloris sensum detrahere. Sacramentum
 tamen ne brevi et inopinato spatio recipi possit in causa est
 lucis particulae, et multa quae maxima sunt odori corpo-
 ribus duci formae effluvia mittunt, ne tamen eorum con-
 gressus pondus, aut mole demerit, quod ceres indicat enim
 per se particulas supra opinionem exiles esse minime magis
 quantae visus fuerit est particulae lucis quales sunt et
 quales sunt alia, proprie debet dixeris, quod sensus ex parte
 fuerit, in fine ad rationem copiam effundit, consuetudine, ve-
 rum hoc ad mirationem visus movetur, deinde regulam in materia
 patet qualiter et in minima influere sibi deari posse
 quod ad materiam ex parte per telescopio conspiciunt, in sole
 et ad materiam quanta est motus ex parte partibus erumpit
 et ex parte solis reflectit aliquantulum in heretice refe-
 rentia perant, ne erit de materia ad aere, perire aut
 vitio non ad aere quoniam si in aere non esset tale do-
 tinae non fuerit non reliqua evanescent, et illa inficiant
 deinde quomodo, in motu inceptum, locum in aere solis
 partes videntur, non ad vitio, nam quodcumque, in sensum
 et adhibere astronomi, et in sole materiae, oportet
 sub materia, nihil hinc aliud nisi, et illa evanescent
 quia volunt, ne illud quod, nam in aere in medio solis
 visco producit, et in aere, et in aere, et in aere, et in aere
 ex oculis reducunt
 Alia rursus habent, quae de solis materiae, docent magni no-

minis cum philosophis et astronomis necesse esse flumina vel supra
 Luna gignit flumina eandem in eorum corpora. quia Celestia
 non ab omni plane mutatione esse libera, et aliter, si
 tota non esset. Fortasse et illa et flumina metalli in
 partem; alia dum contraria agitantur: turbata. motu in alia
 incurrunt et in maximo incendio flumina solis feruntur vi:
 bene aliquando soli sub nigro colore tinctum non
 paucos dies et mensis integros. Sed innotuit lucis
 diminutione huius corporis mutatione contingit, quae quidem si
 multo levior fuerit deprehendi a terris non potuerit
 quod ad motum si quis in sole moraretur: mutationes non
 sentiret quae contingunt in tempore

Quae IX

De sole feruntur eorum motu
 Sol ab ortu rapit in occasum et ab aequatore ubi hinc hinc
 li annis 24 gradus. Doria autem fluxum versus hoc
 est usque ad tropicum Canceri aut Capricorni declinat et
 versus ab aequatore redit. Atque in singulis diebus per
 orbem non conficitur: neque enim accingit linguam et ad id
 a quo recesserat. In ortu punctum reversatur: in occasu
 in eandem in regione aequatoria, nec non pergit in Doria
 in hac minor in illa major apparet et dicitur in hinc
 Doria morae: quae in aequatore. Sentitur ab ortu in occasum
 fluxus: quae sed et in occasu. Nam si autem solis occasus
 in stella quaedam in circulo meridiano versetur: ea nunc

exacto 30. gradus meridiano circuli ad horam praeter
sideri deprehendimus. Annua vero periodus solis
365. diebus horis 5. minutis primis 49

Enumerata phenomena ita sunt explicare solent ut consue-
rent. diem noctemque vicissitudo ob legem a contritione posita
singulis diebus terra illustrata circumferendo et modo acci-
dens tu accensum reddens ut ait Philo de natura hominis lib. 2.
Sina in singulis annis conversione ad extremos contrariaque
quasi intervallo tu quasi in terra quaedam contradi-
ctio legem ut ait Philo hanc videtur. Legem mox
valis solis agere. et quod annis integra conversione absolvi-
tis necessitate. semper statimque quaedam valitudine ut videtur
et hominibus bonorum tu ad terram orbis pulchritudine ele-
gia vanitas et pluvium conferunt

Anc vero intelligi potest aut nunquam annis curru in eodem puncto
sol oriat? in eodem occidit et ad quodone statim temporibus
aut ad autem quod reddat. et quodone aut ad autem
reddat. In austerina regione egerit mole in borea minime
videtur: et illa quippe densa est seu tenuis proximior. in borea
autem opogus seu a tenuis remotior. Dicitur 4. fere diebus
verat. in borea soli plaga quod in austerina expleat. in illa
circulus conficitur quoniam magis circuli in quo sol movetur. parat
daniel lecterens quod mendicet

Atque innotant etiam circuli qui et motibus temporis in
tra sua periodum conficiant. sol lentius et singulis annis
eandem sua conversione peragat. ubi videtur quod
die quod noctibus. annis enim nocturnis quod sol excurrit

parere diurno ad borea incline deorsum et ad aus-
trum deorsum: quoniam cetera artificiosa quae annua
revocant licet cognoscere pars major arcus quae in borea
in borea regione supra horizontem accedit; in austrina vero
pars major infra horizontem deorsum

Quo longius ab arcu diurno ab Equatore Arcticus Solis verum
abscidit eo diurno diurnior, quo vero de arcu minor est
ab Equatore Arcticus Solis verum eo diurno est minor, qui in
Equatore degunt quoniam gaudent Equinoctio: nam Solis circuli
diurni et nocturni. Qui tunc solo dicuntur semper
tunc de habere semper noctes ad utrumque ab Equatore ex
mensuris torquiat. Sol et Equator et per gentibus in borea qui

Horizon
Cur Sol non iam semper vageat? Quia variis in terra calor mittit
creatur, quod vellemus non legem remissionem. Num forte
ut quidam vident: quod ex parte alii radii decedant ad perniciem:
aut ex tubicis corpora officiant validius, legem vero obli-
que delectant: infirmiores, agendi vi habent: melius
et quidem: neque enim terra sufficiens habet equabile sed leatras,
quas ob re legem etiam radii quod plures excipit diurnos
ad perniciem. Cur tunc ex parte aeris calor vi premat
in causa fortasse est quod a Sole subeunt particulas
radii quod copia ad nos usque pervenit quia legem: etenim quae
supra nubes ventos, aeris regio placidissima et quiesca
stagnans visum aqua, quae felle leuca amurra facilius
diveris quae a Sole effluunt radii ad nos pervenit et ex

aliquis quod multo propius, et repulso. Quare accedat solus
et nobis magis directo imminere quod sperne
quo efficitur: ut regionibus solis propriis subiectis vehementer calo-
res sentiant. vehementer enim vero quod sub equatore versantur
na pro alio sole proximo habentur. Sed directo imminere
res in annos singulos. Interdum tamen regionibus quantum
calor minuitur: a ventis pluvii alio: id genus vel a natura soli
aliave causa augetur: ea quae per se certis solis indolis, ut radiis
fore nullo in se excipere venientiae pluviae. Sed vero radii
luminis reflexi una: directi aemore caloris tunc excitemur

Opus X

De Luna

Luna non refulget propria luce sed ea mutuat: a sole ut opinor
et variis splendore varie illustrat. Quo efficitur: ut
certe dicat: et deorsum vel etiam prorsus deficere et in eadem
in se reverte et luminis tantum mutationes nobis. Tu
directo sub sole nobis non splendet: tunc enim sufficit
eius inferior omni plane lumine destituitur. Sed vero tunc
quod a sole accipit mittit in terram, atque diffundat necesse
est ea esse corpus non omne. Quia sed asperum et irregula-
re. Unde Luna rotunda sit ut oculi ipsi testantur: si mihi
fieri habeat politum lunem in eam tantum punctum refle-
ctere in ream convexi speculi quod leve est
Quia propter magnitudinem a tellure sufficiens fore non
valde discrepat: in ea etiam aliquod minime est aliquod la-
cunorum, depressurum: quasi valles, ac collum nonnullae. Si quis
ab orbe lunae in terram hunc globum oculis conjiceret

illud splendens interdu^{haec} est cum radiis a sole effluenter
 exceptis. Luna similis est piceo igni videtur in eo
 umbras maculas deprehendere et in Luna. Cui vero nihil
 aliud nisi Luna maculae et feruntur esse non tunc
 autem etiam umbræ quas edictiora loca diffundunt. Non autem
 tamen affirmare esse in Luna maria. Laus et pluvium
 cum rores nelli emittant qui in igne egi^g porio
 nū regant.

Luna crescenti aut senescenti præfert cornua quæ a sole
 aversa comunt: nam solis lumen ad eas res. partes fan
 dit: neq. alijs illud erit. Incedat quavis rubrica soli
 et opposita nostris oculis non omne penitus luce carce
 rat. Vero in solis radiis qui a terra reflectuntur referenda
 putat solitudo tunc quia terra cum solidis die et nocte
 coram quæ multas ferre repellit radios tunc quia
 Luna luce languida et tenui de qua dimittit splendore
 positionis cum inuicem medio terram globo qui a sole
 cluserat: tunc deneg: quia cum Luna radii exire subla
 tor a continente non dico languida ex tetro du exire qui
 a mari accollunt languide nullo. Nam aqua plures
 absorbet radios quæ terra. Adcirco si conuincat? Soli du
 ore: videt aliquando clarius, alio die videri multo ab
 seuerior apparere.

Luna duplex habet vocem et sepe vidimus diurnam et nocturnam
 tunc vocem diurnam ab ortu in occasum agit. In nocturnam
 et nocte conficit sed quia describit motus. In seculo de
 fluctu ad Aurora autem ducuntur ne tamen conuertantur.

sin excedit unguem. Quoniam si solis via innotuit de
voluntate sua peragere in duobus punctis quos nodi
appellat. Ecliptica linea fecit et in semine
hunc angulum efficit 9 graduum. Nodum autem
superiorem perpendunt eo vulgo ascensionem
capitis draconis caput vocant. alterum vero de
cauda et dicunt draconis cauda. Inter
punctum nuncupant draconis ventrem solis. Draconis
caput una deflexione borea verum. a cauda vero
aureum verum excurrit 9 graduum intervallo
Alii in ~~nodis~~ nodis fixis sunt et immobiles. neque enim eclipses
cum solis tunc inde quibus in consequente capite dicitur
semper in eodem puncto accidunt. Sed diebus singulis. 12 minutis
in occasu semper nodi et ~~28~~ ²⁸ annorum septuaginta
15 dierum patitur circuitum suum efficiunt
Super vero Luna periodum suam absolvit 27 diebus et horis 48
et sic cum stella aliqua inerrante comparatur. nam eo tempore
in spatio ad inerrantes a qua recessit stella redit et hoc
Luna periodus mensis periodice appellatur. Sed priusquam re-
deat ad idem quod inter loca multas. et 26 gradus non movet
Sed dies adhuc horas 12 momenta 44 insinuat et hic
Luna cursus dicitur mensis. et novicie quod 29 diebus 12 horis
44 momenta continet. et est spatium quod inter una
et altera Luna cum pleno est orbe intercedit. Sed de mense
infra videbitur
Neque Luna motus qui non equabilis modo lentior sed vero

aut offarce explicant quida ex astronomis, confugiunt ad
Epiplos hoc esse ex quo certis diebus Luna circa vol-
vi fringunt cu tardius ex uno sui orbis puncto commean-
do alio videt. At nunc Epiplosi an illa re vera sit illa
exponit in cuius pogeos vobis superioribus loco cu Luna
centius videt. certis diebus qua cu in quadratum se vocant
aut in superioribus loco vel puncto vixit. nam
tunc quida nobis remotius est ege discunt. neque satis
quodcumque nunc Luna circa mundum in aperto Epiplosi loco
accollat aut deprimat. Itaque sciamus quod inter puncta
superioribus loci intercedit nobis brevis videt. quod re vera
sit illud. nunc de certis confici se sciamus Luna judica-
mus. Porro Epiplosi figura est quae duos habet locos duo
est certis se docent Geometri.

Opus XI

De his de Luna eclipsi

De Luna metens sol vero annuo motu circuli age. tri-
potest terra inter sol et Luna ita consistit ut long-
cumbra iudat in Luna per tunc deflectionem patit. nam
noto ea quae a sole accipit luce privae. Quod si Luna
inter sol et terra faciat solis deflectionem accipit. Itaque
duo eclipses in eo discrepant quod Luna re ipsa lumen
amittit. sed vero non ita ad interiectos opaco cor-
pore impedit. quoniam luce miles in terra. cetero de-
tero solis in tunc est quae in sole. hic quod lumen
retinet, illa vero accipit a sole lumen amittit. unde

vix sol totus deficit: neq. enim tanta est hinc mole q. b.
 Bonum ē ex parte conlegat
 Soli defectus contingere non nisi by potest in annis singulis ab
 Luna nova esse et in signis et aiant seu conuentione vel
 oppositione cu sole versat. Itaq. cum obtea ecliptica linea
 cu secus reg. mundi Luna rubica solis seu maris conuienta
 seu opposita in capite aut cauda draconis, in hys punctis sol
 deficitur decemte est.

Ad vero si deficiat quatuordecies sit integra quod varo au-
dit ut supra monui, tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc
per ii qui tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc
et hinc unius intervallo integri fore gradus promoveat
quantum videlicet patet solis diameter in proprio orbe
quod ob re tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc tunc
tunc evanescere

Immoderata gratia deflectionis non omnibus eodem tempore locis
 lumen eripit sed instantibus quae Luna habere subsistentiam
 debet: ut enim defleat se videat Luna inter oculos interuen-
 tibus et Sole media se opponere. At Luna deficiens plane omni-
 bus ubi tangit, tamen gentium tunc) cum eorum umbra subit
 quod accidit ubi Sole opposita est ut diximus et deficiens
 circuitu tangit in faciem caecitate capite. Quod si cum opo-
 sita est Sole in his principibus verset. prout defleat, si aliquando
 abire defleat pariter, et quia quia defleat non pariter in eodem
 no est orbe, nullo hominum non semper tu defleat pariter
 finem enim potest ut cum pleno est orbe a nobis magis et ab
 Heliotica linea longius abire prope erag. et magis non videat
 Solis tunc non in integrum et magis plenam in eodem die: non

enim terra umbra de atmosphaera ad Luna graviter est
occidit Taciteus astron: lib 4. cap. 12. n° 17
Terra umbra quoque in Luna incidit rotunda esse quacumque
ex parte illa videtur rotunda terra figura recte. Itaque
efficitur quod alii in loco dicuntur terra esse globosa et
sphaerica

Quandiu duxit Luna deflectere definit non potest si Luna
nata media terra umbra transeat duasque horas orbi
cur Luna. Ex quo sequitur terra umbrae diametrum Lunae
diametro multo esse longior, idque terra magnitudinem
dixit Luna magnitudinem multo antecellere praesertim cum
terra umbra sit conica et in apice sui micrometris desinit
Umbra igitur terra conica est cum paulatim ita exornetur: ut
plane deficiat neque remaneat omnia stellae et Mercurii
nisi Martis, et Jovis gressus. Quod si umbra terra in
fastigium alii oportet corpus illud a quo terra illa
erat: ipsa major esse, atque hinc sequitur a Sole terra ma-
gnitudinem longe superari

Quae plures celeberrime conspiciuntur defectiones solis et
Lunae anno 1706 mea quidam solis defectio facta esse
multis locis conspicua in Helvetiorum provincia tanquam
et tam gravibus tenebris circumfusa est aer ita omnis
eius regionis incolae quodammodo nocte fieri sole lucem
terrae et candelam lumine sibi consulere compulsi
si fuerint. Neque in Sole prope Sole defectio facta anni
Venere et Mercurij videtur stellaeque invariabiliter

sed ingens multitudo. Omnes vellemus citius conquirere
et ceteris. populi clamor exortus esset. Sed solis defectus lon-
gum nos homines modo sed et brevia: nam et cavis prodire
et per aera volitare ceperunt nocturni volitantes. Reliqui
vero animalia in propria loca sese recipere
Alia hinc eclipsis nullissima facta ante fuerat Conin-
big in Leontania ab iherosolymis Caesarij. Sed circa me-
dium concessit laetissime tenebrae fuisse quodammodo
do nocturni majoresque. Erant quoque pedes qui ponere vid-
ere fuerunt clarioribus. Sed et in celo apparuisse
aut etiam mirabile dicitur ex aere in terra pro homine
tanteque obscuritate decidisse

Defectiones eiusdem generis sunt et quae nam celantur causa
Misticorum Astronomorum perit. Ab Urbe condita plu-
res corae eius sunt solis defectus nobis et admirabi-
li et audientis quoniam catalogus laetis prosequitur. argu-
mentum temporis. Sic dicitur in Almagesto lib. 5. cap. 19 et
consequentibus. Item ab eis dicitur tunc quod et eclipsium
eius generis

Quae eclipsis ad locum consuetudine definenda hoc est ad cogni-
tendum quanto intervallo duo loca inter se distantia sunt consue-
tissimi. Itaque observanda hora est qua in diversis regionibus
Luna deficit. Si hora forte meridies 12. Constat in ipsa Urbe 12.
Vero si forte de genere pronuntiavit se quodam altera urbem
15. ad ortum gradum proprium accedere altera 15. longius abesse
cedone hinc defectio uno eodem tempore et videtur ubique lo-
cum constanter per hanc constanter in ipsa 12. forte meridies hora con-

tigenti sunt 12 profecto una hora ceteris minor curbi sol ore
videtur. Sed vero diximus eas regiones quibus una hora ceteris
sol ore 25 gradus ortui proportionem esse. Sequitur ergo alterum
duobus in locis Roma nemini et Constantiensi ab altero
15 distare gradibus. Locum autem longitudinis et inter
valla cognoscere fundamentum est cui nunc. Geographia
et nautica huc ars navigandi: ad Geographum quippe pertinet
regiones describere distinguere earumque intervalla definire
artem et nauticam munus esse docere quo in tractu ma-
ris ceteri habeantur. Id non nisi longi longitudine latitudine
propea definire poterat

Capitulum XII

De Mercurio et Venere

Mercurius et Venus ab ortu in occasum citius man-
di polus haerent. diebus singulis: interius moerent etiam
spiritali quae vocantur eclipticae lineae innotant
et tamen in duobus principibus portis ita secantur ad di-
gnos angulos et hinc et inde aliquos gradus deficiunt.
Arcibus quae Venus describitur ab ecliptica non nisi
13 gradus et 30 momenta. V. vero gradus et 12. momen-
ta recedat quae describitur Mercurius.

Mercurius et Venus in propriis orbibus ita torquentur: ut
aliquando soli praese videantur. Occasus vero illi
homines non mox tendentes tardos evadunt et non
modo ipsi assequuntur: Venus etiam forte relinquere Venus

nunquam à sole remotior est 48. gradibus et mercurius
28. Defectionibus faciente: cum interfecto suo corpore cum luna
occulantur: Cum Venus propea est luce quidem pleno orbe
nab illius Luna plena nobis conspicitur illustrat: a sole
sed hęc ubi minima profert et non nisi tubo optico
cerni possunt: Cum vero est propea tunc quidem grandior
apparet et refulget tantum in parte nra et ferre et Luna
solis cum nova est.

Utrum Venus reliquas errantes scella soli et luna exceperit
ita mercurius Venere antecellit nōne. Spero hęc duo scella
q̃ conspicitur nōne et non nisi mane p̃neq̃ sol orietur: aut
vespere cum occiderit. quoniam illuc occidet die solis luce
obscure: Accamen Venus cum à sole quantū potest
dignosa est etia die conspicit: Maxima Venus à sole
digressio est in secundo quoniam gradu minima vero in
11. gradu ~~et~~ Taun: quidam dicit et Mercurius digressio
ab ipso sole maxima est in 12. gradibus gradu minima
in gradu 11. Lemmon. Digressioni maxima vocantur
ita minima peripetui cum Mercurius à sole 18. gradibus
divertit et Venus 48. interitus ad ipsum regreditur.

Mercurius et Venus modo in quocumque puncto modo in perigeo
cum videntur: liquet eas in ellipticis quando in quadra
tibus ut ajunt quando in altero usque movetur Venus
telescopio conspecta rotunda figurat exilis: refert de
Mercurio vix nunquam videri apparet sed paulo gib.
bonior et calidior. Ceterum cetera scella errant à sole pro:
fecto lumine accipit et venere multo locis confusis

119

namque infirmos qui fortasse in sufficiens inegualiter
sunt regendi Opus XIII

De Mars Jove et Saturno

Mars in ampliori orbita circumfertur: quam Mercurius et Venus
Saturnus fere hoc est facio unius anni 10. mensibus et
25 diebus periodum sua perficit. Torquetur in circulo Ellip-
tico qui terra suo ambitu circumfertur: non modo ut
Tycho nunc placeat sed etiam Gemineis quare motu irregu-
li agitur: recedens enim recedens et vicinam accedens et propin-
quum soli nobis propinquare pro sole, et specie augeat.
Cum vero soli coniungitur: visus maxime, et specie mi-
nuat.

Mars a sole intervallum maximum est in 6. levis gradu et
minimum in primo gradu signarii. In medio Marsis disco
non subigitur deprehendit: cuius pedes videt: fascia quae
da lucida inaequalis hinc inde dant. Aliis rubide ma-
culas in hac errantem stellam observantur. Astronomi
quod dicuntur ad prima usque ad altera quadratura
licet cum ad terras accedit propin-
quior ut ceteris errantibus stellis ab ortu diurna conver-
sione rapit: in occasum et si domus annis sua pe-
riodum absolvit accedens spiritale motu qui vocatur reme-
ad Jovem: sed vero recedens Saturnum utitur
Jove speciosius comitantur: et lunae seu minores stellae

quos Galileus cum decessisset anno 1610 longe devotè illu-
stris famelicis medicis oculis appellavit nomine. Singulis
etiam suum nomen inditum est. Prima Saturni horaria 2.
Lympa 13 diei. Janimdy. 4. Callisto. Saturnus qui sa-
tellis est horis omnium remotissimus distans 16 Lympa & Ja-
nimdy 15. et horis 13. donec. Callisto una die, et horis 24.
cum tota speculo torquere. Vbi in horis umbra incedunt
plane deficienti similiter et illius umbra in tota cadat
cum quibusdam quasi maculis videtur aspergere
supra non omni ex parte volunda apparet sed ab oriente in
occidente paulo oblongior et ad elliptici proximè accedens
figuræ se circa dicitur quam quæ minus occupat constantem
est reliquæ variare. In coniunctione cum Sole specus sui mi-
noris quædam quædamque à terris longius abscessit in or-
bitione grandioris præ prænotare. Sed efficitur illu-
men in elliptici ut reliquæ errantes sed
tota quædam Saturni errantem tellurem pulcherrimè aeq. ad
terris supra cæteras remotissimus. J. Terjat quædam tellu-
ritatis quoniam cum a Clonorum Regem 24. a Jannio
dececi nunt. Hinc omnium et Saturni proximis cum
fide et 12. hora nulla hic habet. minime ratione aliter de
ordie et horis 17. 15. et die et horis 13. 4. 5. die et horis
12. 5. donec. 60. die 22. partem horis in periodo sua cum
Saturni prænotanda ratione. Si satellites nudi oculis de-
prehendi nequeunt sed telescopia sunt conspiciendi
hanc idem Saturni figuram prænotanda ratione

[illegible]

utro commutare videant; et dicit solent retrogradi. Atque omnia
sine schemate oculi redices vix possunt formare acceperit
virescentia ubi planctus soli coniungit: vel operit: cum ad
de punctum a quo moveri cepit regreditur: tunc spiram ut coga
gata est. Ceterum patet errantibus seclis vixit neq. iis
finibus utitur: et ex eo ut tunc a tempore neque quod remota
et disjuncta. Nihil vetat quominus errantes seclis necesse
est de se invicem levis differant: ac tollant: aut deprimant
ut munia ad quod destinata sunt facilius obeant: neque quod
esse ex quibus comminatio qui seculum confundunt et inple
cant. Nunc dicitur ne machinis gentis vultus alij id genus
ut orologia?

Quæ XIV

De seclis errantibus

Quantum quod et secula promittunt utinam solent nihil
hominum necesse dicitur quod idem vocabulo planum
seclis cognis. ~~et~~ subesse: secula vero non vixit una
ex illis sua significatione complecti. Ad cognoscere exped
quid sed ad negotium quod habemus in manibus non nullum
est facit: neque enim quid sit vixit in seculis et secula ten
eamus ad alium pro alio conuertantur sic ut loquimur
minime quod ad seculum seculis accidunt. Propter
neque de errantibus sed de inerrantibus disputamus hoc lo
qui vixit seculis inerrantibus quod seculis dicitur esse vixit
et corpora et soli simillima quod vixit in astronomis
conspicui esse cum propria ingeniorum luce refulgeant

neque enim solis radii longi ratione ad seculum pervenire et inde
vegeti splendore ad nos usque demitti possunt. In his
diebus dimittuntur et evanescant necesse est quod vires im-
mensas spiritibus confecerint. Saturnus qui a sole ali-
quanto remotior est quod pendet languidi nemini
laetetur: quod vero seculum a sole ratione quod tam
de luce digressum est. Dimittuntur inquit natura
intervallo quo sol a terra distat. et habet ad intervalla
in quo tota terra seculum inter se distat et cum ad se
664

Atque etiam apparet esse nulla a sole in astra inmaniora lu-
ce emanare, quod sol annis integris tota quod luce et
pallidior quod solvere terra illa se non potest. Ad sane
factum esse auctor est Minius in lib. 12. cap. 3. ac sic
sunt prodigiosi et longiori solis defectus qualis ovis
dictatore Cesare et Antoniano bello totius per annis
pallore continuis. Et ante finem dixit Virg. Georg. 2.

1) Ille etiam exinctis miseris plebsque bonis
1) Quod quod obscura videtur formae deest
potest enim esse lutea maculata vir et simul coner-
et et committatque solis globus fore conegant. Illud
hominum in talis inchoato solis pallore seculum in vane
clavata in luce mittunt. Itaque inter quos etiam sol
splendens ipse gressu et abulcino in sear lignati

quæ, immenso vero intervallo quæ à nobis distans in
causa esse cum languidus sol fulgor videatur. Sol
remotissimus inter cælestes inermis ex fortasse nulla
sui copia facere acce in seos lucidi juncti apparere
Inermis, cælestis, stellæ scintillare, vel quod eam splendor
vehementi impulsu oculorum rursus ferre unde scintilla
tionis quæ vocatur sonus onæ. necesse est: nam partem
oculi commovere. quodammodo vel quod aer mixtus
terris aut aqueis particulis agitur: eam agitatione
stellæ in se judicamus co oculi tamore affligunt
Capitulum quæ in ima fluvij fateri nitet immobilis
A nobis interdu non recipit. stellam splendor quod solis radi
in oculis vehementer et rubens incunant. quare debile
stellam lux remota non cæ afficeret potest et efficitur capi
uas se validon sono recipit. pulsa aeris sonus non ex
audire debile, manus valenti caloris vi concepta remissio.
In calore non recipit et quædam organum particulam
quæ sonus sensu excitant rigens copia referent undig
cuius materia non sentit. Ac vero in pulso sui imagi
ne interdum etiam deprimunt stellæ inermes, nam radi
re cora demittunt et oculum dispicerent acce non
ad hoc pervenit. rationis vix et copia
Aligando stellæ diu evanescent et non permicant
anno 1600 stella visa est, diu ex oculis reducta
necqua organice. Eadem ut opinantur anno 1636, a la

anno Domini XIV Galileum legi astronomo nuntius
visa sunt cometa: similia exempla jam observant
quod astronomi in causa forent esse quod stellae
quando calore et luce penitus exhaustae in omnia corpo-
ra concreverunt ne amplius res aspectui veniant.
Deinde cometae accedentes subita incenduntur: et rei
copiam faciunt: vel fieri possunt illam superficiem maculis
legi undique quae post aliquod longum intervallum a sup-
effluente materia lucida calida disjuncta: vel denique
id accidit quoniam ut videtur de verham in Telescopio. as-
tronomica sunt quaedam stellae veluti centum annis quod
aliquae torquentur: itaque cum illae versantur in parte orbis
superiori a nobis tanto intervallo distare ut eae non
possint: cum vero parte tenent orbem inferiore tunc ad
nos propius accedunt et sunt conspicuae
Adcirco plerumque sunt quae stellae inerrantes non in eadem
superficie constant sed per eam immensas in altitudines
omni spatio plures inter se distare videntur: forte eas
minores esse a quibus magnitudine longe superant.
quae species grandior exhibent propterea quod minus
a terris distant. Insuper cum una eadem stella inter-
du sit observata astronomi quae augere non
du minuat: accedat necesse est recedat.

Lice Gledomatus dicuntur, si stellae innumerabiles
ut est in huiusmodi numerosa stellae in pectore gnomonis
LS. V. S. et claudunt planities a nobis dicuntur, hinc et nullo
in senimento optico deprehendi possunt. nihil hominum
que pro ceteris conspicitur, unde 1022. ab astronomis
numervantur. illae in 28. veluti characteres signa di-
ce peculiares characteres et nomina ad lectum officio
donantur.

Navigatio stellae numerus et nomina
Brejades, Hyades, claudunt, Seasonis, avelon.
duodecim signa descriptore in Zodiacis, unde signa 12. in
emissione boreo, et in austrinoque meridiis gratia
huiusmodi continentur.

Innumera signifera sunt, et Gessera signa
Iunior, anier, taurus, semina, cancer, leo, virgo,
libra, scorpius, arcionis, caper, angora, pisces
et boreo vero et respectu conspicuntur.

Utra minor, major, curat, draco, semina
volatilis, lira, clor, Gessera, et carniogija
Ierney, Andromeda, delectus, Pionia, cadallu,
Iiceny, equi, Delphin, Telus, hinc Aquila
Deney, converti, tergum, notant ad austrum

Quidam et Eridani, Lepus, Orion et austrus,
 Lynx et Draco, Argo, Hydra, Crater
 Corvus, Lencaeus, Lynx, Ara, Corona, Scorpion
 Omnesque signa plura continet stellae quae in sex classes
 vulgo tribuuntur. hoc est in stellae 1. 2. 3. 4. 5. 6. magni-
 tudinis seu Classis. Prima classis continet stellae
 quae reliquis praestant splendore et mole; secundae
 superantur a primis, sed aliae superant atque ita deinceps.
 In arietis leue cornu duae stellae conspicuntur: 1. magnitudi-
 nis et una 3. inter cornua sunt et aliae 10, sed minus conspi-
 cuae.
 In tauro occurrunt in Tauro quae praecipue nunciantur. Eandem
 media est 3. magnitudinis et lucidior reliquis. In minoribus
 Tauro oculis alia refulget stella 1. magnitudinis. At vero
 omnes simul coniunctae fixae exiles sunt in eo signo etiam
 aliae. Et de quibus meminisse opere praeterea non est
 domini 1. stellae omnes. Quibus quidam 2. magnitudinis qua-
 maeleoni quae ad dorsum ~~tauri~~ ^{tauri} caeoni ~~tauri~~ ^{tauri} quae ad
 ens ~~tauri~~ ^{tauri} fallaces nomen inter est. 3. et 2. magnitudinis in
 veris stellis per cervice; caeoni magnitudinis 1. ad
 ens caeoni per caecum. Nunc stellae 14 quae praecipue nu-
 meratae observantur in signis domini.
 Cancer 1. quidam refulget stellae, sed una praesens 3. magnitudi-
 nis et 4. quibus 2. nebulosae sunt appellatae.
 Leo 1. stellae celeberrima est; in illius cauda coram cervice dorsi et
 mo, effluuntur rigulae stellae emicant. 2. ille in 1. classe

B. q. remanent in B. collocant. Ab ea et alia. W. et pro-
p. non macul a cauda q. coma. Denique dicunt.
Virgine stella quida magnitudinis 1. q. opica seu anota Virgine
nemine; alia etiam B. A. acce 14. magnitudinis exornant
In Scorpione cora stella est primae magnitudinis. 12. in Aelie
et m. et 12. 12. et 12. in cauda B. Denique 12. magnitudinis
H. line et inde a corde porrigunt. H. et 12. q. et 12. et 12.

[illegible]

Sicut nudo in vestre connectimus: quibus marci dionis et u
 nae stellas hoc est 134. Sed eas quinquaginta comprehendunt
 Ad vero stellam neminem quas signa dora et auserina co
 plectunt: et ex greguar. sed ne vobis molestia vres in qu
 signa parce et voscent: silentio praedixit satius duc
 A signis doris metum sumat:
 In vna minore seu signa praedixit et locum praedixit

ibi locum indicat stella polari quod pro coenae Solus
Arcticus proprius accedat. Sed est in eadem signo alia stella
2. magnitudinis alia 3. alia 4. alia etiam 5. postremo
2. quae in cella certam classe collocant ab astronomis
sed jam nescio. At 2. stellae quia Plausen figurae
nunc Plausen nunc appellat.

Ma major seu Ellice proter stellae 12. 1. continet alia.
nunc celeberrima quae recentibus placuit Plausen ma
ionis nomine designare. Ut autem aliam promissu
a locis Arctos. dicitur est quod utraque a solo arctico
non multum distet.

Arctos seu Arctos una proter stellae emicat 1. ma
gnitudine hoc est brevis. Habet protera 12. et alia
quod dicitur 13. alia magnitudinis 4. lutea. Haec nomi
natus est Primarius. Utque: nam major utque Cauda pro
quo facit.

Arctos curat ferendus in Arctos translatus stella 12. compl
cit. at 13. celebrant. quam 8. 13. magnitudinis sunt re:
ligit 4.
Arctos seu Arctos 8. stellae omnes atque distinguunt
6. magnitudinis sunt ex quibus una 12. classe alia in 4. cl.
locant.

Arctos seu Arctos dextera genui unius sive Arctos
ut ait Cae. lib. 1. de nat. Deum. 12. 8. stellae habet 12. hoc
est 6. magnitudinis 13. et 8. magnitudinis 4. splendore re:
ligit proter.

Arctos hoc est vultus cadens seu lera 10. habet stellae

Cy una 2. magnitudinis, per leida longitudo 12. magnitudinis 3. et 4.

In Clavo seu Cygno 17 stellae numerantur. fluvio dione sunt 12. una 2. magnitudinis 5. 3. et 5. et 4.

In Lepore 11. stellae occurrunt. Principes autem stellae 8. 3. magnitudinis 7.

In Canis major 13 stellae connumerantur eam principes recensentur 8. 4. 3. 4. magnitudinis 4.

Antares 16 stellae distinguuntur. leuiores sunt 10. 2. in 2. de se 5. in 3. 3. duntaxat in 4. locum debent.

In Urocyone 12. stellae distinguuntur. ~~Antares 16 stellae~~ habet 12. praecipuas rationes habent et solae quatuor locantur in 3. classe 5. vero in 12.

Ad totum hunc triangulum connumerantur 3. stellae magnitudinis 3. et alia quae in medio videntur haec sunt magnitudinis 4.

~~In Cygno~~ sunt 13 stellae de 20 velut praecipue meminerunt Astronomi una est 2. magnitudinis, et una 2. 3. 4.

In Sagittario 20 connumerantur stellae 12. neidione apparente 12. 4. 3. 4. et dicuntur magnitudinis esse 4.

Sicut qui in latere est quasi umbra Sagittarii cognoscitur et 4. continet stellae magnitudinis 4.

In Delphino 10 sunt stellae et 2. habentur. Clavio sunt 5. magnitudinis 3. et 12. 4.

Velut in Cygno 5. stellae connumerantur 4. quatuor magnitudinis 5.

Aquila quatuor 20 stellae omnia. 6. tamen habentur. Clavio sunt reliqua una 2. 4. 3. et una magnitudinis 4.

Anguis qui est Cygnus et serpentiarius et plerique

Esculapij dicitur 12 stellae continere, 12. antea cellulae vel;
quae 6. 5. 6. magnitudinis 2.
Lyrae seu cornu dicitur 12 stellae exhibere 10. primis ali-
is primis et 5. magnitudinis 2.
~~In Pleiade sua~~
In Cetera seu Palena 12 stellae continentur, sed 23 habet
est una magnitudinis 1. 9. 3. 3. 2. habent. Cuiusmodi
alii et praecipue
In Eridano seu Nilo 12 stellae continentur, sed 10. hoc
est una magnitudinis 1. 4. 3. et 12. 2. sunt Cuiusmodi
Inter 12 stellae quae in Lepore signis continentur. 6. clarior
apparent, 12. 3. 6. vero magnitudinis 2.
Bion stellae habet 38. 22. sunt celeberrimae, 12. primis 2.
12. 6. magnitudinis 3.
Lyrae seu cornu major 16 stellae continentur. 6. ueteris ceteris
una 2. 4. 12. 3. magnitudinis 3.
Procyonis seu cornu minor seu canicula 12 stellae habet stellae
aliquae magnitudinis 1. aliae 2.
Hydras 14. 5. stellae habet dicitur: quam 28. inter primas
se referunt. una 2. magnitudinis 6. vero 12. 2. 1. 3.
In Hydra 12 stellae continentur, inter alias eminent 14. circa
magnitudinis 12. 3. 3. 10. 2.
In Cratere seu Palena seu urna 7. stellae continentur magni-
tudinis 2. et totae in Cratere in quo se narrant
tangunt praecipue 5. magnitudinis 3. una 2.
In Cratere stellae intere videntur. 13. supra ceteras emi-

novi 121 una 4. 5. 2. 3. 3. 5. magnitudinis 4
Inter stellae 19 quae sunt omnes 13 sunt praecipue 12. 2.
una magnitudinis 13. 12. 4
Ab 8. stellis distinguitur 12. magnitudinis et 12. 13.
Corona Australis 13 stellae habet supra ceteras eminentiam
7. 5. magnitudinis 12. et 12. 5.
Sicut austrinus 12. stellae continent 10 sunt praecipue, cum
magnitudinis 2. novae 4.
Inter enumerata 12. alia signa deprehendimus astronomi
recognitione navigando in austris: sunt acced

1) Phoenix, Indus, Cygnus, Crater, Boie et 4.

2) Janus, Lupus, Inguen, musca, canes, Leon

Quod recensam stellae in formae capitiunt quae ad nos
magis referuntur: quod signa subtilia et obscura quae
sunt stellae quae sunt albae et congerie, et
ope Telescopii deesse esse: nimirum, quae stellae
habetur in Salomone et Inca vocantur via Antares
consecrare vellet esse quod addat. Quod quod omnia
astronomi congerunt.

Atque vos monitus volui dici stellae errantes in caelo
quod signis portae cum inter nos illud signum in
comet. Recens errantes stellae ab invariantibus in
in intervallo distant.

Capitulum XV

De Cometis

Cometae comitibus accensum sunt observata, cum vix illi

An aliquis semel atque iterum nobis sui corporis fuerit
 quod si nescio ^{an} firmo solido fundamento nostra
 de viarum ratione oratio. Nihilominus illud veluti certum
 exploratum habere videntur astronomi esse cometas
 corpora solia fixa errantibus stellis inellina et alia.
 Quare. Saneque quae lib. 1. naturalium quor. cap. 1. de aë. co.
 metis non dubitant esse igne sed inter caetera opera
 naturae. Quod et viri clarissimi Newtonus, et plures
 magni nemini philosophi probante. Reg. eorum deinceps
 de cometarum auctoritate qui cometas in longi-
 tudinis et latitudinis infra lunae distantiam reformantur patet
 quandoque fieri non potest et cometarum circumferentia
 tantum congruenter cometarum permanere
 Inter quos quod cometas sunt multo sunt superiora
 ut a se deprehendit. et parallaxi. Luna quippe non
 est quae admittit parallaxin, cometas fore nullas.
 Atque coniunguntur corpora stellae fixae et alia
 nisi esse cometas et aliquando non videntur vel quod
 a solis radiis absorbentur, vel quod nimis a sole remoti
 vel nulli vel ita a longe lumen a sole mittunt
 ut ad nostros oculos pervenire non possint: neque enim domus
 quae, et a nobis et a sole diiuncta sunt cubi et alia.
 si a vicinis in se invicem seclant, et motu for-
 titer ad eorum nomina non excedit corpore.

Quae Cometae ingentia sunt corpora et Marti, Iovi, et Saturno
similia languida et tamen eriguntur. Lucem diffundunt
eo quod ingenti intervallo à Sole distent propterea;
tenues ab eo lentes accipiunt

Non carere sicut Cometae figat exhibere. modo coma cesa-
nere, modo barbae aut cauda praeflorare. ubi come-
tae splendore diffundit. quae verum dicat. Chirey
sive Comae, si videri parca in qua defert. barbae
dum non parca opposita caudae appellam solent. Huius
splendore comae necesse est esse videri longi tunc
simul qui videri solent à Cometa elicit. quam fore in
parte à Sole avera videri solent

De tempore quo Cometae oriantur: quod videri seu evanescere
videantur; sed in qua Caeli regione primus se prodant
nihil certi defuisse astronomis: neque enim cum eundem
in tempore et motu oriantur neque eandem servant velo-
citate ut animadvertit Cassini in 5. Cometae qui
diversis subinde temporibus videri sunt hoc esse anno
1652. 1662. hoc anno duo Cometae in Caelo prodierunt
neque 1668. 1672. Verum non minus uberiori notitia
delectat. adeat adeat Deu Hamel phil. veteris et
novae tom. 3. part. 2. plur. cap. 22. et alij quia pluri-
mos

Ceterum hoc affirmo conflante nomine nihil mali portendit
à Cometae neque enim Cometae sunt venerea aut contagia

aut vix principibus naves infirmis aut denique
ant, et si indigent ac vix vixque distans qua mul-
ta comitibus tribuat cosq. veluti malum premunice
exerceat.

Capitulum XVI

De terra telluris benignitate et inerran-
tia magnitudine et quanto patio
inter se disjungantur.

Sub hac astronomie parte ingredior Oceanus
certare immensum nicti videtur unde vipulla agul-
gat se emergenda. Veni nihil hoc loco novi mo-
liar, precunte astronomo sequor. Sed quid Tycho
hac de re quid alij non nulli et si quid celeberrimi
viri existimant accipere. Tycho idem magnitu-
dine comitibus a Tellure distantia et ad hunc
Luna 12. viabilis, mercurius 29. Venus 23. Mars 25. et
minor quam terra. Sol vero 39. Jupiter 22. Saturnus
22. viabilis, stellae inerrantes primae magnitudinis vi-
cibus 68. 2. magnitudinis 11. 3. magnitudinis 12. 4.
magnitudinis 13. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Ad hoc intervallum quo singuli errantes stellæ à terra
absumunt statuitur esse pro eo sequens:
Luna abesse 8¹/₂ terræ diametros
Mercurius, Venus et Sol 1150
Mars 1745
Jupiter 13990
Saturnus 20580
Invenientes vero existimat Tycho à nobis à nobis distanti
terram semidiametris fere 24000. Sol vero si accu-
rati observationibus fidei habenda sit
terre diameter 7846. milliana complectit quoniam
singula 1000 partibus constant seu pedibus 3000
Vnde Tycho systema paulo angustius edendū a ter-
ra nominis est. Quapropter aliter definiunt astro-
nomi magnitudines eorum à sole distantia: quandoque
de sole veluti mundi animabilis centro conseruant
consecra terra inter hydra ac noe uelut. Insuper
ex sententia quorundam Regis Parisiensis Academiæ

Solis	404200	Milliana
Saturni	13925	
Jovis	52522	
Marte	2816	
Terræ	7846	
Lunæ	2223	

Veneris | 4942 |
Mercurij | 2717 |

Planctam a Sole distantia

Saturnus	distat	313510000
Jupiter	a Sole	280582000
Mars	intervallo	82242000
Terra	medicori	54000000
Veneris		139896000
Mercurij		20952000

Longè remotissime sunt stellæ inerrantes: conijci-
ent Augonij in Comateolo lib: 2. distantia
eorum a Sole se habere ad distantia proximorum
inerrantij stellæ, ut unus ad 27664. ut supra
diximus. Quid vero si alij stellæ atq; alij in inerran-
tia similes intervallu a stella inerrante no-
bis proximior removeant: tanta erit dista-
tia, incredibile, ut per animo vix possit
sunt astronomi qui alios sentiant eque ratio
duo si recentioribus qui inerrantes observant
asserantur. Neq; vero necesse est hac iure nos
nos Systemis vestigiis innotent quædam illius
Systema, ut probabili tueamur; magnitudo enim

stellam eamque a terra dicta quae Tycho constituit
in hypocoena de terra immutabili et de sole etc. stella
in terram certum non est committit: ut hoc
propugnari et illud propugnandum sit
Hoc autem certum est in hac astronomiae parte miracu-
lis quibus indulgetur. Hoc in tantum rationis conditione
admiratione defixi a sancta stirpe libenter abster-
nere. Summum pro arduum est et difficile gratia def-
niri quod nemo unquam dimensus est: et non infirmum
cognoscere per parallaxi aliquam ne errantes sed et
per formam
an inferiores loci teneant et aliquo pacto etiam con-
cipere quantum viciniore a terra distent
At si autem parallaxi non quippiam aliud est nisi a quo-
cumque vantage hoc est si autem quod duo est distinctum
et homines invenire: diversis respondere Celi parte pa-
ralaxi facit. Maior autem minor pro major aut
minor angulo et linea affectorum ab acriusque spectantibus
oculo ad astrum v. c. Luna ductus ibique conueniunt di-
stant. et a se invicem recedunt. Quo vero major
est ea distantia atque distinctio eo astrum a terra pro-
pinquius est

Capitulum XVII.

De Pythone et in terram corpora
et de Astrologia divinatione

Astrologi qui tunc sunt suspicant et contemplantur ut fu-
tura investigare mirabile quantum ad horum astorum

Ex com aspectu anni tempestateque pluviarumque frigoris
 et morborum, certe contagia, bella, cruciataque et
 iniquum flandum est more actionum fortunarum hominum
 vacillaturorum sese predicant et audaces pollicentur.
 At quae quae ab astra pronunciantur quibus etiam
 familiarissime. Vox praeterea uirgane recundit
 et à vulgi capite remotissimas quibus dictis conuulsi-
 one fides. Horoscopus, Enigmata seu mediae Caeli,
 aspectus, directiones, dignitates, rationes, transitus,
 syzygiae, erectiones, draconis, comae, draconis caudam
 combustionis, stellae viduae, quid, accendit, vero non
 ita, aut contra magnas conuersiones, magnas revolutiones,
 neque glorie domos, felices vados, summa, et magna
 tione, lucidos gradus, aut tenebras, aliaque id genus
 luculationes, namque adhibere. Ipsi quae praedicta
 sunt! inauditis vocibus facile est inprudenter do-
 minum, et minus cautos fallere: at qui sapienter his
 inestis, capere non valent. Sed cernuntur et quod om-
 ne dominante astrologia nullo fundamento recte: ut
 astra vel nubes, vel etiam terra, vel ex insistentibus signa
 sunt non fluctuant. Non nubes vi uagandi libertas,
 funditus avertat. quod facit nullum esse periculum, aut pro-
 mio locum

in fidei ~~sententia~~ fallax quod in civitate nostra, et vici
fil. domus et vicinibus.

Non modo astrologia iudiciaria necnon vocant nulla ratione
aut experientia recte: verum neque naturalis quae ex aëronis
appetitu pluviae tempestates nebulae, et cetera, reguntur per aeris
copiam autem inopia variantur: nihil enim die aeris dicitur potius
quam errantibus telluris alia humidior esse alia sicca alia
calidior, et certa aëronis dispositione potius fore aut fieri
et ex aeris neque profecto hec sunt et omnia contingere: nam praeter
qua quod quae neque sunt aëronis dispositione ignorantia astrologi
et aëra non nisi potius multum annum mille in eundem ordi-
nem digerant: ipsa autem tempestates eventus conuenienter esse pro-
prie temperare contendunt: neque enim affertur experientia ut
diximus aut ratione ut dictum fuit faciant.

Invalent opinio à hinc canis efficitur ingens estus qui ex parte
terrae ex parte quare et virginitas aut
aut hinc ardor

11. Ille fletus morbosus ferens mortalibus egri
12. Nasce et levo contritae lumine terra
verum hoc aëris nihil tale molit: nam calor ille ingens mihi
fore regnat Iulij mense quo quid tempore est principis ex-
ordibus principibus modo tamen non exoritur non medio
mense Augusti, et post 6000 annos oritur fore medio men-
se Novembri: neque putamus tunc tempore magnus calor
fore.

Praeterea si canis hinc neque natura neque calidior in locis
quibus dicitur immineat vellemus tunc estus effluat ne-
cense est si recto vero imminet autem sine fuge cum non
maxime calor premitur et tamen in aëre illa fuge

Et hanc esse media

Itaq. Sol cuius radij magis ad perpendicularitatem idcirco celeriores
in regione meridiana quam in boreali, et ductus morantur
supra Horizontes in causa est ut ex parte aeris caloris su-
per in nobis excite: quoniam a Sole in lege communia corpora
multum influunt et ad ea generanda aut ipse unus
aut plurimum confert. Si pro ea orbi in antea gloriis
vestimentis ornantur: si redundant fructibus in leges
segetes sunt id omne solis fert. acceptum quo calore em-
pta sunt sive plantarum animalia et cetera huiusmodi et
recipiendi alimenter potestate facit

Et quia quod acceptum a Sole lumen aliquod a Luna etiam in-
fluit in terrae plura tamen ipsi attribuntur et merita: nam
saltem est quod ait Plinius lib. 2. cap. 42. Lunam potestatem
ostendit conceptionis et carum omnium corporum augere et non
minui: itaq. omnia medulla crescere crescentes Luna
decrecere vero, ea senescere: postremo gignere Luna
frangi et diffundere: nam omnes, conglutina et coacta ex-
tenuantur: quippe si Luna crescat sine deficit ad nimium
non necessario fraudantur alimentis aut plures quo agitantur
Quod ad omnia medulla spectat testatur. Iohannes Chino par.
2. cap. 22. n. 25. de 25. annis in hanc observantiam deprehendit
dixit, aliorum medulla plura dea vacua gerunt. unde
esse Luna plura ut vocantur
Postremo Luna diffundit calore solis non Luna: incendit in
divinitis directis, conpartibus et informae solis
nocturno humido dissolvantur: verum non negaverim

33.
quia Luna in animalium corpora mutatione profici
quarundam cum hec errant stella aeris creatura anima
lium corpora commovere possit quodammodo
et sidera non nisi calore in inferiora hec corpora trans
ferantur: quicquid preterea aeris tribuit: fictitium esse
quod ob re nullum esse certum annis que tantis in divulgo
tenore incutit

Omitto Onomantia per nomen Divomantia que dom
nia Chyromantia per manus lineas inspicit et ocella
aperiat nam hec omnia fallenda invenienda sunt. At
Physiognomia seu vultus lineamenta aliquando certius indi
cant et latentem animum indolis quada ratione detegunt. De
viris quidem reges et hi signis facile ad summa ferenda
abrupti se fecerunt. Nolite tunc Xpū iudicare secunda fa
cia

Capitulum XVIII De Calendario et celeberrimis Epodis

Nolite et hunc motu de quibus et preceps astro paulo superius di
ximus tempora mecum connotare: quod tempora digitorum et
in certo ordine digitorum calendarius seu ecclesiasticus com
putu nuncupatur. De quo praevidetur praeteritum cum in eo
audet compiciscendi qui ecclesiasticis nullum nomen dedit
et ac prope per hunc gerit quicquid dant consilio
autem hunc quicquid. Occurrit igitur in Calendario dies
hebdomada mensis annus bissextus, sed et cum solibus
lunis: Epodis etiam et Epocis hunc vocantur quod omnia et
tunc plurima de levinis ne astronomia in ocellis
videtur.

Die in naturalis et artificialis tribuit. Naturalis est
illud tempus spatium quod ab ortu deflectionis occurrat
verum, ad illud a quo recesserat punctum redire. Artificialis
est tempus quod supra horizontem versat. Die naturalis
in 24 partes aequales dividitur: quae dicuntur horae; singulae
horae in 60 minuta prima singulae minuta prima
in 60 secunda dividuntur: atque ita divisi.

Quod Thracae qualibet anni tempore artificialis dies
in 22 horae divisi solae sunt: pro variis anni temporibus:
vixit sed modo dictis modo minus die supra horizon-
tem versat: inaequales sunt horae, et ita quidem longi-
tudine breviores: quod etiam de artificiali nocte debet
intelligi.

At non vixit pariter quod Thracae qui in diurna hora
quatuor in partes subdividit: quarum singulae sex horae
comprehendunt: B enim deflebat a 1: ad B; iterum ad B.
in 6: ad 6: in 9: nempe B totidem: ad 9: in 9: totidem. Atque
14 horae subdividit ad 14 praecedens determinavit
sed nocturnum tempus in 14 vigiliis quarum singulae
tribus horis consistunt dividere conueniunt. Atque vigi-
liae sex diurnae in sex nocturnae.

Haec autem nunc de his generis naturalis diei metris
media nocte repetantur, tamen in quibusdam aliis regionibus
comprehendit. Et tamen a solis ortu in aliquot ab oc-
casu diei horae numerantur.

Adomada

Adomada 7. die conceit qui nri mario succedunt serie
non intermissa: hunc diem ordine primi fore esse pa-
venter instituerunt ut aqua potens effectus viget et
memoria mundi a deo conditi sex diebus intervallo qui
duplari ceceat et mori se ne possit. B. N. die
septimo requieuit: quare postea hunc diem sabbatum dixe-
re hoc est requie

Sabbati tamen nomine tota Adomada interdu reijcienda
habet cuius prima die prima sabbati nuncuparetur. B. N.
mox B. N. qua ob re cu gloriatur. Thaviter ceceat in
Evangelio se bis in sabbato jejunare duos Adomade die
addixisse sese jejunio significabat. Et tunc homines
in sabbati locum iustis de causis dominicum diem sub-
stituere quod dicitur rebus vacante
Macie recentibus diem quibus Adomada distinguitur: nomen
ab servandis sabbatis ducere. Quia propter primum diem qui
nos dominicum nuncupamus. Elicti soli aliam diem B.
Martis vocare. Et de eadem in feria distinetur

Meris

Meris multiplex est propter vobis in servandis sabbatis
distinguitur. Meris alius est periodus hoc est patet
illud quo Roma Lodacum pergit ad id punctum rever-
titur a quo recesserat. alius synodicus hoc est illud pa-
ter quod Luna a sole digressa ad eundem redit et supra
videtur

Solanus mensis est 12. pars anni seu illius patet quo ad in-
tegra conventionem facit et debet fore 30 dies. qui
B. Kalendas nonas et Idus aquo Romanis ob dcoi:

Quia vero necesse est scire quod dies cuilibet nunquam tibi erant.
ne in kalendis periret. nemini causa accepta huc carnium

Wie nun by 29 Febr.

Amey

hoc est die 24to 29
omnibus diebus mensibus annis condempnare quoniam minus
mari dicaverat 2° venetis. et vestitis Bridius fort.
lib.

11. Rex generalis princeps contra de facit

11 Qui sequit: Nuncio trista natus es etc.

hoe est quoniam nunc dicitur est quoniam b. x. p. x.
dum deo, deo deo. hi nunc dicitur deo

nonne dicere Januaria nempe et Februaria, id
 est quod in honore Jani dicitur hinc in honore
 Februi, et sex voluit esse 30 dies sex vero 29 ut cu
 lunationibus convenirent
 At Julius Caesar cum in ianuario velis mensibus recte
 solis cursum Zodiaci signa periodos non comprehendere. 22. die
 anno a Numa consensu adduxit et Martio 31. die
 assignavit 30. Aprilis Majus 31. 30. Junius atque etiam Iulius
 et 31. ceteris pro Ianuario non nisi 30. representare cum
 Iulius in Februario cui prout 29. tantum sufficere
 Antea ordinis inversi, figuratur: autem ob id in sex
 mense comutatus, ut ab eo scriptum 3. et in ianuario et
 3. Augustus duxerit. Ille mensis fuisse appellatum
 quod modo et antea quicquid in honore Julii Cesa
 ris eo mense in lucem dei Julii se praevenire prae
 Augustus voluit fore sextile hoc factum Julio in odie
 minor esse Februaria diu alia abstrusa huius nomi
 nis et etiam Augustus et duo qui proximae cause
 sunt mensis 32. diebus carolus autem 16. et
 16. nonus unum detraxit et ille 16. hoc vero
 16. augere
 Inter anni summi a quocumque tempore puncto potest
 nos a Kalendis Ianuariis annus ordinari, veteres
 quidem etiam a Martio accipiebant. Iudei ante
 moisen autem autumnal equinoctio, post moysen ab
 equinoctio verno anni initium ferebant

Calculus Solaris

Solaris calculus est spatium 12 annorum seu lectionum domi-
nicarum quibus quilibet 12 annorum variat. et diuide eadem in
tredecim singulis hebdomadis diebus primis et alphabeti le-
teris affigi solent quoniam aliqua die dominica nomen domi-
ni factum deest in successione ceterum. Hinc anno con-
putat V.C. lectione dominica. A consequenti anno ordine
reperitur conuenit 3. annis quibus eadem dies conuenit
365 seu 31 hebdomadis et eius die in anno communis
et duobus diebus in bissexto in eo calculo si huius
anni initium in dominicam die medietate anno consequenti
in die Lunae profecto cadit: quod si in lectione dominica
huius anni est. A consequenti profecto est 3. dies. ita
deinceps et 8. quibus anno redire eadem lectione. A. si
nullus esset annus intercalaris sed cum 4. quibus an-
nus intercalat. ut a iure geruntur lectionum ordo et dies
lectionis anno bissexto assignant. prima a Kalendis Pa-
nuan ad diem 25. Februarii lectione ad finem anni
habetur ceterum 12 annorum circulo id plane videt
ordo. Hinc quilibet annus qui proxima sequitur post bis-
sextum non cum duobus diebus proximo in se et ille qui
communis consequitur. sed duos. Itaque si annus 4740 die
bissextus ut videtur est, et initium habuit die veneris
ita habuit supra anni consequentis initium in die domi-
nicam cadit. Lectione dominica invenire

De hinc Calendario ope ⁿⁱ dominica littera cuilibet anno con-
veniens inveniri potest accipite hoc dictionem
11 Astra dabit dominus gratia. Beata genos
11 Gratia Christianis ferre aura dona fidei
12. octones 12. mensibus respondentem litteraly lere.
vz cuiusq. ditionis sunt littere que primo cuilibet
mensis diei conveniunt. Videndum est igitur quod die
mensis incipit exempli causa Januarii cui
tribuitur dicitur astera cuius primus die littera A. si
enim annus 1740 incipit habuit die veneris
sic ratiocinandum. die veneris tribuitur littera A. die
sabbati littera B. die dominico littera C. ergo
littera C. est dominicalis anni 1740 usq. ad
23. dieb. Februarii annus se bissextus. Hanc
litteram ceterorum mensium prima de invicta ante-
qui fas est
Littera autem dicitur cognoscere etiam si qua die
singulorum mensium incipit incidat. nam inventa
dominica littera procedit longius usq. ad litteram
mensis illius de quo queritur. notandum est quod die
primus mensis. Q. C. prima die quinquagesima est Julij
annus 1740 quo annus littera dominica est qui
D. C. usq. ad dieb. 23. Februarii sed ab hac die usq.
ad finem anni usque qui bissextus est littera domi-

nica est A: igit. ne arguendū: Julio Cæsar J.
dicionis gratia competat aq. Cæsar dominica est A.
igit. diei dominica competat B. diei Junij C. diei Mar-
tij D. diei Mercurij E. diei Jovis F. diei Veneris G.
ergo primus dies Julij anni 1740 erit die Veneris
Nūm vero huiusmodi annus sit bissextus ea erit ra-
tionatio Cæsar dominica est C. ergo diei Junij compe-
tit Cæsar D. diei Martij Cæsar E. diei Mercurij
F. diei Jovis Cæsar G. aq. G. est Cæsar
q. primus Julij diei competat ergo primus dies Julij
in die Jovis incidit. Aliud nomen quod si annus
intercalari sit idcirco duplex habeat dominica
Cæsar 2. ratio non minus habet.

Solares Cycli invenire.

Sea iustitiam esse Cycli solari ce primus Cycli
annus in 20. succedent Solaris Cycli: quia ob r. si an-
nis Christi adiungant. 9. et summa q. 28 tribuat.
numerus qui reperietur Cycli annus designabit. si
vero nullus videtur fuerit erit Cycli annus 28 seu ul-
timus

1) Summe annis domine correctionis 20

2) Seca summa Cycli solari habet

C. C. si anno 1740 addant. 9. et summa decem
1749 q. 28. distribuat. reliquum est numerus
13. annus igit. 1740 erit 23 Cycli solari

Cylindrus seu aureus numerus

Cylindrus à Mæone quodam Atheniensi inventus spati-
 o esse annorum 19 quo gressu motus solis et lunæ con-
 veniunt seu solis et lunæ et orbis eorum coniunguntur: ut
 in ead. Cyl. puncto videat unde ante annus 19 dies
 sovent; qua ratione remanere anni ead. solibus con-
 soni possunt

Adm. Metonica hypothesis de 19 Cyl. seu 19 anni
 aequinoctiales in quibusdam diebus et huiusmodi: mens-
 is lunæ synodici continetur: dies 19 horum 12.
 minores primi 22. 13. 11. inde 13. et solis an-
 nus 12. tales synodici mensis et qui simul sum-
 ptis diebus complectuntur. 13. 22. superius addit singu-
 lis annis dies 22 qui 13. quos anno summa confici-
 unt diem 13. mensis. Cuiusmodi diem 13
 et restant adhuc 13. dies. 13. igitur annus ex 13. he-
 nationibus constat quibus 22. sunt communes
 et una dies. Emblematica seu inserta et annus
 ead. Emblematica nuncupat. Hinc in 19 solari-
 bus annis continentur mensis synodici 12. 13. qui si in
 dies quibus constaret dividantur: summa conficiunt
 diem 69. 13. et horum 28. totidem autem dies solares
 horum in 19 annis solibus solariis conveniunt
 Lunæ Cyclometria numerus aureus dici consuevit

na adeo velenis, plauis ac cellis acervi deprimunt
characterebus. Nihilominus ab accuratioribus astr
onomis confectum esse annum n^o seu sonē in qua h^o Luna
de clade terrae castitunt. Luna uno fere integro die
soli antecire

Cycle Longi seu aureus
numerus invenire

Annum Christi annis cedū 2. incidere lunari Cycle
annus Christi addat. unum et summa 4 19 tribuat. si ni
hil vendit fuerit annus. Cycle lunaris erit 19. si qu
vero vendit fuerit. Cuius quodam lunari Cycle seu
aureus numerus indicabit. Et si anno 1720 addat.
unum et summa 1742 4 19 dividat. supereminet 12
quae 12. erit numerus aureus anni 1740 seu erit 12
annus lunari Cycle. Quapropter

Anno addet annis Domini summa 4. novem
11. Et denique tribus numerus tibi ut aureus

Inditio

Inditio est 15 annorum periodus quae uni confecta
est, nomen inquit nomen fortasse accepit de fide.
Ei quod solvendum ratio curantini tempore
aut alio quoque annis indigebat. Notitia haec tempore
tunc in curia est inditio Romana seu Pontificia quae
à Kalendis Januariis incipit. neque enim amplius viget
Constantinopolitana aut Caesarica quae prima
à Kalendis Martiis incipit. dicitur autem ab 8. Kalen

dos et
Loneficia iudicio in annu et quantu iudicet: de cetero
h. annu et Badyciane: et numma vicegrad dividat:
p. 25 quoy de iuditione annu p. 25. L. C. anno
1740 addant: B. et numma 2743 dividat: p. 25, repe
reunt: B. L. et igit: Loneficia iuditione annu p. 3
Si erit apud iudicem dividere annos
Tet tibi p. quind iudicio certa p. 25
Senedus Juliana

Juliana Senedus te dices quod a Posgla Scaligen
p. 25 filio ad meodum Juliani anni fuerit exco.
gita est p. 25 2980 et ex tribus p. 25 lunas
solis et iuditione p. 25 manat: et tunc solis p. 25
du 28 annos et p. 25 lunas seu dices
nummum 19. ducet: p. 25 numma 532 p. 25
dices p. 25 Victoriae seu dices p. 25
a Victor Aquitana anno 457 p. 25 iudicet
deinde a dices p. 25 quod ex p. 25 ad concebiand
p. 25 et Alexandrie de Pascae celebrand
adhibita est

h. annu et annos 532: summa p. 25 multiplicet: et
p. 25 Juliana annos 2980, p. 25 mon in modu
de iudicet p. 25 quoniam p. 25 non potest esse iudicet
annos 2980 eandem p. 25 et p. 25 p. 25 eandem

inditione quae pluribus annis compeccat. Quatuor si-
n- gestum compus hic tribus Cycli Historici de-
stante nullo in opere error fore in Cronologia
Q.C. si Historici letis mandare bellum illud Thr-
cibus a Romanorum Imperatore Cedi solari annos
Lumay 6. Inditione 12 statim facere factum hoc
contingere anno Xti 1736. et periodi Heliani an-
no 6449. non patet annos 1980 nullus alius
occurre annis cui certus ille Cycli numerus
conveniat, nullus numerus praeter illud 6449
qui secus 128 reliquas 9. 129. 8. divisiones 15
relinquat 14

Preterea si habetis modum Heliana periodus quod cum
ante mundum conditum cepisse concipiat. dicitur
adhuc retrogradi numerando potuerimus et quae
cognoscere quot anni exfluxerint quoniam gestus ali-
quod numerat. In reliquis vero locis minime id quod
ad auctoritate: ignotum quippe nobis est quot anni ab
urbe condita V.C. a Troja directam ad Aegyptum. non
ora tempora numerentur. cum de condita Urbe Romae
de Troja delata auctores dividant aut dividere
facile somine. At si annus periodi Heliani quo
gestus aliquis est designet. Statim inveniantur 3.
Cycli et videtur quare quot ex eo tempore lapsi

hinc anni congreſſus eſſe; quod quidem illuſtrare mul-
tis exemplis poſſe et proportiona brevitas id pateret
quod si mundi creatio initium christianae Aerae seu an-
norum Christi praesentis annis 4004 prope probati
autem tanta fere jam mundus contempere anno 220
periodi Julianae, cui anno convertitur Aegyptiacae
10. aeraeque numero 2. Indictus 5. Reg. vero quia
ab initio existimet ab Juliana periodo mundi crea-
tione praecedere: nam id fieri omnino debet si multi-
plicationis Aegyptiacae ratio habeatur.

Epochae et Aerae

Epochae sunt certa veluti puncta ex quibus annorum
series incipit et hinc illationis significatio velan-
tium cuius certorum quoddam super excedere numerando
sunt autem vel profanae vel sacrae: haec sacrae Cae-
res illae vero profanae series exhibent

Epochae Sacrae

I.^a initium dicitur a mundo condito hoc esse aut quidam
putant aevum aevi annis 4004 ante
Christi natum periodum Julianum et diximus 220 nocte
fortasse ante dominicum die 13. 488 durare
autem usque ad initium 3 mensis annorum mundi

1637

II a dilectio ab octavo die ere ab initio 3. mensis anni
mundi 1637 usq. ad purificationem Abram
q. contigit anno mundi 2083. Iudea est ac pro
pterea annis continet 426

III. ab anno Abram 76 usq. ad exitu Hebreorum ex Aegy
pto annis continet 430

IV. ab exitu Hebreorum ex Aegypto ad iacta templi jhu
damenita annos continet 480

V. a templi jhu datione ad solentem iugum Babilonic
captivitatem annis 476

VI. a captivitate solentia ad xpi natum et est annorum
556

VII. a xpi nato ad finem usq. mundi duratura est
nullus accessus ostendit: xpi natum die 25 Decembris an
ni Heliani, seu a Helio Cesare natus 46. pen
di Helianus anno 4713; mundi 4004. Quatuor id ne
gant plures Chronologi qui quadringentis ante hanc
vulgant Epocham xpi natum arbitrantur.

Epocha Iohannis

Iohannis dicitur

Troja dicta fuisse 452 ante urbem conditam Iovis
vero condita est anno mundi 3251. mundi Helian
3962. Agre: Troja ut quidam coniungunt condita est an
no 2819 Helian mundi 3529. et hęc est Epochā

inter profanas

Olympia

Olympiaci ludii ab Heracle in Asia seu Olympia Elij
sive Elee urbe ad iuvenum exercitia instituti
sunt. 5° quoque anno incurre debent; quare
Graeci longior Olympiade quae sunt spatium an-
nono 30 mensium ac quibus gradus supputabant
hoc fere facio: Olympiadis^{us} vel 2^{ae} vel 3^{ae} an-
no. 208 3to 4to Olympiadu vero interu regnante
in annu 776 ante xpi natu hoc esse in annu
mundi 3228. periodi Peliano 3938

Urbs Roma Condita

Condita Urbe Romani tempora numerantur 1078
verum ut tradit Varro aedificata est inclerante
anno 3. Olympiadis 6. periodi Peliano anno 3961
mundi 3281 ante christianana aera annis 753

Lustrum

Lustrum autem Varro nominatum esse tempus quinquen-
nale à Luvio hoc est saliendo quod 5. quoque anno
vectigalia et tributa & censum solvebant. Quod
plurimum docti quinquennale tempus accipi
volunt ac quadrennio elapsos 5. quoque anno incurre
lustrum factum intelligebat. Nilominus Tacet hoc
plurimum Lustrum Romanum appellari quinquen-

nūc abducere. Et quod de veteribus dubiam potestatem
de posterionibusque censuris unam partem vix ambigendum
etiam de quinquennale patet huius nominis sub
ciuitate

Epocha Nabonassar
Nabonassar qui Seleucianis in sacris ceteris appellatur
habet 39. 2. et 39. 20. 12 primus duodecim Babilonius
Imperator sedere incipit cum Artace Medo sacra
que Regni Babilonici potestatem. Ptolemy autem
Aegypti. Arionomius quoque illud facit coniecit supputa
re annos apertum. Porro vera Nabonassar caput anni
mundi 3257 ponit Julianus 3965

Aera Aegyptiaca
Cesar Augustus divisit cum Antonio Romanorum Imper
no Aegyptum imperare caput anno 38 ante Christum
ponit Julianus 4676 mundi 3966: quod ob id Aegypti
ni ab exordio regni Augusti annorum sunt auspiciant
ceterum minus illam regionem Aera A. E. R. A. apponit
ceterum in Calendarum Aera nomen deducere

Aera
Quia Iulius Aera a Calpurnio Iuliano. Maometus
enim ob nova secta instituta fuga ibi conuulsa
est. Illud die qui incidit in finem. Turci Seracenis
Arabes sanctum habent et eo annos numerant con
gruenter fuga Maometi die 16 Iulij anno. Aera 6012

Annus Julianus seu a Julio Caesare institutus in
 a deficit quod consistit decem diebus 365 et hinc
 6 ad horum 6 non sunt integri sed 11 minui. ¹ die
 desunt quod neglecta et propterea anno addita progres-
 su temporis hoc est annis 1300 ita excreverunt
 ut simul conueniret 10 dies constituerent qui in
 causa preterite cum equinoctio verni mutata
 de die 21 Martij die quo et ipsa conuenerit in 11
 migrarent. Cumque paucis Nicenae Synodi in Basiliam
 celebrando unde cetera mobilia festa pendunt huc
 3. observari iussissent nempe Equinoctium vernum
 Luna 14 primi mensis Martij mensis diebus. et
 cum Luna 14 in dies Equinoctij incidit aut cum pro-
 xime conuenit. hoc est dies dominicus. hoc est cele-
 branda Basilia decreverunt die dominico a Luna
 14 primi mensis qui in equinoctium vernum cadere
 aut illud proxime sequere. sed cum Equinoctium vernum
 non conueniret die 21 Martij sed 11 fore die claret
 quod et n^o auctores seu Romanus Syllabus habebat. 14. et
 sic circa 15 Basilia usque ad annum 1582 contra
 sanctionem Niceni Concilij sepe celebratum est

Handwritten text in a script, likely Devanagari, covering the entire page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines. The ink is dark, and the paper shows signs of aging and discoloration. The handwriting is cursive and somewhat faded in places.

Atq. hic error in die puelarum serpen multo magis in
 lumen tandem gressu non modo in secundo sed et in
 19. et 21. mensis et ipsa aetate celebratus fuerit
 nisi huc incommode oportune conuincimus Gregori
 23. Iulij M. qui vocatur ex toto orbe terrarum. A
 tronomus peritissimus non solum equinoctium vernum
 in pristina sede à patribus Niceni Concilij ea tri-
 buta restituit sed ne inde malum incidere posset
 neq. via rationis transiret
 Quod vero et equinoctium in sede pristina sit debet
 migrare exempli gratia dies 9. mense 4. h. anni
 1582. nam eo mense pauci sunt festi immo
 ia nulla mobilia quicquid debet die 5. 4. h.
 voluit Iulij 25. dicere?
 Et neq. equinoctium in die regredere à consuetudine
 die 11. h. et deinceps non omnes anni 100 et in
 veteri Kalendario erant intercalares et cumq.
 Tetracontidii tres prior 100 post annum 2000
 haberent et communis; 4. vero tantum 100 foret
 intercalari quapropter in novo Kalendario anni
 1500 1600 1700 erunt communis et 4. =

millenarius intercalans futurus est ad ead^{em} de
^{cap} huius praeter errorprehensus est in veteri Kalenda.
nona aureus n. non exat plenilunia ac novila
nia monstrabat ac proinde anno quo insertum
est Kalendarius quod erat luna 28. gaudebat nomen
sive lunare cycli habebat. Hic ut supra diximus
quod hoc est hic error, quod praeter praeter est

De Epactis

Epacta sunt Epactae. Akinere id est manent
ac die adiecti seu adiecti à verbo epago

quod est adicio adscisco. tunc omni 12.
adijuncti. Lunari anno qui debet consistere 354
et cum tali convenienter complectente die 365. Hic
Epacta prima est 12. 2^a 22. 3^a 3. et sic 3. ac sub
30 numerantur. 3. quae sunt dies adscis. Epacta 4.
est 13. Et 30 vero diebus 3. quae. anno simul colle
ctis coalescere novis integer quid dicitur. Lunolimus
hoc est intercalans seu insertus. etenim in illi alij
lunationibus inserte. et annus consistens 13. men
sibus lunari quod pariter Lunolimus nuncupat
3. die qui praeter 30 est 3. epacti. totidie sunt offic
ina Epacta 3. anni ac dicitur. quare Epacta 4. est

Epacta 12. in eo tempore ac per novilunia plenila
cia luna peruenit ad idem tempus celebrando
pascae consuetudinem unde reliqua mobilia festa pen
dunt. Ut vero quod ne Epacta singulis annis tribuantur

que hunc aequi conveniat debet singulis posuerunt
secundo fascia celebranda ne licet cognoscere accipi
et problemata que consequuntur.

Exactis singulis annis invenire

30 3. 6. 9. 12. 15. 18 0

20	2 ^a 2. 5. 8. 11. 14. 17. 0						
	1 ^a 1. 4. 7. 10. 13. 16. 19.						

Proportio Arithmetica
et Differentia eius

Invenio autem n^o si ne numerus primus cellule adiciant:
10. et sublati 11. reliquus est exactus si n° 20. si
3. 30 addant. et prope perpendiculari linea an
notant. 20. 20. 30. si summa 40 excedat 30
abijce debet et si 21 superat 22. quod debeat hunc
et reliquus est exactus N.C. anni 1740 autem
numerus est 12. 13. cellule cui respondet n° 30
itaq. 12. et 30 summa efficiens 42. ex quibus
30 et 12. sublati reliquus exactus. Nullus anni
1740

Quosque de hunc aequi invenire
exactus que anno convenit adiciant: de mense in quo
est hunc quere: et n^o mense Martio computato
ipso Martio summa nisi 30 excedere et est
hunc si excedat 30, viceant. 30, et veridicus numerus

Tompey Celebrando Paschati
consecratione, et reliqua mobilia festa

Cuius paschate chivens reliqua festa mobilia quae
 tempore celebranda sunt liquet; quaeque a Pasca
 et perdone. Itaque inter dies Paschati et dominicae septem
 agimus 6. h. integri dies intercedunt inter dies dominicae
 inter dies cinerum et Pascha 45. a Pascha ad ascensum
 domini in celum 40 dies numerantur; ad dominicam diei
 Pentecostes 49; dominicam Pentecostes 7. quae proxime con-
 quies. Pentecostem 50. et Trinitati dicenda est. Folia 5. per
 ea dominica die agitur. dies festi Corporis Christi.

Tabula Paschalis Nova
L^{ra} Dornij *Epaccae* *Dies Paschalis*

D	23 22. 21. 20. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. 0. 29. 28. 27. 26. 25. 24.	22. Mart. 29. Mart. 5. April. 12. April. 9. April
E	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. 0. 29. 28. 27. 26. 25. 24.	23. Mart. 30. Mart. 6. April. 13. April. 20. April
F	23. 22. 21 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. 0 29. 28. 27. 26. 25. 24.	24. Mart. 31. Mart. 7. April. 14. April. 21. April.
G	23. 22. 21. 20 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. 0. 29. 28. 27. 26. 25. 24.	25. Mart. 1. April. 8. April. 15. April. 22. April
A	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. 0. 29. 28. 27. 26. 25. 24.	26. Mart. 2. April. 9. April. 16. April. 23. April
B	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. 0. 29. 28. 27. 26. 25. 24.	27. Mart. 3. April. 10. April. 17. April. 24. April.
C	23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. 0. 29. 28. 27. 26. 25. 24.	28. Mart. 4. April. 11. April. 18. April. 25. April.

die dominica 4. ante xpi. natale die est prima d.
vener. (A vero Tabulae fides que cypero decem die
celebrando quot annis Pascha destinaos
Igit. in 1^a columna invenienda est dominica littera que p
posito anno conveniat, tu in 2^a columna que dominica
littera respondet inveniatur. Epacta eisdem anni Epacta
respondet recta in 3^a columna paschalis die. Ut an
no 1741. Littera dominicali est A Epacta 12. huius
in 3^a columna respondet die 2. Aprilis quo Pascha
celebranda erit anno Milleesimo septingentesimo
quadragesimo primo

Finis Aeternae Phisice Partis
Sto Kal. Quintilis

CICCCXL Aeternae Vulgaris

Index Capitulorum

De natura corporis Philisici	A
De apta ad diuidentu materia	10
De natura motus	14
De motus causa effectrice	17
De causa motus continuati	
De causa descensu grauium	19
De causa motus accelerati	20
De causa motus reflexi ubi de corpore elateno	21
De leuitate	23
De aeris grauitate	24
De statica	29
De Hydrostatica	31
Nonnulla alia que ad motus pertinent	33
De tempore et loco	34
Si ne aliquis inuenit natura inani loci	36
De principijs corporum generatim	37
De materia rerum	38
De elementis ex veterum sententia	40
De chemicorum elementis	45
De elementorum mixtione, et resolutione	47
De Formis	49
De calore et frigore	54
De duro, et sicco, liquido, et humido	60
Quid sit aerem et laue rari, et densu	62
De odoribus, et saporibus	
De Sono	63
De coloribus	68
De qualitatibus quae inter occultiores nominantur	69
An qualitates et accidentia distinguantur reipsa a substantia	70

Mundi Descriptio

De mundi origine	89
An mundus sit unus	94
An mundus sit effectus	93
An mundus sit futurus aeternus	96
De figura mundi	97
De p[er]cipuis punctis, lineis, circulis quibus sufficiem mundi distinguunt Astronomi	99
De mundi systemate	102
De corporibus coelestibus, et primu[m] de natura solis eiusq[ue] luce et maculis	111
De solis phenomenis eiusq[ue] motu	113
De Luna	116
De solis et Lunae Eclipsi	116
De Mercurio, et Venere	118
De Marte Iove et Saturno	119
De stellis inerrantibus	122
De cometis	122
De stellaru[m] errantiu[m], et inerrantiu[m] magnitudine, et quanto spatio inter se distinguantur	124
De sydenis in in terrena corpora, et de astrologia diuina et	124
De Calendario, et celeberrimis Epochis	13